

Prezident İlham Əliyev:

2020-ci ildə Azərbaycan ərazi bütövlüyünü və tarixi ədaləti hərbi-siyasi yolla bərpa etdi və Təhlükəsizlik Şurası qətnamələrinin icrasını özü təmin etdi. Yəqin ki, bu hadisə BMT-nin əsası qoyulandan bəri dünyada ilk dəfə idi baş verirdi.

Səhifə → 4

Müstəqil siyasət, qətiyyətli diplomatiya

Şərq-Qərb qarşıdurması, yoxsa yeni "soyuq müharibə?"

Səhifə → 5

№ 50 (30166) 5 mart 2023-cü il, bazar

Xalq qəzeti

"Xalq qəzeti" – Xalqın qəzeti!

Gündəlik ictimai-siyasi nəşr

1919-cu ildən çıxır

Təsisçi: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi və qəzetin redaksiya heyəti

vəb-sayt: www.xalqqazeti.az

Qoşulmama Hərəkatının gündəmi – Bakı Zirvəsindən dünyanın fəthi

Beynəlxalq mediada Azərbaycan gündəliyinə baxış

Beynəlxalq aləm Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun martın 2-də Bakıda keçirilmiş Zirvə görüşündən danışır. Dünyanın ayrı-ayrı media orqanlarının, eləcə də ekspert dairələrinin mövzuya yanaşmasındakı fikirlərini təhlil edərkən üç məqamın üzərində dayanmaq mümkündür: 1. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin şəxsi keyfiyyətlərinin qabardılması, onun QH-ni beynəlxalq ədalətin yüksək səslə bayan edildiyi tribunaya çevirməsi. 2. Zirvə görüşünün yüksək səviyyədə təşkililə Qoşulmama Hərəkatının beynəlxalq miqyasdakı nüfuzunun artması. 3. Azərbaycanın QH-yə dünya üzrə əlahiddə təşkilat statusu qazandırması.

Əlbəttə, dövlətimizin başçısının zirvə görüşündəki anti-Fransa tezisləri də kifayət qədər yüksək səslə tirajlanmışdır. Bu fonda dünya mediası Fransanın müxtəlif illərdə Afrika ölkələrində həyata keçirdiyi soyqırımı cinayətlərinə də diqqət ayırmaqdadır. Bakı zirvəsi mövcud xüsusda, bir növ, katalizator rolunu oynadı desək, yanlışdır.

Məsələn, Moldovanın "Noi" xəbər portalındakı "Əliyev: Fransa

qanlı müstəmləkə cinayətlərinə görə üzr istəməlidir" sərəlvəli məqalədə qeyd olunub ki, Qoşulmama Hərəkatı Qəmər Adaları İttifaqının Fransanın müstəmləkə hakimiyyəti altında qalmaqda davam edən Mayot adası üzərində şəxsiz suverenliyini həmişə

dəstəkləyib. Məqalədə Prezident İlham Əliyevə istinadla yazılıb ki, Fransanın Avropadan kənarında idarə etdiyi ərazilər fransız müstəmləkə imperiyasının iyrenc qalıqlarıdır. "Biz, həmçinin Fransanı Afrika, Cənub-Şərqi Asiya və digər ərazilərdə Qoşulmama Hərəkatının üzvü olan ölkələrə

qarşı müstəmləkə keçmişinə, qanlı müstəmləkə cinayətlərinə, eləcə də soyqırımı aktlarına görə üzr istəməyə və məsuliyyətini etiraf etməyə çağırırıq", – deyər dövlətimizin başçısının söylədikləri olduğu kimi verilib.

(ardı 5-ci səhifədə)

Bitərəflərin mina təhlükəsinə qarşı həmrəyliyi

Səhifə → 8

Xarici jurnalistlər Gəncədə və Füzulidə

Səhifə → 8

Günün mübarək, Azərbaycan idmanı!

Səhifə → 11

Paşinyan hansı "blokada"dan danışır?

Səhifə → 4

"Sanksiya dəyəneyi" havada hələ çox yellənəcək

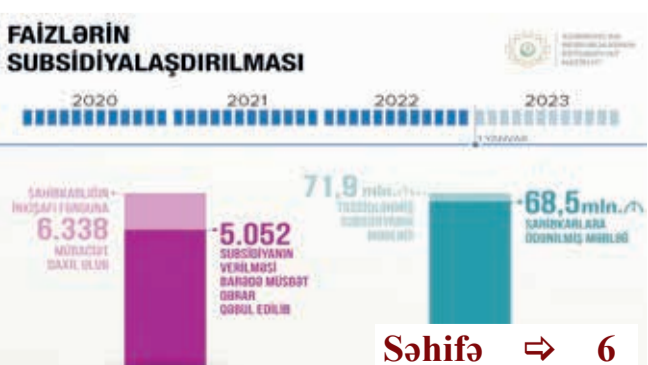
Səhifə → 9

Kinofabrikdən başlanan milli kino yaradıcılığı

Səhifə → 10

Sahibkarlığa dəstək mexanizmi yenidən qurulur

Səhifə → 6

Kütləvi zəhərlənmələr nə ilə bağlıdır?

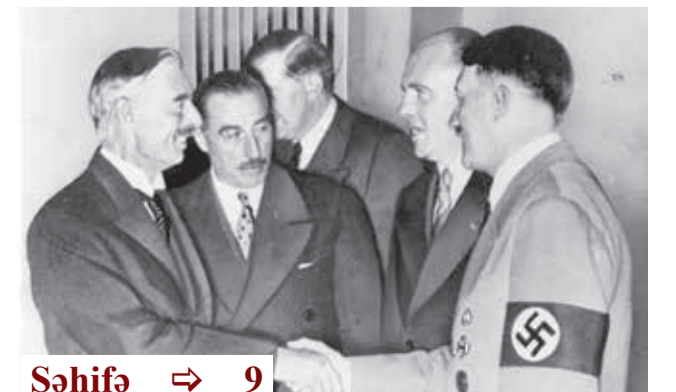
Səhifə → 7

Cənab Şolts, yoxsa cənab Şulst?!

Səhifə → 8

Hitlerin Britaniya həsədi – təcrübə mənbəyi, sevgi, yoxsa xəstəlik?

Səhifə → 9

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Aqrar sahədə idarəetmənin təkmilləşdirilməsi və institusional islahatların sürətləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında" 2014-cü il 16 aprel tarixli 152 nömrəli, "Mədəniyyət haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə bağlı əlavə tədbirlər və "Mədəniyyət haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 16 aprel tarixli 698 nömrəli Fərmanının ləğvi haqqında" 2014-cü il 14 may tarixli 162 nömrəli, "ADA" Universitetinin Nizamnaməsi"nin təsdiq edilməsi haqqında" 2014-cü il 8 iyul tarixli 211 nömrəli, "Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi ilə Monteneqronun Təhsil Nazirliyi arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq haqqında Sazişin təsdiq edilməsi barədə" 2014-cü il 17 noyabr tarixli 359 nömrəli, "Bakı Xoreoqrafiya Akademiyasının Nizamnaməsi"nin təsdiq edilməsi haqqında" 2014-cü il 26 dekabr tarixli 432 nömrəli, "Azərbaycan Respublikasının Heydər Əliyev Mükafatı Komissiyasının yeni tərkibinin müəyyən edilməsi haqqında" 2015-ci il 8 aprel tarixli 499 nömrəli, "Azərbaycan Ordusunun Təlim və Tədris Mərkəzinin Nizamnaməsi"nin təsdiq edilməsi haqqında" 2015-ci il 13 avqust tarixli 583 nömrəli, "Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən, fəaliyyət sahələrinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının hüquqi və fiziki şəxslərinə qrant verə bilən qurumların siyahısının təsdiq edilməsi haqqında" 2015-ci il 21 oktyabr tarixli 654 nömrəli və "Publik hüquqi şəxslər haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il 29 dekabr tarixli 97-VQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə" 2016-cı il 3 fevral tarixli 759 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, "Azərbaycan Respublikasında elm və təhsil sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 28 iyul tarixli 1769 nömrəli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. "Aqrar sahədə idarəetmənin təkmilləşdirilməsi və institusional islahatların sürətləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 16 aprel tarixli 152 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014, № 4, maddə 368; 2016, № 2 (II kitab), maddə 251, № 8, maddə 1384; 2021, № 1, maddə 30; 2022, № 8, maddə 850) 2.11-ci bəndində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

2. "Mədəniyyət haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə bağlı əlavə tədbirlər və "Mədəniyyət haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 16 aprel tarixli 698 nömrəli Fərmanının ləğvi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 14 may tarixli 162 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014, № 5, maddə 475; 2016, № 8, maddə 1384; 2018, № 4, maddə 655, № 6, maddə 1213; 2019, № 5, maddə 821) 1.7-ci bəndində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 8 iyul tarixli 211 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014, № 7, maddə 793; 2017, № 5, maddələr 788, 802, № 7, maddə 1364; 2019, № 2, maddə 221, № 3, maddə 402, № 7, maddə 1230; 2020, № 2, maddə 103; 2021, № 2, maddə 123) ilə təsdiq edilmiş "ADA" Universitetinin Nizamnaməsi"nin 2.6-cı bəndinin

üçüncü abzasının ikinci cümləsində "təhsil" sözü "elm və təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

4. "Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi ilə Monteneqronun Təhsil Nazirliyi arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq haqqında Sazişin təsdiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 17 noyabr tarixli 359 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014, № 11, maddə 1399) 2-ci hissəsində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

5. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 26 dekabr tarixli 432 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014, № 12, maddə 1585; 2016, № 7, maddə 1250, № 11, maddə 1803; 2017, № 5, maddələr 789, 802, № 7, maddə 1366; 2018, № 4, maddə 697; 2019, № 3, maddə 402, № 5, maddə 856, № 7, maddə 1230; 2020, № 2, maddə 103, № 6, maddə 698, № 7, maddə 868; 2021, № 1, maddə 36, № 2, maddə 123) ilə təsdiq edilmiş "Bakı Xoreoqrafiya Akademiyasının Nizamnaməsi"nin 1.3-cü, 4.13-cü bəndlərində, 4.26-cı bəndinin beşinci cümləsində, 6.3-cü bəndinin dördüncü cümləsində, 6.6-cı bəndinin üçüncü cümləsində, 6.21-ci bəndində və 4.9.3-cü yarımbəndinin birinci cümləsində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

6. "Azərbaycan Respublikasının Heydər Əliyev Mükafatı Komissiyasının yeni tərkibinin müəyyən edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2015-ci il 8 aprel tarixli 499 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2015, № 4, maddə 378; 2017, № 4, maddə 561; 2018, № 5, maddə 959; 2021, № 4, maddə 324; 2022, № 5, maddə 472) 1-ci hissəsində "təhsil" sözü "elm və təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

7. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2015-ci il 13 avqust tarixli 583 nömrəli

Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2015, № 8, maddə 912; 2016, № 11, maddə 1803; 2017, № 7, maddə 1368; 2019, № 5, maddə 847; 2020, № 6, maddə 698; 2021, № 2, maddə 125; 2022, № 3, maddə 215) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən, fəaliyyət sahələrinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının hüquqi və fiziki şəxslərinə qrant verə bilən qurumların Siyahısı"nın 5-ci hissəsində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

8. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2015-ci il 21 oktyabr tarixli 654 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2015, № 10, maddə 1126; 2016, № 12, maddə 2068; 2017, № 8, maddə 1521; 2018, № 12 (I kitab), maddələr 2549, 2602; 2022, № 5, maddə 473) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən, fəaliyyət sahələrinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının hüquqi və fiziki şəxslərinə qrant verə bilən qurumların Siyahısı"nın 5-ci hissəsində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

9. "Publik hüquqi şəxslər haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2015-ci il 29 dekabr tarixli 97-VQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 3 fevral tarixli 759 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 2, maddə 223; 2017, № 7, maddə 1343; 2018, № 1, maddə 44, № 7 (I kitab), maddə 1458, № 8, maddə 1705; 2019, № 8, maddə 1409; 2022, № 8, maddə 847) 2.7.1-ci və 2.7.2-ci yarımbəndlərinin ikinci abzaslarında "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 3 mart 2023-cü il

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı məsələlərinə baxılması və onların həlli qaydaları haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" 1999-cu il 30 avqust tarixli 189 nömrəli, "Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" 2000-ci il 6 mart tarixli 297 nömrəli, "Azərbaycan Respublikasında təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsi haqqında" 2000-ci il 13 iyul tarixli 349 nömrəli, "Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və prekursorların qanunsuz dövriyyəsi və narkomanlığın yayılması ilə mübarizə üzrə Proqramın təsdiq edilməsi barədə" 2000-ci il 15 iyul tarixli 371 nömrəli, "Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun və həmin Qanunla təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsinin tətbiq edilməsi barədə" 2000-ci il 25 avqust tarixli 388 nömrəli, "Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsili (xüsusi təhsil) haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" 2001-ci il 19 iyul tarixli 540 nömrəli və "Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" 2001-ci il 20 iyul tarixli 544 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

1. "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1999-cu il 30 avqust tarixli 189 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 9, maddə 539; 2006, № 2, maddə 82; 2008, № 3, maddə 168, № 8, maddə 713; 2009, № 7, maddə 532; 2010, № 9, maddə 770; 2015, № 6, maddə 700; 2016, № 5, maddə 866, № 12, maddə 2069; 2017, № 9, maddə 1654; 2018, № 7 (I kitab), maddə 1474; 2022, № 8, maddə 878) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı məsələlərinə baxılması və onların həlli qaydaları haqqında Əsasnamə"nin 2-ci hissəsinin beşinci abzasında "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

2. "Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 6 mart tarixli 297 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 3 (I kitab), maddə 164; 2002, № 7, maddə 412, № 8, maddə 478, № 12, maddə 716; 2003, № 6, maddə 290; 2004, № 7, maddə 526; 2006, № 12, maddə 1034; 2007, № 3, maddə 226, № 11, maddə 1105; 2010, № 5, maddə 393, № 7, maddə 613, № 8, maddə 722; 2019, № 5, maddə 818, № 12, maddə 1930; 2021, № 6 (I kitab), maddə 565; 2022, № 1, maddə 30) 2.13-cü və 2.15-ci bəndlərində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

3. "Azərbaycan Respublikasında təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 13 iyul tarixli 349 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 6, maddələr 428, 431,

№ 8 (III kitab), maddə 614; 2001, № 7, maddə 459; 2006, № 9, maddə 743; 2007, № 10, maddə 945; 2008, № 6, maddə 496; 2009, № 9, maddə 687; 2011, № 2, maddə 85; 2014, № 4, maddə 364, № 9, maddə 1064; 2015, № 7, maddə 842; 2016, № 11, maddə 1814; 2017, № 11, maddə 1983) 1-ci, 2-ci hissələrində və 19-cu hissəsinin birinci abzasında "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

4. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 15 iyul tarixli 371 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 7, maddə 511; 2003, № 10, maddə 546; 2004, № 1, maddə 19; 2006, № 9, maddə 743; 2007, № 5, maddə 459; 2017, № 3, maddə 353; 2021, № 1, maddə 35, № 6 (I kitab), maddə 567) ilə təsdiq edilmiş "Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və prekursorların qanunsuz dövriyyəsi və narkomanlığın yayılması ilə mübarizə üzrə Proqram"ın 2.1–2.3-cü, 2.10-cu və 2.19-cu bəndlərində "İcraçı orqan" sütununda "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

5. "Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsinin təsdiq edilməsi, qüvvəyə minməsi və bununla bağlı hüquqi tənzimləmə məsələləri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun və həmin Qanunla təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsinin tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 25 avqust tarixli 388 nömrəli Fərmanında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2000, № 8 (III kitab), maddə 611; 2002, № 8, maddə 478; 2008, № 3, maddələr 168, 170, № 7, maddə 618; 2011, № 4, maddə 279; 2013, № 8, maddə 893; 2016, № 4, maddə 676; 2017, № 3, maddə 353; 2018, № 5, maddə 962, № 6, maddə 1203, № 10, maddə 2003; 2019, № 4, maddə 626; 2020, № 8, maddə 1026; 2022, № 8, maddə 863) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

5.1. 3.6-cı bənddə "175.2 və 175.3-cü maddələrində" sözləri "175.2-ci maddənin birinci, ikinci, dördüncü və beşinci cümlələrində və 175.3-cü maddəsində" sözləri ilə əvəz edilsin;

5.2. 3.7-ci və 3.11-ci bəndlərdə "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

6. "Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsili (xüsusi təhsil) haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 19 iyul tarixli 540 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001, № 7, maddə 477; 2012, № 12, maddə 1270; 2017, № 7, maddə 1330; 2018, № 10, maddə 2019; 2020, № 7, maddə 876, № 11, maddə 1362; 2021, № 6 (I kitab), maddə 568, № 8, maddə 918; 2022, № 5, maddə 446, № 6, maddə 595) 2.3-cü, 2.4-cü, 2.7-ci və 2.8-ci bəndlərində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

7. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 20 iyul tarixli 544 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001, № 7, maddə 481; 2005, № 5, maddə 403; 2008, № 3, maddə 175, № 11, maddə 970; 2009, № 7, maddə 533, № 11, maddə 881, № 12, maddə 983; 2011, № 2, maddə 85, № 12, maddə 1138; 2012, № 11, maddə 1110; 2013, № 2, maddə 113; 2014, № 4, maddə 367, № 11, maddə 1416; 2018, № 2, maddə 190; 2020, № 7, maddə 889) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi haqqında Əsasnamə"nin 7.10-cu bəndində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 3 mart 2023-cü il

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Ali təhsil müəssisələrində və magistratura səviyyəsi üzrə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında yeni maliyyələşmə mexanizminin tətbiq edilməsi barədə" 2010-cu il 10 fevral tarixli 220 nömrəli, "Tələbə-məzun" dövlət elektron məlumat sistemi haqqında Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 6 aprel tarixli 219 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası haqqında Əsasnamə"də dəyişiklik edilməsi haqqında" 2010-cu il 23 fevral tarixli 225 nömrəli, "Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidmətinin vahid miqrasiya məlumat sistemi haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" 2010-cu il 4 iyun tarixli 276 nömrəli, "Torpaqların dövlət ehtiyacları üçün alınması haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar əlavə tədbirlər barədə" 2011-ci il 15 fevral tarixli 382 nömrəli, "İnsanın immun çatışmazlığı virusunun törətdiyi xəstəliklə mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə bağlı əlavə tədbirlər barədə" 2011-ci il 20 aprel tarixli 414 nömrəli və "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi və "Azərbaycan Respublikasının Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti haqqında Əsasnamə"nin təsdiqi barədə" 2012-ci il 13 fevral tarixli 593 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, "Azərbaycan Respublikasında elm və təhsil sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 28 iyul tarixli 1769 nömrəli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. "Ali təhsil müəssisələrində və magistratura səviyyəsi üzrə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında yeni maliyyələşmə mexanizminin tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2010-cu il 10 fevral tarixli 220 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2010, № 2, maddə 84; 2014, № 5, maddə 477, № 12, maddə 1564; 2015, № 5, maddə 527; 2016, № 8, maddə 1384; 2017, № 5, maddələr 785, 801, 831; 2019, № 3, maddə 406; 2020, № 4, maddə 413) 4.2-ci bəndində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

2. "Tələbə-məzun" dövlət elektron məlumat sistemi haqqında Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 6 aprel tarixli 219 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası haqqında Əsasnamə"də dəyişiklik edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2010-cu il 23 fevral tarixli 225 nömrəli Fərmanında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2010, № 2, maddə 89, № 7, maddə 621; 2014, № 5, maddə 477, № 9, maddə 1027; 2015, № 4, maddə 373, № 6, maddə 704, № 7, maddə 836; 2016, № 8, maddə 1384; 2017, № 5, maddə 805, № 8, maddə 1521, № 12 (I kitab), maddə 2306; 2020, № 10, maddə 1249; 2022, № 5, maddə 470) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. 4-cü hissədə "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin;

2.2. həmin Fərmanla təsdiq edilmiş "Tələbə-məzun" dövlət elektron məlumat sistemi haqqında Əsasnamə"nin 6.8-ci bəndində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2010-cu il 4 iyun tarixli 276 nömrəli Fərmanı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2010, № 6, maddə 491; 2011, № 11, maddə 995; 2013, № 9, maddə 1048; 2014, № 9, maddə 1060, № 10, maddə 1177; 2015, № 2, maddə 117; 2016, № 5, maddə 867, № 11, maddə 1798; 2017, № 5, maddələr 777, 818; 2018, № 12 (I kitab), maddə 2586; 2019, № 6, maddə 1029; 2020,

№ 8, maddə 1024; 2021, № 2, maddə 130, № 6 (I kitab), maddə 567; 2022, № 7, maddə 749, № 8, maddə 844) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidmətinin vahid miqrasiya məlumat sistemi haqqında Əsasnamə"nin 11.4-cü bəndində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

4. "Torpaqların dövlət ehtiyacları üçün alınması haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə əlaqədar əlavə tədbirlər barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 15 fevral tarixli 382 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011, № 2, maddə 86; 2016, № 2 (II kitab), maddə 245; 2021, № 1, maddə 38, № 6 (I kitab), maddə 571; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 28 dekabr tarixli 1931 nömrəli Fərmanı) 1.10-cu bəndində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

5. "İnsanın immun çatışmazlığı virusunun törətdiyi xəstəliklə mübarizə haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi ilə bağlı əlavə tədbirlər barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 20 aprel tarixli 414 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2011, № 4, maddə 283; 2021, № 6 (I kitab), maddə 571) 1.4-cü bəndində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

6. "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi və "Azərbaycan Respublikasının Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti haqqında Əsasnamə"nin təsdiqi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 13 fevral tarixli 593 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2012, № 2, maddə 82; 2015, № 2, maddə 138, № 7, maddə 831, № 11, maddə 1320; 2016, № 6, maddə 1034, № 10, maddə 1612; 2017, № 12 (I kitab), maddələr 2282, 2294; 2018, № 11, maddə 2258; 2019, № 5, maddə 847; 2020, № 7, maddə 878, № 11, maddə 1349; 2021, № 1, maddə 36; 2022, № 4, maddələr 314, 324, № 8, maddə 871; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 24 yanvar tarixli 1996 nömrəli Fərmanı) 5.9-cu bəndində "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 3 mart 2023-cü il

"Azərbaycan Respublikasının Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyi haqqında Əsasnamənin, Agentliyin strukturunun, hərbi qulluqçularının və mülki işçilərinin say həddinin, ali zabit heyəti vəzifələrinin siyahısının təsdiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 22 dekabr tarixli 1510 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

1. "Azərbaycan Respublikasının Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyi haqqında Əsasnamənin, Agentliyin strukturunun, hərbi qulluqçularının və mülki işçilərinin say həddinin, ali zabit heyəti vəzifələrinin siyahısının təsdiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 22 dekabr tarixli 1510 nömrəli Fərmanında (Azərbaycan Respublikasının

Qanunvericilik Toplusu, 2021, №12, maddə 1375) dəyişikliklər təsdiq edilsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Fərmandan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 4 mart 2023-cü il

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikası tərəfindən 1995-ci il yanvarın 10-da təsdiq edilmiş Birləşmiş Millətlər Təşkilatının iqlim dəyişmələri üzrə çərçivə konvensiyasına uyğun Azərbaycan Respublikasının qəbul etdiyi öhdəliklərin yerinə yetirilməsinin təmin edilməsinə dair tədbirlər haqqında" 1997-ci il 30 aprel tarixli 560 nömrəli, "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Naxçıvan bölməsinin təsis edilməsi haqqında" 2002-ci il 7 avqust tarixli 1003 nömrəli, "Nüvə texnologiyalarından dinc məqsədlərlə istifadə üçün Azərbaycan Respublikasının Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi tabeliyində "Milli Nüvə Tədqiqatları Mərkəzi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında" 2014-cü il 8 may tarixli 442 nömrəli, "Azərbaycan Respublikasının fəvqəladə hallar atlası"nın nəşri haqqında" 2016-cı il 2 mart tarixli 1843 nömrəli, "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA) Yüksək Texnologiyalar Parkının yaradılması haqqında" 2016-cı il 8 noyabr tarixli 2425 nömrəli, "Azərbaycan Respublikasında baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafına dair 2018–2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında" 2017-ci il 27 noyabr tarixli 3406 nömrəli, "Azərbaycan Respublikasında çəltikçiliyin inkişafına dair 2018–2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında" 2018-ci il 9 fevral tarixli 3657 nömrəli, "Azərbaycan Respublikasında çayçılığın inkişafına dair 2018–2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında" 2018-ci il 12 fevral tarixli 3660 nömrəli və "Azərbaycan Respublikasında sitrus meyvəçiliyinin inkişafına dair 2018–2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında" 2018-ci il 13 fevral tarixli 3668 nömrəli sərəncamlarında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, "Azərbaycan Respublikasında elm və təhsil sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 28 iyul tarixli 1769 nömrəli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. "Azərbaycan Respublikası tərəfindən 1995-ci il yanvarın 10-da təsdiq edilmiş Birləşmiş Millətlər Təşkilatının iqlim dəyişmələri üzrə çərçivə konvensiyasına uyğun Azərbaycan Respublikasının qəbul etdiyi öhdəliklərin yerinə yetirilməsinin təmin edilməsinə dair tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1997-ci il 30 aprel tarixli 560 nömrəli Sərəncamının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2003, № 9, maddə 512; 2007, № 9, maddə 871; 2008, № 9, maddə 797; 2010, № 6, maddə 501; 2020, № 3, maddə 305; 2022, № 5, maddə 539) 1-ci hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. "Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə naziri" abzasından sonra aşağıdakı məzmununda yeni abzas əlavə edilsin:

"Azərbaycan Respublikasının elm və təhsil naziri";

1.2. "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti" sözləri çıxarılsın.

2. "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Naxçıvan bölməsinin təsis edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2002-ci il 7 avqust tarixli 1003 nömrəli Sərəncamının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2002, № 8, maddə 502) 1-ci hissəsində "Təbii Ehtiyatlar İnstitutunu, Bioresurslar İnstitutunu, Əlyazmalar Fondu və Batabat Astrofizika Rəsədxanasını" sözləri "və Əlyazmalar Fondunu" sözləri ilə əvəz edilsin.

3. "Nüvə texnologiyalarından dinc məqsədlərlə istifadə üçün Azərbaycan Respublikasının Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi tabeliyində "Milli Nüvə Tədqiqatları Mərkəzi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 8 may tarixli 442 nömrəli Sərəncamının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2014, № 5, maddə 506; 2016, № 2 (II kitab), maddə 347; 2019, № 3, maddə 469; 2020, № 5, maddə 602; 2022, № 8, maddə 914) 8-ci hissəsində "Azərbaycan Respublikasının Milli Elmlər Akademiyası" sözləri "Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi" sözləri ilə əvəz edilsin.

4. "Azərbaycan Respublikasının fəvqəladə hallar atlası"nın nəşri haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 2 mart tarixli 1843 nömrəli Sərəncamının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 3, maddə 486; 2017, № 8, maddə 1521; 2018, № 10, maddə 2034; 2022, № 5, maddə 538, № 8, maddə 901) 2-ci hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

4.1. "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti" abzasından əvvəl "Azərbaycan Respublikasının elm və təhsil naziri" abzası əlavə edilsin;

4.2. "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının akademik H.Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun direktoru" sözləri "Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin akademik H.Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunun direktoru" sözləri ilə əvəz edilsin;

4.3. "Azərbaycan Respublikasının təhsil naziri" sözləri "Azərbaycan Respublikasının elm və təhsil nazirinin müavini" sözləri ilə əvəz edilsin;

4.4. "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının akademik A.Qarayev adına Fiziologiya İnstitutunun direktoru" sözləri "Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin akademik A.Qarayev adına Fiziologiya İnstitutunun direktoru" sözləri ilə, "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Zoologiya İnstitutunun direktoru" sözləri "Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin Zoologiya İnstitutunun direktoru" sözləri ilə və "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Botanika İnstitutunun direktoru" sözləri "Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin Botanika İnstitutunun direktoru" sözləri ilə əvəz edilsin.

5. "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA) Yüksək Texnologiyalar Parkının yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 8 noyabr tarixli 2425 nömrəli Sərəncamında (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 11, maddə 1864; 2019, № 5, maddə 817; 2020, № 5, maddə 602; 2022, № 8, maddə 901) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

5.1. 3-cü hissə aşağıdakı redaksiyada verilsin:

"3. "YT Park" a münasibətdə səlahiyyətli orqanın funksiyalarını Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi həyata keçirir.

5.2. 4-cü hissədə, 6.1-ci, 6.2-ci və 8.7-ci bəndlərdə ismin müvafiq hallarında "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası" sözləri ismin müvafiq hallarında "Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi" sözləri ilə əvəz edilsin.

5.3. 6-cı hissədə "AMEA Yüksək Texnologiyalar Parkı" sözləri "ETN Yüksək Texnologiyalar Parkı" sözləri ilə əvəz edilsin.

6. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 27 noyabr tarixli 3406 nömrəli Sərəncamı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2017, № 11, maddə 2115; 2018, № 11, maddə 2287; 2019, № 5, maddə 909; 2021, № 1, maddə 79; 2022, № 5, maddə 532) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafına dair 2018–2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın "8. Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planı" hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

6.1. 8.2.2-ci, 8.2.4-cü, 8.4.2-ci və 8.4.4-cü yarımbəndlərin "İcraçılar" sütununda "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası" sözləri "Elm və Təhsil Nazirliyi" sözləri ilə əvəz edilsin;

6.2. 8.2.3-cü yarımbəndin "İcraçılar" sütununda "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

7. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 9 fevral tarixli 3657 nömrəli Sərəncamı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018, № 2, maddə 260, № 11, maddə 2287; 2019, № 5, maddə 909; 2021, № 11, maddə 1235; 2022, № 8, maddə 901) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında çəltikçiliyin inkişafına dair 2018–2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın "8. Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planı" hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

7.1. 8.2.2-ci, 8.2.4-cü, 8.2.5-ci və 8.4.6-cı yarımbəndlərin "İcraçılar" sütununda "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası" sözləri "Elm və Təhsil Nazirliyi" sözləri ilə əvəz edilsin;

7.2. 8.2.3-cü yarımbəndin "İcraçılar" sütununda "Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası" sözləri "Elm və

Təhsil Nazirliyi" sözləri ilə əvəz edilsin.

8. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 12 fevral tarixli 3660 nömrəli Sərəncamı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018, № 2, maddə 263, № 11, maddə 2287; 2019, № 4, maddə 698, № 5, maddə 909; 2021, № 11, maddə 1235; 2022, № 8, maddə 912) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında çayçılığın inkişafına dair 2018–2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın "8. Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planı" hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

8.1. 8.2.2-ci yarımbəndin "İcraçılar" sütununda "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin;

8.2. 8.2.3-cü, 8.2.4-cü və 8.4.2-ci yarımbəndlərin "İcraçılar" sütununda "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası" sözləri "Elm və Təhsil Nazirliyi" sözləri ilə əvəz edilsin.

9. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 13 fevral tarixli 3668 nömrəli Sərəncamı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018, № 2, maddə 271, № 11, maddə 2287; 2019, № 5, maddə 909; 2021, № 11, maddə 1235) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında sitrus meyvəçiliyinin inkişafına dair 2018–2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın "8. Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planı"nın 8.2.3-cü və 8.4.2-ci yarımbəndlərinin "İcraçılar" sütununda "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası" sözləri "Elm və Təhsil Nazirliyi" sözləri ilə əvəz edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 3 mart 2023-cü il

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "2018–2025-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafına dair Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında" 2018-ci il 14 fevral tarixli 3672 nömrəli, "İnformasiya Təhlükəsizliyi üzrə Koordinasiya Komissiyasının yaradılması haqqında" 2018-ci il 29 mart tarixli 3851 nömrəli, "Azərbaycan Respublikasında yol hərəkətinin təhlükəsizliyinə dair 2019–2023-cü illər üçün Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında" 2018-ci il 27 dekabr tarixli 852 nömrəli və "Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə və narkomanlığa qarşı mübarizəyə dair 2019–2024-cü illər üçün Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi barədə" 2019-cu il 22 iyul tarixli 1334 nömrəli sərəncamlarında dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, "Azərbaycan Respublikasında elm və təhsil sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 28 iyul tarixli 1769 nömrəli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 14 fevral tarixli 3672 nömrəli Sərəncamı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018, № 2, maddə 275; 2019, № 5, maddələr 877, 899, № 8, maddə 1065, № 11, maddə 1377; 2022, № 5, maddə 532, № 8, maddə 912) ilə təsdiq edilmiş "2018–2025-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafına dair Dövlət Proqramı"nın "5. Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planı" hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 5.1.1.6-cı, 5.1.1.7-ci və 5.1.3.1-ci yarımbəndlərin "İcraçılar" sütununda "TN" akronimi "ETN" akronimi ilə əvəz edilsin;

1.2. 5.1.2.9-cü yarımbəndin "İcraçılar" sütununda "AMEA" akronimi "ETN" akronimi ilə əvəz edilsin;

1.3. "Akronimlər" hissəsi üzrə:

1.3.1. "TN – Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi" sözləri "ETN – Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi" sözləri ilə əvəz edilsin;

1.3.2. "AMEA – Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası" sözləri çıxarılsın.

2. "İnformasiya Təhlükəsizliyi üzrə Koordinasiya Komissiyasının yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 29 mart tarixli 3851 nömrəli Sərəncamının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018, № 3, maddə 571; 2019, № 2, maddə 306, № 6, maddə 1129; 2022, № 5, maddə 532) 1-ci hissəsində "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının" sözləri "Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin" sözləri ilə əvəz edilsin.

3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 27 dekabr tarixli 852 nömrəli Sərəncamı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2018, № 12, maddə 2701; 2021, № 6 (I kitab), maddə 606; 2022, № 5, maddə 532, № 8, maddə 912) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında yol hərəkətinin təhlükəsizliyinə dair 2019–2023-cü illər üçün Dövlət Proqramı"nın "7. Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planı" hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

3.1. 7.1.8.2-ci, 7.4.1.1–7.4.1.6-cı, 7.4.4.2-ci, 7.4.4.3-cü və 7.4.4.6-cı yarımbəndlərin "Digər icraçı qurumları" sütununda "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri

ilə əvəz edilsin;

3.2. 7.2.12.1-ci və 7.2.12.2-ci yarımbəndlərin "Digər icraçı qurumları" sütununda "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası" sözləri "Elm və Təhsil Nazirliyi" sözləri ilə əvəz edilsin;

3.3. 7.4.3.1-ci və 7.4.3.2-ci yarımbəndlərin "Əsas icraçı qurum" sütununda "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin.

4. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 22 iyul tarixli 1334 nömrəli Sərəncamı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2019, № 7, maddə 1276; 2020, № 12 (III kitab), maddə 1537) ilə təsdiq edilmiş "Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə və narkomanlığa qarşı mübarizəyə dair 2019–2024-cü illər üçün Dövlət Proqramı"nın "4. Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planı" hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

4.1. 4.1.7-ci, 4.1.11-ci və 4.1.21-ci yarımbəndlərin "İcraçı orqanlar" sütununda "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası" sözləri "Elm və Təhsil Nazirliyi" sözləri ilə əvəz edilsin;

4.2. 4.3.6-cı yarımbəndin "İcraçı orqanlar" sütununda "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin;

4.3. 4.4.4-cü, 4.4.6-cı, 4.4.12-ci, 4.4.17-ci, 4.4.18-ci, 4.4.25-ci, 4.4.26-cı, 4.4.29-cü, 4.4.34-cü və 4.4.37-ci yarımbəndlərin "İcraçı orqanlar" sütununda "Təhsil" sözü "Elm və Təhsil" sözləri ilə əvəz edilsin;

4.4. 4.4.7-cü yarımbəndin "İcraçı orqanlar" sütununda "Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası" sözləri "Elm və Təhsil Nazirliyi" sözləri ilə əvəz edilsin;

4.5. 4.4.14-cü yarımbəndin "İcraçı orqanlar" sütununda "Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi," sözlərindən sonra "Elm və Təhsil Nazirliyi," sözləri əlavə edilsin və həmin yarımbəndin "İcraçı orqanlar" sütunundan "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası" sözləri çıxarılsın;

4.6. 4.4.15-ci və 4.4.16-cı yarımbəndlərin "İcraçı orqanlar" sütununda "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası" sözləri "Elm və Təhsil Nazirliyi" sözləri ilə əvəz edilsin;

4.7. 4.4.23-cü yarımbəndin "İcraçı orqanlar" sütununda "Gənclər və İdman Nazirliyi," sözlərindən sonra "Elm və Təhsil Nazirliyi," sözləri əlavə edilsin.

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 3 mart 2023-cü il

Liviya Dövləti Prezident Şurası sədrinin Azərbaycana səfəri başa çatıb

Liviya Dövləti Prezident Şurasının sədri Məhəmməd Yunis Əl-Menfifin Azərbaycanı səfəri martın 4-də başa çatıb.

Hər iki ölkənin Dövlət bayraqlarının dalğalandığı Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda ali qonağın şəərəinə fəxri qarovul dəstəsi düzülüb.

Liviya Dövləti Prezident Şurasının sədrini Azərbaycanın Baş nazirinin birinci müavini Yaqub Eyyubov, xarici işlər nazirinin müavini Fərid Rzayev və digər rəsmi şəxslər yola saldılar.

AZƏRTAC

Şeyxülislamın ABŞ görüşləri

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMİ) sədri Şeyxülislam Allahşükür Paşazadənin başçılığı ilə Azərbaycan nümayəndə heyətinin ABŞ-a səfəri davam edir.

QMİ-nin mətbuat xidmətindən bildirilib ki, martın 2-də Yuta ştatının Briqham Yanq Universitetində (BYU) professor-müəllim həyatı və tələbələrə görüş olub. Otuz beş min tələbənin təhsil aldığı Universitetin beynəlxalq əlaqələr üzrə vitse-prezidenti Cef Ringer Azərbaycanlı qonaqları salamlayaraq onlara ali təhsil müəssisəsinin tarixi və tədris sistemi barədə ətraflı məlumat verib.

QMİ sədri Allahşükür Paşazadə tələbələr qarşısında "Dinlərarası dialoq" mövzusunda müəssisəni oxuyub. Qeyd edib

ki, Azərbaycanın və Birləşmiş Ştatların müxtəlif dini konfessiyaları, icmaları arasında qurulan əlaqələr dinlərarası dialoq prosesinin mühüm parçası sayıla bilər. Multikultural dəyərlər və tolerantlıq məkanı olan Azərbaycan ərazisində tarixən mövcud olmuş dini müxtəlifliyə, qədim köklərə malik zəngin tolerantlıq ənənələrinə göstərilən dövlət qayğısına toxunaraq vurğulanıb ki, bu ənənələrin qorunmasında və dövlət siyasəti səviyyəsində yüksəldilməsində, eləcə də beynəlxalq miqyasda geniş təbliğ olunmasında Azər-

baycan Prezidenti İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın əvəzsiz xidmətləri vardır.

Mühazirənin sonunda Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə, Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin icraçı direktoru Rəvan Həsənov, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Sahib Nağıyev, Dağ yəhudiləri dini icmasının sədri Melix Yevdayev, Alban-udi dini icmasının rəhbəri Robert Mobil, Roma katolik kilsəsinin Azərbaycandakı nümayəndəsi Vladimir Fekete tələbələr suallarına cavab veriblər.

Tədbirdə Azərbaycan Respublikasının ABŞ-dəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfəri Xəzər İbrahim də iştirak edib.

Daha sonra Azərbaycan nümayəndə heyəti Koi Ami sinə qonağında yerli yəhudi dini icmasının nümayəndələri ilə görüşüb.

Sonra səfir Xəzər İbrahim, Dağ yəhudiləri dini icmasının sədri Milix Yevdayev, Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin icraçı direktoru Rəvan Həsənov çıxış etdilər və auditoriyanın suallarına cavab verdilər.

Səfər davam edir.

Qəzənfer QASIMOV,
"Xalq qəzeti"

Ekoaksiyanın gündəliyi

Son günlər Rusiya sülhməramlılarına və Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinə (BQXK) məxsus humanitar təyinatlı avtomobillərin Laçın yolu vasitəsilə gediş-gəliş intensivləşib. Əvvəl yoldan keçən avtomobillərin sayı 70-ə yaxın idisə, son günlər bu rəqəm 100 ətrafında dəyişir. Hər gün olduğu kimi, aksiyanın 84-cü günü də ərazidən maneəsiz keçid bir daha onu göstərir ki, Ermənistanın "blokada" ilə bağlı səsləndirdiyi iddialar saxtadır, yalandır. Laçın–Xankəndi yolu bütün humanitar məqsədlə məşinlər və mülki şəxslər üçün açıqdır.

Paşinyan hansı "blokada"dan danışır?

Hazırda yol vasitəsilə silah-sursat daşınmasının qarşısı alınmış, təbii sərəvərlərin qanunsuz şəkildə Ermənistanı aparılması da dayandırılıb. İran avtomobilləri də humanitar yardım adı ilə silah-sursat, narkotik maddələr daşıya bilmir. Bu aksiya həm də separatizmə, onun hər cür təzahürünə qarşı yönəlib və sabitliyin, təhlükəsizliyin təmini baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir. Regionda ekoloji fəlakətin qarşısının alınması üçün dünya Azərbaycanın haqq işinə dəstək verməlidir.

Artıq aksiyanın hansı səbəbdən keçirildiyi beynəlxalq ictimaiyyətinə məlumdur. Separatçılar Azərbaycan ərazilərində faydalı qazıntı yataqlarının qanunsuz istismarını həyata keçirir, ekologiyamıza ciddi ziyan vururlar. Həmçinin, aksiya keçirilən yoldan ermənilər tərəfindən Qarabağa minalar, digər silah-sursat daşınırdı. Ekofəallar və vətəndaş cəmiyyətinin təmsilçiləri də məhz bu kimi qeyri-qanuni əməllərin qarşısının almaqda israrlıdırlar. Azərbaycan gənci gördükləri rəzilliklərə seyrçi qalsın? Nə vaxta kimi?

Ermənistanın "Hraparak" qəzeti yazıb ki, separatçı rejimin "hakim dairələri" Ermənistan hakimiyyətinin qondarma rejimin "təhlükəsizlik xüsusiyyətlərini" Samvel Babayanı bilərəkdən Xankəndiyə göndərdiyi haqda müzakirələr aparılır.

İddiyaya görə, Babayanın qarşısına qoyulan əsas missiya Qarabağda Azərbaycana inteqrasiya kampaniyasını aparmaq, buradakı erməniləri azərbaycanlılarla birgəyaşayışda heç bir problemin olmamasına inandırmaqdır: "Artıq bir neçə həftədir Babayan Qarabağa gəlib və fərqli dairələrlə aktiv görüşlər keçirir. Bir neçə gün əvvəl o, Xankəndidə 11 nömrəli məktəbin kollektivləri ilə də görüş keçirib. Bütün görüşlərdə inteqrasiyanın qaçılmaz olduğunu bildirib".

"Hraparak", həmçinin, Babayanın bu günlərdə verdiyi müsahibədə bir məsələyə də yer ayırıb. O, müsahibəsində Qarabağdakı yataqları Bakının işlətməsinə qarşı olmadığını deyib. Ermənistanın başbələndəri də anlayırlar ki, Azərbaycan dövlətinin nəzarəti olmadan Laçın yolunda şəffaflıq təmin etmək mümkün deyil. Qarabağda yaşayan ermənilərin Azərbaycanın bəyazı altında, ölkəmizin qanunlarının diktəsi ilə yaşamaqdan başqa çıxış yolu yoxdur. Proseslər onu göstərir ki, rəsmi İrəvan Qarabağda yaşayan erməniləri himayə etmək istəmir, daha doğrusu, himayə etmək gücündə deyil. Ermənistanın məğlubiyyəti ilə yekunlaşmış 44 günlük müharibə, ölkədə qeyri-sabitlik, ayrılın böyük vəsaitlər, xarici ölkələrdən asılılıq bu ölkənin zəif iqtisadiyyatının daha da müflisləşdirib. Bütün bunlar qarşısında rəsmi İrəvan Qarabağda yaşayan ermənilərdən imtina etməyə üstünlük verir.

Yeri gəlmişkən, bir neçə gün əvvəl Qarabağ separatçıların lideri Arayik Arutyunyan tərəfindən "dövlət naziri" vəzifəsindən uzaqlaşdırılan rusiyalı milyarder, oliqarx Ruben Vardanyan Qarabağda yaşamağa davam edəcəyini bildirib. Vardanyan sosial şəbəkələrdə planlarından da bəhs edib. O, qırmızı xətləri də unutmamağı məsləhət görür. Vardanyanın "qırmızı xətlər" dediyinin nə olduğunu açıqlamasa da, Azərbaycanın diktəsi ilə onun üçün də keçərlidir. Vardanyan olan-qalan nüfuzunu da itirib.

Sosial şəbəkələrin Ermənistan seqmentində də Nikol Paşinyan hakimiyyətinə nifrət dolu paylaşımlar geniş vüsət alır. Ermənistan əhəlis yazır ki, yerli hökumət əhalini aldadı. Guya, Azərbaycan tərəfi təbii qazı kəsir, Laçın–Xankəndi yolu "tutulduğundan" Qarabağda yaşayan erməni əhəlis blokadadadır. Reallığı düzgün qiymətləndirə bilən erməni sosial şəbəkə istifadəçiləri hökumətin onları aldattığını, süni əngəllər yaradaraq Azərbaycan tərəfini haqsız hesab etməsini, əhaliyə əzab verdiklərini yazırlar. Erməni əhəlis təcili olaraq Azərbaycanla danışıqların aparılmasını tələb edir. Paşinyanın və hökumət üzvlərinin son çıxışlarında da bu məsələ açıq mətlə oxişni göstərir.

Bununla yanaşı, beynəlxalq analitiklər, siyasətçilər dəfələrlə vəziyyəti şərh edərkən bildirirlər ki, azərbaycanlı fəallar yolu humanitar məqsəd üçün tamamilə açırlar. Bundan başqa, onlar ekofəalları ərazilərimizin qirkəndirilməsinə, su hövzələrimizin və meşələrimizin məhv edilməsinə, təbii sərəvərlərin qanunsuz istismarına qarşı mövqə qoyduqlarını vurğulayırlar. Maraqlıdır, Paşinyan hansı "blokada"dan danışır?

Laçın–Xankəndi yolunda azərbaycanlı fəalların etiraz aksiyası yüksək tribunalarda müzakirə edilir, dünya mətbuatının mənsətlərinə daşınır, geniş ictimaiyyətdə müzakirələrə səbəb olur. Çox vaxt Azərbaycanın haqlı mövqeyi açıq şəkildə söylənir. Dünyanın aparıcı KİV-i də erməni yalanlarını ifşa edir, Laçın–Xankəndi yolunda etiraz edən azərbaycanlıların tələblərini yerinə yetirilməsinin beynəlxalq hüququn prinsiplərinə uyğun olduğunu yazırlar.

Bəli, beynəlxalq ictimaiyyət məsələnin mahiyyətindən xəbərdardır, ermənilərin məkrli planlarından əl çəkəməsi tələb edir. Ermənistanın dezinformasiya yaymaqla məşğul olan lobbiçilik "siyasəti" də bir işə yaramır, onun xarici ölkələrdə maliyyələşdirdiyi yalanlarla məşğul olan təbliğat məşinləri da daha əvvəlki kimi feal olmağı bacarmır.

Rizvan FIKRƏTOĞLU,
"Xalq qəzeti"

Müstəqil siyasət, qətiyyətli diplomatiya

Azərbaycan bu dəyərlərin ən mükəmməl nümunələrini yaradır

XIX əsrdə yaşamış görkəmli alman filosofu Fridrix Nitschenin həm öz dövründə, həm də sonrakı əsrdə geniş müzakirələrə səbəb olmuş bir kəlamı var: "Biz gələcəkdən ötrü yaşamırıq, keçmişimizi qorumaqdan ötrü yaşayırıq". Deyilənə görə, kimsə ona etiraz edibmiş ki, əgər gələcək bizə lazım deyilsə, onda nə üçün yaşayırıq? Filosof cavab verib: "Kim dedi ki, gələcək bizə lazım deyil? Gələcək lazımdır, amma keçmişimizi qorumaq üçün". Bu ibrətamiz kəlamı Prezident İlham Əliyevin son iyirmi ildəki fəaliyyətinin bəzi istiqamətlərinə tətbiq etmək istəyərkən, gördük ki, alman filosofu tamamilə haqlıdır.

Ermənilər son iki əsrdə Azərbaycanın keçmişini – maddi-mədəni abidələrimizi, sözün həqiqi mənasında, yer üzündən silməyə çalışırlar. İndi də bu məlun əməldən, özlərinin barbarlıqlarından əl çəkmirlər. Belə mənfur niyyətə qarşılıq olaraq Azərbaycan dövləti mükəmməl gələcək formalaşdırmaqla məşğuldur ki, bu xətt Prezident İlham Əliyevin son 20 ildə həyata keçirdiyi siyasi kursun qayəsini təşkil edir. İyirmi il əvvəl bizim üçün arzu olan gələcək – bugünkü həqiqətlər imkan verdi ki, keçmişimizi – tarixi sərəvərlərimizi, madd-mənəvi abidələrimizi ölkəmizin ərazisindən vəhşi qəbilələr kimi keçən erməni əsirliyinin istibdadından qurtaraq, bunu bacardığı. Yəni, mirasımızı qoruya bildik. Ona görə də İlham Əliyevin siyasəti tarix və xalq naminə rəllaşdırılan ləyaqət missiyasıdır.

Həminin yadındadır. Ermənistan rəhbərliyi özünün işğalçılıq siyasəti nəticəsində zaman-zaman artıq keçmiş olan Qarabağ münafiqəsinin nizamlaşdırılmasına yönələn müzakirələr gedişində üzvlərinə götürdükləri öhdəlikləri bir neçə gündən, həttə, bəzən iki-üç saatdan sonra ya "unudub", ya da fikirlərini kökündən dəyişiblər. Məsələn, vaxtilə ölkə prezidenti olmuş Serj Sarkisyan bir dəfə dünya diplomatiyası tarixində analoqu olmayan "ilkə imza ataraq" müzakirələri yarıncıq qoyub qaçmış, bəhanə uydurmuşdu ki, səhhətində problem yarandıqına görə otura bilməyib. Nə üçün belə edirdilər?

Çünki həm ulu öndər Heydər Əliyevin məntiqi qarşısında duruş gətirə bilmirdilər, həm də Prezident İlham Əliyevlə üz-üzə dayanıb danışmağa qabiliyyətləri yox idi. Bəlkə də, ortaya çıxarılası qabiliyyət sahibini tapa bilmirdilər. Ancaq mövcudluqları özge torpağına qəsd məntiqinə əsaslandıqından, tarixən bütün fəaliyyətləri xeyanət,

Bizim siyasətimiz güzəştisiz siyasətdir. Biz prinsiplial məsələlərlə bağlı heç kimə güzəştə getməmişik və getməyəcəyik. Müstəqil, ləyaqətli siyasət aparırıq, öz gücümüzə, xalqın dəstəyinə güvənirik. Xalq da bizim siyasətimizə öz dəstəyini göstərir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan
Respublikasının Prezidenti

nankorluq, separatçılıq, işğalçılıq, terror və təxribatlar üzərində qurulduğundan, danışmağa sözləri yoxdur. Belə qeyri-ciddi davranışlarına, nankor xislətlərinə və digər yarıncıq keyfiyyətlərinə görə beynəlxalq aləmdə gündən-günə təkənlirlər.

Prezident İlham Əliyev başda olmaqla, Azərbaycan siyasəti və diplomatiyası bütün müzakirələr zamanı açıq, birmənalı, beynəlxalq hüququn təməli prinsiplərinə uyğun, həqiqətə əsaslanan, obyektiv arqument və faktlarla çıxış etdiklərinə görə ölkəmizin beynəlxalq aləmdəki nüfuzu artır, dostlarımızın sayı çoxalır. Azərbaycan təmsilçilərinin dünyanın istənilən ölkəsinin nümayəndələri ilə təmasları zamanı göstərdikləri səmimiyyət və etimad xarici siyasətimizə və diplomatiyamıza olan inamı daha böyük zirvələrə yüksəltdir.

Prezident İlham Əliyevə ünvanına Vaşinqtondan, Moskvadan Brüsselə, Pekindən, Londondan – dünyanın bir çox ölkələrindən gələn məktub və ya telefon zənglərində Azərbaycanla əməkdaşlıq şəraitində işləmək arzusu ifadə olunur. Ermənistanın müxalif siyasətçilər isə yazırlar ki, İrəvanın ötən əsirin doxsanıncı illərindəki tərəfdaşlarının, demək olar, hamısı onunla əməkdaşlıqdan imtina edir. Nə üçün? Çünki Ermənistan rəhbərliyi səmimiyyətdən uzaqdır.

Bu məqamda xatırladaq ki, ötən ilin sonlarında ABŞ rəhbərliyi İrəvan dövlət katibi səviyyəsində mesaj göndərmişdi: "Məqsədinizi, məramınızı dəqiqləşdirin!" Bu xəbərdarlıqdan sonra İrəvan Kremlin siyasətini lənət-

ləməyə başladı. Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov isə heç də əbəs yerə bildirmirdi ki, Ermənistanın nə istədiyini anlamır...

Azərbaycana gəlincə isə deyə bilərik ki, bizim hansısa ölkə ilə münasibətlərimizdə qaranlıq məqam yoxdur və olmayıb. Ona görə hər hansı irad eşitməmişik. Çünki xarici siyasətimiz müstəqil, mövqeyimiz ədalətli, beynəlxalq təşkilatlarla münasibətlərimiz bəşəri dəyərlərə sadiq, qonşularla əməkdaşlığımız isə bərabərhüquqludur.

Bəli, Azərbaycan dövlətinin müstəqil siyasi kursu sabitdir, müstəqildir, ardicildir. Bu kurs, eyni zamanda, uğurlu gələcək üçün böyük təminatdır. Təminat isə həm də sözü-müzün bütövlüyündən qaynaqlanır. Bu mənada yazımızda Prezident İlham Əliyevin 2023-cü il yanvarın 17-də Davosda Çin CGTN televiziya kanalına verdiyi müsahibənin bir fraqmenti ilə tamamlamaq istərdik:

Müxbir: Bizim bir neçə ətraflı müsahibəmiz oldu, Sizin çox konstruktiv olduğunuz xatırlayıram. Siz öndə olmaq istəyirsiniz ki, insanlara ölkənizin necə hazır olduğunu deyəsiniz. Məni hər zaman bir məsələ maraqlandırır ki, vəd vermək üçün kifayət qədər cəsür və mərd olmaq, ən mühüm isə sonra bu vədləri yerinə yetirmək cəsarətinə sahib olmaq üçün nə lazımdır?

Prezident İlham Əliyev: İlk növbədə, demək istərdim ki, yerinə yetirə bilmədiyim sözü heç vaxt vermərəm.

İttifaq MİRZƏBƏYLİ,
"Xalq qəzeti"

Azərbaycan–Kuba: uzaq ölkələr yaxın əlaqələr

Müasir Kuba haqqında danışıqda, istər-istəməz, belə bir təzadlı sual ortaya çıxır: "Azadlıq adası" özünün inqilabi keçmişində donub qalmış yerdirdi, yoxsa yönümlü dəyişib? Bəzi mütəxəssislərin fikrincə, ne birincidir, ne də ikinci. Belə bir fikir irəli sürülür ki, Kubanın XX əsrdə olan sosializmə ilişib qaldığını söyləmək səhv olardı. Amma bu da bir reallıqdır ki, qapılarını dünyaya geniş açan Kubalılar Azərbaycanın da ölkənin iqtisadi-mədəni həyatında feal iştirak etməsini istəyirlər.

Kuba Azərbaycanın müstəqilliyini 1991-ci ildə tanıyıb. Bir il sonra iki ölkə arasında diplomatik əlaqələr qurulub. Amma Kubanın Azərbaycanda səfirliyinin fəaliyyəti başlası 2007-ci ilə təsadüf edir. "Azadlıq adası"ndan yüksək vəzifəli nümayəndənin ölkəmizə səfəri 2019-cu ildə olub. Kuba Prezidenti Miqel Mario Dias-Kanel Bermudes həmin il Azərbaycanda işğuzar səfərdə olub. Son belə yüksək səviyyəli nümayəndə heyətinin Azərbaycan səfəri bu il fevralın 28-də baş tutub. Kuba vitse-prezidenti Salvador Antonio Valdes Mesanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin qəbulunda olub. Görüşdə əməkdaşlığımızın inkişafı üçün böyük perspektivlərin olduğunu bildirən Prezident İlham Əliyev bunun səhiyyə sahəsində xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulayıb, həmçinin turizm, təhsil, kənd təsərrüfatı, mədəniyyət, əczaçılıq kimi sahələrdə əlaqələri inkişaf etdirmək üçün imkanların olduğunu deyib.

Bu, bir faktıdır ki, müqavilə-hüquq bazası geniş deyil. Azərbaycanla Kuba arasında 10 sənəd imzalanıb. Statistik rəqəmlər də belə deməyə əsas verir ki, tərəflər iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsi istiqamətində hələ çox çalışmalıdırlar. Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatlarına görə, Azərbaycanın Kuba ilə əsas idxal məhsullarının spirtli içkilər, siqar və tütün məmulatları, qadın çantaları, poçt markaları, dövlət rüsumu markaları və ya analoqi markalar təşkil edir. Əsas ixrac məhsulları isə təzə pnevmatik rezin şinlərdir. Bununla yanaşı, enerjiqetika, kənd təsərrüfatı, ekologiya və baliqçılıq, səhiyyə, təhsil, mədəniyyət və turizm, rabitə və informasiya, idman və digər sahələrdə əməkdaşlıqla bağlı məsələlər də hər iki ölkənin gündəmindədir.

Ümumiyyətlə, Kuba ilə Azərbaycan arasında münasibətlər sovet illərində də mövcud olub. Hələ 1959-cu ildə Kubada sosialist inqilabından sonra, ölkə gəncləri keçmiş SSRİ-nin bir sıra respublikalarında təhsil almağa göndərilmişdi. Onlardan bir qismini Azərbaycanla təhsil alıb. Kubanın sabiq səfiri Omar Medina Quintero mətbuata açıqlamasında vurğulamışdı ki, təkə Azərbaycan Neft-Kimya İnstitutunda (indiki Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti) hər il Kubadan 250 tələbə təhsil alıb. Hazırda Kubadakı neft emalı sahəsində çalışan mütəxəssislərin, demək olar ki, böyük əksəriyyəti Azərbaycanla təhsil almış mənəvnlərdir. Həmin dövrdə Kubada neft ehtiyatlarının mövcudluğu təsdiqlənsə də, kadrların olmaması kəşfiyyət işlərinin aparılmasına imkan vermirdi. Məhz Azərbaycanda ali təhsil alan mənəvnlər vətəna döndükdən sonra Kubada neft sənayesi inkişaf etməyə başlamışdır. Neft sahəsi üzrə Azərbaycanda artıq mütəxəssisə çevrilmiş gənclərin hesabına Kubada əməkdaşlıq və qurudakı neft yataqlarında kəşfiyyət işləri sürətlənmiş, neftin çıxarılması və emalına başlanılmışdı. Bu mənada, sabiq səfir Kubanın bu gün neft sənayesində əldə etdiyi nailiyyətlərə görə həm də Azərbaycana minnətdar olduğunu bildirmişdi.

Göründüyü kimi, Kuba uzaq olsa da, Azərbaycanla münasibətlərini inkişaf etdirməkdə maraqlıdır. Sual oluna bilər ki, uzun illərdir iqtisadi sanksiyalar şəraitində yaşayan Kuba dünyaya nə təklif edə bilər? Doğrudur, ikiqütblü dünyanın mövcud olduğu dövrdə ABŞ-in "burnun ucunda" sosialistlərin hakimiyyəte gəlmələri amerikalıları sarsıtmışdı. Kommunizm kabusunun kontinentdə ayaq açmış gəzməməsi üçün rəsmi Vaşinqton Kubaya qarşı sərt iqtisadi sanksiyalar tətbiq etmişdi. Bu, sanksiya rejimi hələ

də davam edir. Amma ağır iqtisadi şərtlərə baxmayaraq Kubada rejim dəyişmədi. Ancaq SSRİ-nin tarixə qovuşmasından sonra ciddi dəstəyini itirən Kuba hakimiyyəti son illərdə qayqaları açmağa başlayıb. Məsələn, ötən il ilk dəfə Kuba xarici investitorlara icazə verib ki, ölkənin topdan və parəkəndə ticarətində məşğul olsunlar. İslahatlar, həmçinin xarici şirkətlərə parəkəndə satış sahəsinə və logistika şirkətlərinə investisiya qoymağa imkan verir.

Əslində, adada islahatların aparılmasına ciddi ehtiyac yaranmışdı. Əfsanəvi lider Fidel Kastro da artıq yoxdur, adada əsən kommunizm küləklərinin kontinentə təsirinin olmadığını Birləşmiş Ştatlar da görür. Buna görə də, ötən ilin may ayında ABŞ-in sabiq Prezidenti Donald Tramp bir sıra sərt məhdudiyyətləri yumşaltmışdı. Bütün bunlar isə "Azadlıq adası"nın qarşısında yeni imkanlar açıq. Pandemiya da artıq geri çəkilib, Kubanın əsas gəlir mənbəyi olan turizm sektoru da özünə gəlir. Dünyanın ən əsrərangiz çimərliklərinə, oazislərinə və zəngin mətbəxinə malik Kubanın turizm sahəsinə inkişaf etdirən Azərbaycan ilə bu sektorda əməkdaşlığını gücləndirməsi münasibətlərin gələcəyi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Qapılarını dünyaya geniş açan Kubalılar Azərbaycanla ölkənin iqtisadi-mədəni həyatında feal iştirak etməsini istəyirlər. Beynəlxalq münasibətlərin feal aktoru olan Azərbaycan da Kuba ilə münasibətlərini gücləndirməkdə maraqlıdır. Havanada səfirliyimizin fəaliyyət göstərən məsi buna sübutdur. Rəsmi Bakı Kubanı Latin Amerikasında Azərbaycan üçün strateji tərəfdaş hesab edir. Çünki diplomatik münasibətlərin təhlili göstərir ki, rəsmi Havana Azərbaycanla münasibətlərinə həmişə zəruri balans saxlamağa çalışıb. Bu baxımdan, iki ölkə arasında əlaqələrin daha intensiv şəkildə inkişaf etməsi üçün siyasi iradə var və bu fakt iktərəfli münasibətlərin gələcəyinə müsbət təsir göstərir.

Səbuhi MƏMMƏDOV,
"Xalq qəzeti"

Qoşulmama Hərəkatının gündəmi – Bakı Zirvəsindən dünyanın fəthi

(Əvvəlki 1-ci səhifədə)

Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun Bakı Zirvəsi, bu xüsusda Azərbaycan Prezidentinin tədbirdəki çıxışı Rusiyanın media vasitələrinin də geniş işıqlandırıldığı mövzulardandır. Söhbət, konkret olaraq, "TASS" agentliyinin, "Lenta.ru" saytının, "Moskovski komsomolets" və "Profil" nəşrlərinin təqdimatlarından gedir. Bu media qurumları dövlətimizin başçısının çıxışındakı ayrı-ayrı məqamları qabardılıb. Mövcud xüsusda Prezidentin Azərbaycan hökumətinin 2021-2022-ci illərdə Qarabağın bərpasına 4 milyard dollar ayırdığına, ölkəmizin bu bərpa işlərini öz vəsaiti hesabına həyata keçirdiyinə, eləcə də bu il həmin məqsədlərə daha 1,7 milyon dollar vəsait ayrılacağına dair fikirləri önə çəkib.

Dövlətimizin başçısının Qarabağda kənd və şəhərlərin sifirdən, "ağıllı kənd" və "ağıllı şəhər" prinsipi ilə tikildiyi ilə bağlı səsləndirdikləri məqamların vurğulandığı təqdimatlarda ölkəmizin liderinin Qoşulmama Hərəkatının ehtiyacı olan üzv ölkələrinə maliyyə və humanitar yardım göstərməyə davam edəcəyinə, Afrikanın və inkişaf edən kiçik ada dövlətlərinin pandemiyadan sonrakı bərpasını dəstəkləmək məqsədilə vəsait ayırması barədə bəyanatından bəhs edilib. Bundan başqa, Azərbaycan Prezidentinin QH-nin digər üzvlərini də bu təşəbbüsə dəstəkləməyə çağırdığı, eləcə də BMT-nin COVID-19-dan sonra Qlobal Bərpa üzrə

Yüksək Səviyyəli panelinin yaradılmasını təklif etdiyi vurğulanıb. Dövlətimizin başçısının Minaların Təsirinə Məruz Qalmış Ölkələrin Həmfikirler Qrupunun yaradılması təklifi də Rusiya KİV-inin önə çıxardığı məsələlərdəndir.

Türkiyə mediasının Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun Bakı Zirvə görüşünə yer verməsinə gəlincə, burada da kifayət qədər dolğun məqamların vurğulanması diqqət çəkib. Qardaş ölkənin Anadolu agentliyində, "TRT Haber" telekanalında, "Yeni Şafak", "Milad", qəzetlərində, həmçinin, "Ensonhaber.com", "Sondakika.com" saytlarında yayımlanmış materiallarda Prezident Əliyevin Fransanın müstəmləkəçilik siyasətini davam etdirməsinə sət etirazi, dövlətimizin başçısının dünyada neokolonializm meyillərinin artdığını vurğulaması, beynəlxalq miqyasda suverenlik və ərazi bütövlüyünün pozulmasını, dövlətlərin daxili işlərinə müdaxilə hallarının çoxalmasını, beynəlxalq təşkilatların qərarlarının yerinə yetirilmədiyini, yaxud ikili standartlarla həyata keçirildiyini bildirməsi üzərində dayanılıb. Mövcud xüsusda Azərbaycan torpaqlarının otuz ilə yaxın müddətdə davam etmiş işğalına, işğal dövründə Fransanın Ermənistanı açmış çəkilmiş dəstək göstərdiyi vurğulanıb.

Ümumən, sadaladığımız KİV-də mövzuya dair məqalələrin diqqət çəkən başlıqları "Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev qanlı müstəmləkə cinayətləri aradan

soyqırımı əməllərinə görə Fransaya çağırış etdi", "Prezident Əliyevdən Fransaya ultimatum: Soyqırımlar üçün üzr istə, o adalardan çıx!" şəklində olub. "Ensonhaber.com" saytı Prezident İlham Əliyevin Fransanın müstəmləkə cinayətləri və soyqırımı əməllərinə görə üzr istəməsi barədə tələbinin bu ölkənin Prezidenti Emmanuel Makronun Afrika ölkələrinə səfərə başladığı dövrə təsadüf etməsinə diqqət çəkib.

Qardaş ölkə mətbuatında dərc olunan məqalələrdə Azərbaycan Prezidentinin dünya düzeninin yenidən formalaşmaqda olması, "Soyuq müharibə"nin sona çatmasından bəri beynəlxalq aləmdə ən ciddi Şərq-Qərb qarşıdurmasının yaşanması, habelə BMT Təhlükəsizlik Şurasında islahatların aparılmasının vacibliyi və Qoşulmama Hərəkatının Təhlükəsizlik Şurasında təmsil olunması barədə fikirlərinə də geniş yer verilib.

COVID-19 pandemiyasından ən çox zərər görmüş beşinci ölkə olan Braziliyanın Dövlət Televiziya və Radio Agentliyi Qoşulmama Hərəkatının martın 2-də Bakıda keçirilmiş Zirvə görüşünü birbaşa yayımlayıb. Ölkənin tamaşaçı auditoriyasına Azərbaycanın bu mötəbər təşkilatda sədrliyindən və fikir ayrılıqlarına baxmayaraq, dünyanın bir çox ölkələrinə bir gündə Bakıda toplanmasından bəhs edilib. Telekanalın təqdimatında Prezident İlham Əliyevin nümunəvi lider obrazı yaradılıb, habelə, onun COVID-19 pandemiyasının ağır fəsadlarını aradan

qaldırmaq üçün yorulmadan çalışdığı, təşəbbüslər irəli sürdüyü vurğulanıb. Braziliyanın dövlət televiziya xəbərlərində, eyni zamanda, zirvə görüşünün Afrika ölkələrinə xüsusi diqqət və qayğının göstərilməsi aktuallığından söz açıb.

Misirin "Cairo24" informasiya portalı Qoşulmama Hərəkatına sədrlik edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışından əsas məqamları dərc edib. Materialda diqqətə çatdırılıb ki, Prezident İlham Əliyev QH-nin son bir neçə ildə beynəlxalq münasibətlərdə mühüm aktorlardan birinə çevrildiyini, pandemiyanın başlamasından dərhal sonra COVID-19-a qarşı qlobal səyləri səfərbər etmək təşəbbüsü ilə çıxış etdiyini bildirir.

Liviyanın LANA agentliyinin xəbərində Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına uğurlu sədrliyi vurğulanıb, bu münasibətlə Liviya Prezident Şurasının sədri Məhəmməd Yunis Əl-Mənfinin Prezident İlham Əliyevə təşəkkür etdiyi qeyd edilib. Xəbərə diqqətə çatdırılıb ki, Liviya Prezident Şurasının sədri COVID-19 pandemiyasının beşəriyyətə silahlı münaqişələrdən də çox ziyan vurduğunu deyib, bütün dövlətləri öz ölkəsində münaqişənin hallına və sabitliyə kömək etməyə çağırıb.

İraqın INA agentliyinin xəbərində qeyd edilib ki, Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatının tarixində ən uğurlu sədrlik edən ölkə olub və beşəriyyət üçün ən ağır bir zamanda – COVID-19 pandemiyası dövründə mühüm və faydalı təşəbbüslər

lə çıxış edib. Materialda İraq Prezidenti Əbdülfəttah Camal Rəşid zirvə görüşündə çıxışına geniş yer verilib. Qeyd olunub ki, İraqın dövlət başçısı pandemiya ilə əlaqədar ölkəsində hələ də mövcud olan problemlərdən, iqlim dəyişikliyi ilə bağlı görülən işlərdən ətraflı bəhs edib.

Əlcəzairin APS informasiya agentliyinin xəbərində də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Qoşulmama Hərəkatına uğurlu sədrliyi dövründə irəli sürülən təşəbbüslərdən, COVID-19-a qarşı mübarizədə ölkəmizin lider mövqeyindən bəhs olunub. Materialda Əlcəzairin Baş naziri Ayman Benabderahmanın sammitdəki çıxışından əsas məqamlar yer alıb.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "AL24" telekanalı, "Şarjah24" və "Əl İttihad" portalları BƏƏ-nin Ali Şurasının üzvü, Ras əl-Xeymə Əmirliyinin hakimi Şeyx Saud Bin Saqr Əl Qasiminin zirvə görüşündə iştirakından bəhs olunub, Qoşulmama Hərəkatının Azərbaycanın sədrliyi altında yeni məzmun və nüfuz qazandığı qeyd edilib.

Küveytin KUNA agentliyi də öz saytında Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun Zirvə görüşü haqqında xəbər və fotoşəkillər yerləşdirib.

Ə.CAHANGİROĞLU,
"Xalq qəzeti"

P.S. Yazının hazırlanmasında AZƏRTAC-ın materiallarından istifadə edilib.

Şərq-Qərb qarşıdurması, yoxsa yeni "soyuq müharibə?"

Dünya Şərqlə Qərb arasında qarşıdurmaya şahidlik edir. Qarşıdurma son vaxtlar daha da kəskinləşərək çoxvektorlu xarakter alıb. Ziddiyyətlərin nüvəsində isə sözsüz ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsi dayanır. Yeni ilk baxışdan da anlaşılan elə budur.

Amma məsələ yalnız Rusiya-Qərb qarşıdurmasında deyil. Çin-ABŞ, hələlik gizli şəkildə gedən ABŞ-Avropa İttifaqı qarşıdurması da diqqətdən yayınmır. Bəzi ekspertlər müxtəlif geosiyasi qüvvələr arasındakı siyasi və hərbi gərginliyi ikinci "soyuq müharibə" və ya yeni "soyuq müharibə" kimi dəyərləndirirlər. Hesab edilir ki, bir blok Çin, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı və Rusiya, Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı, Avrasiya İqtisadi İttifaqı, ikinci blok isə ABŞ, Avropa İttifaqı və NATO-dan ibarətdir. Bunu, birinci "soyuq müharibə" hadisələri – ABŞ-ın rəhbərlik etdiyi Qərb bloku ilə Sovet İttifaqının rəhbərlik etdiyi Şərq bloku arasındakı qarşıdurma ilə eyniləşdirmək mümkündür.

"Yeni dünya düzeni yenidən formalaşmaqdadır. İndi dünya "Soyuq müharibə"nin sona çatmasından bəri baş verən ən ciddi Şərq-Qərb qarşıdurmasının şahididir ki, onun fəsadları dünyanın qalan hissəsində də hiss olunur. Qoşulmama Hərəkatı beynəlxalq arenada daha nəzərəçarpan və səmərəli rol oynamalı, yeni dünya düzeninin yenidən formalaşmasında fəal iştirak etməlidir."

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Qoşulmama Hərəkatının Bakıda keçirilmiş Zirvə görüşündəki çıxışından

Yeni "soyuq müharibə"nin formal təkcisi 2013-2014-cü illərdə Ukraynada baş verən siyasi böhran oldu. Əgər 1946-cı ildən 1980-ci illərin sonunadək yaşanan birinci "soyuq müharibə"nin elementləri hərbi və iqtisadi birliklər sisteminin yaradılması, xarici dövlətlərin ərazisində ABŞ və SSRİ-nin geniş hərbi bazaları şəbəkəsinin qurulması, hərbi xərclərin kəskin artması, təkrarlanan beynəlxalq böhranlar (Berlin böhranı, Karib böhranı, Koreya müharibəsi, Vyetnam müharibəsi, Əfqanıstan müharibəsi), SSRİ-nin

Macarıstana, Çexoslovakiyaya hərbi müdaxiləsi, ABŞ-ın Qvatemalada təşkil etdiyi dövlət çevrilişi, müstəmləkə və asılı ölkələrdə və ərazilərdə milli-azadlıq hərəkatının yüksəlişi (qismən SSRİ-dən ilhamlanaraq), bu ölkələrin müstəmləkəsizləşməsi, "üçüncü dünya"nın, Qoşulmama Hərəkatının, neokolonializmin formalaşması idisə, yeni "soyuq müharibə" 2013-2014-cü illərdə Ukraynada baş verən hadisələr, ABŞ-Çin qarşıdurması (ticarət münaqişəsi, Tayvan problemi), Suriyadakı münaqişə və İŞİD-ə qarşı müharibə, Şimali Koreya, Venesuela və İran böhranı kimi özünü nümayiş etdirir. Ancaq 2022-ci ildə başlanan Rusiya-Ukrayna müharibəsi bu qarşıdurmanın daha kəskin fazasına qədəm qoymasına səbəb oldu.

Qərb və Şərq heç vaxt görüşməyəcək

İngilis ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, Nobel mükafatı laureatı Reydard Kiplinq özünün "Qərb və Şərq haqqında ballada"sında yazırdı:

*Ah, Qərb Qərbdir, Şərq Şərqdür,
onlar heç vaxt görüşməzlər,
Nə qədər ki, Səma və Yer
Allah onları yaratdığı kimidir.
Ancaq Qərb və Şərq yoxdur,
millətlər və maneələr yoxdur,
İki güclü və casur kişi
bir-birinin gözələrinə baxanda.*

Bəlkə də məşhur ədəb öz qənaətində haqlıdır. Ancaq bu fikir də yaygındır ki, "Şərq" sözünün sonu "Qərb" in ilk hərfi ilə başlayır. Bu baxımdan, Şərq-Qərb qarşıdurması hər zaman diqqətlə izlənilir.

İndi gəlin, bu günün dəyişən mühitində bəzi dərin tendensiyalara diqqət yetirik.

Birincisi, uzun illər ABŞ-ın eyni vaxtda iki müharibə (Moskva və Pekinlə) aparmaq iqtidarında olmadığı barədə populyar fikir var idi. Lakin görünən odur ki, Vaşinqton Ukraynaya dəstəkləməklə Ru-

siyanı zəiflətmək cəhdindən əl çəkməyəcək və paralel olaraq Çinə əsas rəqib kimi baxacaq.

"ABŞ həm Çini, həm də Rusiyani özünə düşmən elan etsə, o zaman Qərb təkə Çin-Rusiya bloku ilə üz-üzə qalmalı olmayacaq."

Çarız Kapçan,
Corcaun Universitetinin professoru

Corcaun Universitetinin professoru, ABŞ Xarici Əlaqələr Şurasının baş elmi işçisi Çarız Kapçan bu xüsusda qeyd edib ki, düşmən tapmaq təcrübəsi çoxdan öz faydalılığını itirib. Onun sözlərinə görə, əgər Birləşmiş Ştatlar həm Çini, həm də Rusiyani özünə düşmən elan etsə, o zaman Qərb təkə Çin-Rusiya bloku ilə üz-üzə qalmalı olmayacaq, həm də öz maraqlarını müdafiə etmək və dünya nizamını yenidən qurmaq üçün birləşəcək daha çox sayda ölkə ilə qarşılaşacaq. Professor fikrini gücləndirmək üçün diqqətli İndoneziya Prezidenti Coko Vidodonun "qruplaşma"dan imtina edərək, Rusiyani G20 sammitinə qatıya-ya-ya dəvət etməsinə yönəldir: "Üstəlik, yarım əsrdən çox təcrübə ilə sübut edilmiş ASEAN mexanizmi Asiyada fəaliyyət göstərir. Bu prosedə neytrallıq və tərəf seçməkdən imtina onlar üçün effektiv prinsiplial mövqelərə çevrilib. Faktlar sübut edir ki, "ASEAN modeli" Asiya üçün "NATO modeli"ndən daha faydalıdır".

İkincisi, ABŞ bir tərəfdən uzunmüddətli strateji rəqibin müqavimətini qırmaq

ümidilə Rusiyaya hərbi təzyiç göstərir, digər tərəfdən, son iki ayda Vaşinqton dəfələrlə qalıb gəlməyə deyil, problemi sülh danışıqları yolu ilə həll etməyə çalışdığına işarə edib. Müxtəlif mənbələrin gündəlik təhlili onu deməyə əsas verir ki, informasiya məkanı Amerikanın özündə böyük anti-müharibə təzyiqini qiymətləndirmir. Ukrayna ətrafında vəziyyəti qızışdırmaq dayandırmaq çağırışları tez-tez eşidilir. Bundan əlavə, demokratlar aralıq seçkilərdə udublar, əgər 2024-cü ildə respublikaçlar hakimiyyətə gəlsələr, Rusiya-Ukrayna müharibəsi əsaslı şəkildə fərqli istiqamət ala bilər. Oxşar dəyişikliklər Avropada da baş verir.

Üçüncüsü, Ukraynada hərbi əməliyyatı davam etdirən Rusiya Qərbə qarşı çıxmaq üçün enerji və maliyyə alətlərindən yararlanır. Reallıq budur ki, Rusiya Qərbə qarşıdurmada məğlub olmayıb, əksinə, böyük dövlət kimi regional və beynəlxalq proseslərin inkişafına təsirini davam etdirir.

Rusiyanın Asiyaya daha çox açılması, həmçinin, Çinin artan qüdrətinə paralel olaraq ABŞ Asiya-Sakit okean regionunda varlığını gücləndirməyə davam edir. ABŞ, Böyük Britaniya və Avstraliyadan ibarət AUKUS alyansı, Hind-Sakit okean dörtlüyü (Hindistan, ABŞ, Yaponiya və Avstraliya) kimi təşkilatlar yaratmaq cəhdlərinin güclənməsi bunun göstəriciləri sayıla bilər. Bu mənada, Şərqlə Qərb arasında müxtəlif regionlarda gərginliyin yeni mərhələsinin başlanacağını proqnozlaşdırmaq mümkündür.

Səxavət HƏMİD,
"Xalq qəzeti"

Ekspert rəyi

İlyas HÜSEYNOV,
politoloq

Hazırda Şərqlə Qərb arasında toqquşma baş verir. Biz bunun nəzəri formalarını müəyyən qədər amerikalı sosioloq Samuel Hantinqtonun "Sivilizasiyaların toqquşması" əsərində də rast gəlirik. Doğrudur, nəzəriyyəçi kimi tanınan Hantinqton öz əsərində tamamilə başqa yanaşmaları qeyd edib. Lakin hazırda Şərqlə Qərb arasında toqquşma baş verir, irəliləyişlər həm də Qərb ilə müəyyən mübarizə müstəvisini formalaşdırır. Eyni zamanda biz, Rusiya-Ukrayna müharibə-

sində ayrı-ayrı dövlətlərin Ukraynanın ərazi bütövlüyünün müdafiəçisi kimi çıxış etməklə, ona siyasi, iqtisadi, enerji, maliyyə, hərbi, logistik dəstək göstərdiklərini görürük. Rusiyani da hansısa formada dəstəkləyən dövlətlər də bunu açıq və ya gizli şəkildə bəyan edirlər.

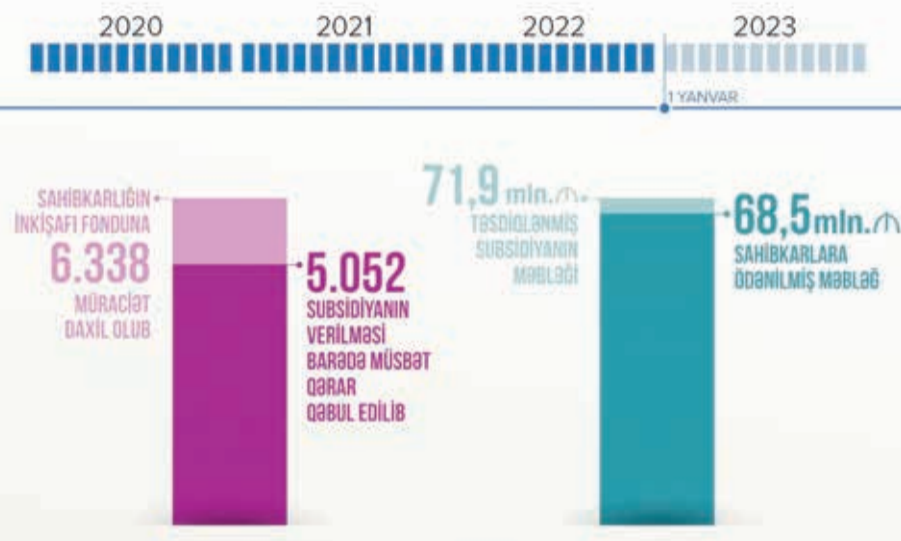
Eyni zamanda, qeyd etmək lazımdır ki, bu qarşıdurma əvvəllər də mövcud idi. Müəyyən müqayisələr aparılıb, komparativ analizlər irəli sürülürdü. Bu gün isə açıq mübarizənin şahidiyik. Bu mübarizədə kim qalib gələcək, onun üzərində də dünya düzeni formalaşacaq. Təbii ki, Qərb koalisiyası təqəttüblü dünyanın tərəfindir. Rusiya isə çoxtərəfliyin, çoxqütblülüyün mübarizəsini aparır. Görürük ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsi lokal müharibə deyil, onun miqyası, ora cəlb olunan dövlətlərin maraqları, geosiyasi ambisiyaları və texnoloji korporasiyalar arasında mübarizə də özünü göstərir. Heç şübhəsiz ki, bu gün sünü intellekt və hibrid savaş gedir. Ona görə ən müasir mübarizə metodlarını müşahidə edirik. Bizim üçün də, bu, bir təcrübədir ki, hansı dövlətin silah, döyüş taktikası, asimmetrik savaş aparmaq qabiliyyəti üstündürsə, ona uyğun da öz müdafiə potensialımızı, təhlükəsizlik seqmentimizi daha da inkişaf etdirək.

Sahibkarlığa dəstək mexanizmi yenidən qurulur

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov özünün "Twitter" hesabında cari il yanvarın 1-dək Sahibkarlığın İnkişafı Fonduna daxil olmuş müraciətlər əsasında kredit faizlərinin subsidiyalaşdırılması çərçivəsində sahibkarlara 68,5 milyon manat ödənildiyini bildirdi. Nazir, həmçinin adıçəkilən fonda daxil olan müraciətlər üzrə 71,9 milyon manat subsidiyanın verildiyini diqqətə çatdırıb: "Sahibkarlara dəstək çərçivəsində tətbiq edilən kredit faizlərinin subsidiyalaşdırılması mexanizmi iqtisadi aktivliyin təmin olunmasına və biznes subyektləri tərəfindən daha çox layihənin reallaşdırılmasına imkan yaradır".

FAİZLƏRİN SUBSİDİYALAŞDIRILMASI

Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən məqsədyönlü və uğurlu islahatlar nəticəsində ölkəmizdə özəl sektor iqtisadiyyatın aparıcı qüvvəsinə çevrilib, sahibkarlığın ÜDM-də payı 81 faizə, məşğulluqda payı isə 77 faizə çatıb. Özəl bölməyə dövlət dəstəyinin daim diqqətdə saxlanılması qeyri-neft sektorunda müasir texnologiyalara əsaslanan yeni istehsal və emal müəssisələrinin, infrastruktur sahələrinin yaradılmasına, real sektora investisiya qoyuluşlarının sürətlənməsinə əlverişli şərait yaradıb.

Ölkədə sahibkarlığa dövlət maliyyə yardımı mexanizminin formalaşdırılması kiçik və orta sahibkarların maliyyə vəsaitlərinə olan tələbatının ödənilməsinə keçirilmişdir. Bu, İqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun vəsaiti hesabına güzaştli maliyyələşmə mexanizmlərinin tətbiqi ilə reallaşdı. Adıçəkilən fondun vəsaiti əsasən, qeyri-neft sektorunun inkişafı, innovativ texnologiyaların tətbiqi və ixrac əməliyyatları üzrə investisiya layihələrinin maliyyələşdirilməsinə yönəldilib.

Onu da deyək ki, bu məsələdə, yeni özəl qurumların investisiya təminatının gücləndirilməsində "Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti" ASC də səmərəli fəaliyyət göstərir. Bu qurum fəaliyyətində respublikamızda qeyri-neft sektoru-

nun inkişafını sürətləndirmək, strateji təşəbbüsləri gerçəkləşdirmək məqsədi daşıyan, rəqabətqabiliyyətli və əlavə dəyər yaradan, xüsusilə ixrac yönümlü layihələrə sərmayə yatırmağı diqqətdə saxlayır.

İqtisadiyyat Nazirliyinin məlumatına görə, ölkə üzrə sahibkarlıq subyektlərinin 99,6 faizi kiçik və orta sahibkarlıq subyektləridir və onların əlavə dəyərin yaradılmasında, ixrac, məşğulluq və investisiyalarda payı getdikcə artır. Kiçik və orta sahibkarlığın ölkə iqtisadiyyatında rolunun və rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi, bu sahədə idarəçilik sisteminin müasir tələblərə uyğunlaşdırılması, həmçinin institusional dəstək mexanizmlərinin formalaşdırılması məqsədilə nazirliyin tabeliyində Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi (KOBİA) yaradılıb.

Agentlik tərəfindən kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin iqtisadiyyatda rolunun və rəqabət qabiliyyətinin, maliyyə resurslarına və satış bazarlarına çıxışının genişləndirilməsi istiqamətində müxtəlif təşviq və dəstək mexanizmləri həyata keçirilir. KOB dostu ofisləri, KOB İnkişaf Mərkəzləri, KOB-lar üçün təhsil, elm, tədqiqat layihələrinin maliyyələşdirilməsi, "Startup şəhadətnaməsi"nin verilməsi buna misal ola bilər.

Vaqif BAYRAMOV,
"Xalq qəzeti"

Ekspert rəyi

Mirağa ƏHMƏDOV,
İqtisadçı-ekspert

Respublikamızda son illər ərzində özəl bölmənin inkişafına daim qayğı və diqqət göstərilir. Bu sahədə lisenziya tələb olunan fəaliyyət növlərinin sayı əhəmiyyətli dərəcədə azaldılıb, investisiya yatırmanın stimullaşdırılması məqsədilə investisiya təşviqi sənədinin verilməsinə başlanılıb, satınalmalar sahəsində kotirovka sorğusu proseduru tamamilə elektronlaşdırılaraq, vahid internet portalı yaradılıb.

Bütün bunlarla yanaşı, sahibkarlığın inkişafını şərtləndirən vergi qanunvericiliyi müasirləşdirilib. Özəl sektorun fəaliyyətini daha da gücləndirmək məqsədilə şəffafliq və hesabətliyin artırılması, rəqəmsallaşmanın geniş vüsət alması, rəqabət mühitinin inkişafının təmin olunması kimi məsələlər hər zaman diqqətdə saxlanılıb.

Bütün bunların nəticəsidir ki, hazırda Azərbaycanda qeydiyyatdan keçmiş sahibkarların sayı 1,4 milyona yaxındır. Bu göstərici, eyni zamanda, respublikada biznes fəaliyyətinə olan marağdan irəli gəlir.

Onu da qeyd edim ki, sahibkarlığın sürətli inkişafında ən önəmli cəhətlərdən biri maliyyə əlçatanlığı məsələsidir. Lakin etiraf edək ki, bu sahədə görüləsi işlər hələ çoxdur. Məsələn, Azərbaycanda bankların və bank olmayan kredit təşkilatlarının kredit portfelinin həcmi sahibkarların maliyyəyə çıxış imkanlarını məhdudlaşdırır.

Bu fikri bir qədər də konkretləşdirib deyə bilərəm ki, respublikada bankların kredit portfelini geniş olsa da, kreditləşmədə regionların payı, təxminən, 23 faiz, Bakı üzrə isə 77 faizdir. Eyni zamanda, hər bir KOB subyekti maliyyə mənbələrinə çıxış edərkən yüksək faiz dərəcəsi, sətir girov şərtləri, risklərin bölüşdürmə və kreditlərə zəmanət mexanizmlərinin əlçatan olmaması kimi çətinliklərə üzləşir.

Bütün bu məsələlər nəzərə alınaraq bankların yeni və daha geniş müştəri şəbəkəsinə çıxışı asanlaşdırılmalı, risklərin minimallaşdırılması təmin edilməli, kiçik və orta biznes sektoruna yönəlmə təminat sistemi daha da təkmilləşdirilməlidir.

Bundan başqa, İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu tərəfindən kreditlərə verilən dövlət zəmanəti mexanizmləri, faizlərin subsidiyalaşdırılması haqqında sahibkarların məlumatlılığını artırmağa, həmçinin mexanizmin gələcəkdə təkmilləşdirilməsində ehtiyac duyulur.

Prezident İlham Əliyev tərəfindən prioritet istiqamətlərdən biri elan olunan aqrar sahədə görülən tədbirlər nəticəsində bu sektorun davamlı inkişafı təmin edilib, artım tempinin qorunub saxlanılması reallaşdırılıb. Buna görə də təkcə ötən il kənd təsərrüfatında 3,4 faiz artım qeydə alınıb. Bu gün emal sənayesinin inkişaf etdirilməsi də diqqət mərkəzində saxlanılır, bununla əlaqədar müxtəlif layihələr gerçəkləşdirilir, Kənd Təsərrüfatı və İqtisadiyyat Nazirlikləri tərəfindən aqrar sahədə istehsalın və emal sənayesinin inkişafına dair birgə tədbirlər planı həyata keçirilir. Həmin planda kənd təsərrüfatı təyinatlı ərazilərin səmərəli istifadəsi məqsədilə həmin torpaqların icarəyə və istifadəyə verilməsi mexanizmi təkmilləşdirilir. Eyni zamanda, yaxın gələcəkdə kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracı üzrə prosedurların sadələşdirilməsi, ixrac yönümlü aqrar istehsal mallarına gömrük və vergi güzəştlərinin tətbiqi nəzərdə tutulur.

Emal sənayesi ixracı genişləndirir

İşğal altında olan torpaqlarımızın erməni faşizmindən azad edilməsi Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında kənd təsərrüfatının bərpası, habelə yenidən inkişafı üçün əlverişli imkanlar yaradıb. Əkin döviyyəsinə yeni ərazilərin daxil olunması məhsul istehsalının artırılması şərtləndirir.

Ümumiyyətlə, Qarabağ bölgəsinin münbit torpaqları taxıl, tərəvəz və meyvə istehsalını artıracaq, heyvandarlığın inkişafına təkan verəcək. Hazırda həmin ərazilərdə həyata keçirilən mühüm infrastruktur layihələri kənd təsərrüfatının inkişafına dəstək olacaq. Aqrar emal müəssisələrinin inşası bölgədə aqrar sektorun yeni tərəqqi mərhələsinə daxil

satışını həm ixrac, həm də emal imkanları fonunda genişləndirmək lazımdır. Bu baxımdan, İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti və digər qurumlarla birgə son dövrlərdə bir sıra kənd təsərrüfatı texnikalarının və onların ehtiyat hissələrinin vergidən azad olunması istiqamətində ardıcıl addımlar atılması mühüm önəm daşıyır.

Yeni gəlmişkən, vergidən azad edilmiş kənd təsərrüfatı texnikalarının ayrıca siyahısı təsdiqlənib. Emal avadanlıqlarının da iqtisadiyyatda yaradılan dəyərə əhəmiyyətli perspektivləri təsdiqlənib. Bu sahədə tədbirlərin bundan sonra da davam etdirilməsi emal sənayesinin davamlı inkişafını və müsbət göstəricilərin

olmasına əsaslı təsir göstərəcək.

Qeyd edildiyi kimi, kənd təsərrüfatının inkişafı istiqamətində reallaşdırılan islahatlar, bu sahədə məhsul istehsalçılarına edilən güzəşt və yardımlar ölkə iqtisadiyyatında mövcud sektorun inkişafına əhəmiyyətli dərəcədə zəmin yaradıb. Aqrar biznes sahəsində torpaq sahələrinin və su resurslarının səmərəli istifadə olunması, əlavə dəyər yaradacaq istehsal sahələrinin qurulması, o cümlədən, aqrar sektorda müasir texnologiyaların tətbiqi, həmçinin elmi yanaşma yolu ilə emal prosesinin gücləndirilməsi ixrac imkanlarını artırır. Bütün bunlarla yanaşı, dövlət-özəl tərəfdaşlığı imkanlarından istifadə genişləndirilib, klasterləşmənin tətbiqinə, sahibkarlığın inkişafına xüsusi önəm verilib.

Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalında su ehtiyatları potensialından səmərəli istifadə də bu gün mühüm önəm daşıyır. Yeri gəlmişkən, Prezident İlham Əliyevin "Su ehtiyatlarından səmərəli istifadənin təmin edilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Sərəncamına əsasən, ölkədə 20 ədəd suvarma kanalının, 10 ədəd su anbarının tikintisi nəzərdə tutulur. Bu tədbirlərin həyata keçirilməsi əlavə su ehtiyatlarının yaradılmasına, su ehtiyatlarının düzgün idarə edilməsinə səbəb olacaq.

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyinin sədr müavini Mehman İsmayilov bu günlərdə Bakıda keçirilən "Agro Business Forum Azərbaycan-2023" tədbirində bildirdi ki, Azərbaycanda emal sənayesinin böyük perspektivləri var. Bu, kənd təsərrüfatı istehsalında, o cümlədən, daxili istehlak və ixrac potensialında özünü qabarıq büruzə verir. Məsələn, 1 hektar sahədən, təqribən, müəyyən həcmdə iri kalibrli və bazarda sərfəli qiymətə satıla biləcək meyvə yetişdirə, müəyyən həcmdə kiçik kalibrli meyvə də toplanılır və onun bazara çıxışı istehsalçı üçün rentabelli olmur. Yeni, həmin məhsulun satış gəliri bazara çıxarılması xərclərinə yaxın olduğundan fermer məhsulun satışını reallaşdırmaqda maraqlı olmur. Bu halda, ən yaxşı yol məhsulu emal üçün təqdim etməkdir.

Ona görə də hazırda quru meyvə istehsalı, meyvə konservasiyası sahələrinin təşviqinə ehtiyac var. Məhsulun

əldə olunmasını şərtləndirəcək.

İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin "Bir Pəncərə" İxrac Dəstək Mərkəzinin rəhbəri Nicat Hacızadənin sözlərinə görə, aqrar və emal sənayesi məhsullarının birgə ixracı qeyri-neft ixracının 30,4 faiz təşkil edir. Təkcə aqrar-sənaye məhsulları isə qeyri-neftin 6,5 faiz həcmindədir. Azərbaycanın aqrar məhsullarının əksər hissəsi Rusiya bazarlarına ixrac olunur.

Aqrar-sənaye ixracının strukturuna nəzər saldıqda əsas hərəkətverici mallar şəkər və qənnadı məhsulları, heyvan və bitki mənşəli yağlar və emal edilməyən meyvə-tərəvəzdır. Bu üç mal qrupunun ümumi ixracı isə 96,3 milyon ABŞ dolları təşkil edir.

Nicat Hacızadə ixrac statistikamıza əsaslanaraq bildirdi ki, Azərbaycanın ixrac etdiyi məhsulların 60-65 faizi xammal, yeni aralıq məhsullardır. Təxminən, 25-26 faiz məhsullar isə hazır şəkildə ixrac olunur. Cəmi 1-2 faiz məhsul var ki, onlar kapital tutumlu məhsullar sayılır. Bura da əsasən texnologiya məhsulları aiddir. Halbuki, ölkəmiz orta texnoloji məhsulların ixracını həyata keçirir. Amma İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (OECD) ölkələri ilə müqayisədə bizim bu sahədə ixracımız çox aşağıdır. Lakin "2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası"nda orta və yüksək texnoloji məhsulların istehsal və ixrac olunması ilə bağlı müddəalar var. Həmin müddəaların həyata keçirilməsi üçün isə tədbirlər planı mövcuddur.

Ötən il ərzində ixrac edilmiş aqrar məhsulların dəyəri 717,5 milyon ABŞ dolları, emal sənayesi məhsullarının dəyəri isə 190,8 milyon ABŞ dolları olub. Bu, bir daha ixracımızın diversifikasiyasının daha çox artırılması zərurətini göstərir. Eyni zamanda, belə bir hal xarici tərəfdaşların Azərbaycandan daha çox sənayeləşmiş aqrar məhsulların ixracı istəyində də özünü büruzə verir. Məsələn, meyvə-tərəvəz məhsullarının fərsəhində ixracı dayanıqsızdır, amma onu emal sənayesi məhsulu kimi qəbul etmək tərəfdaşlar üçün daha əlverişlidir.

Mirbağır YAQUBZADƏ,
"Xalq qəzeti"

BMT-nin aqrar təşkilatı Zəngilanda

BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı (FAO) Zəngilan rayonunun Ağalı kəndində pilot suvarma sistemlərinin tətbiqi ilə bağlı layihə icra edəcək.

Bu barədə FAO-nun Azərbaycandakı nümayəndəliyindən məlumat verilib. Məlumatda artıq təsdiq edilmiş və tezliklə icrasına başlanılacaq iki illik layihənin adıçəkilən qurumun texniki yardım proqramı çərçivəsində Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Aqrar Xidmət Agentliyi tərəfindən reallaşdırılacağı, bu təşəbbüsdən isə 300-ə yaxın fermerin bəhrələnməyəyi vurğulanıb.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan 1995-ci il oktyabrın 20-də FAO-ya üzv seçildikdən sonra bu təşkilat respublikamızda milli, regional və global xarakterli layihələr həyata keçirir. Həmin layihələr əsasən, kənd təsərrüfatının inkişafı, ərzaq təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi, aqrar potensialın

artırılması, resursların idarə edilməsi, heyvan və bitki xəstəliklərinə qarşı mübarizə, təchizat və digər müvafiq sahələrdə texniki yardımları nəzərdə tutur.

FAO-nun respublikamızdakı layihələri Azərbaycan Hökumətinin prioritetləşdirilmiş ehtiyaclarına dair müraciətlərinə uyğun olaraq texniki əməkdaşlıq proqramlarına əsaslanır. Azərbaycan Hökuməti və FAO 2009-cu ildən etibarən respublikamızda kənd təsərrüfatının inkişafı sahəsində sözügedən təşkilat tərəfindən mümkün texniki yardımın göstərilməsi məqsədilə ölkəmizə yardım proqramının hazırlanması prosesini davam etdirir. Bu məqsədlə Azərbaycan üçün FAO-nun milli orta müddətli prioritetlər

üzrə çərçivə sənədi hazırlanaraq müntəzəm surətdə əsas prioritetlərə uyğun olaraq yenilənir.

Hazırda FAO və Azərbaycan doqquz prioritet istiqamətdə əməkdaşlıq edir. Cari il tərəflər arasında əməkdaşlığın ikinci mərhələsi üçün sənədlərin imzalanması gözlənilir.

Xatırladaq ki, FAO-nun əsas məqsədi Azərbaycanda

qida məhsullarının və tullantıların idarə olunması sahəsində layihələrə dəstəyə yönəlib. İndiyədək hər iki tərəf kənd təsərrüfatı sahəsində 60-dan yuxarı birgə layihə reallaşdırıb, bunun nəticəsində isə respublikamızın bölgələrində kənd təsərrüfatı mühiti, o cümlədən, qida təhlükəsizliyi yaxşılaşıb.

"Xalq qəzeti"

Neft və qaz: 2 ayda 1,3 milyard dollar qazanc

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu (ARDNF) 2023-cü ilin yanvar-fevral aylarında "Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) yataqlar blokundan və "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağından əldə etdiyi gəlirləri açıqlayıb.

Cari ilin ötən iki ayı ərzində ARDNF-in AÇG yataqlar blokundan əldə etdiyi gəlirlər 1 milyard 324 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Bu da 2022-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 17 milyon dollar və ya 1,3 faiz çoxdur.

Hesabat dövründə Fondun "Şahd-

niz" yatağından çıxarılan qaz və kondensatın satışından əldə etdiyi gəlirlər isə 534 milyon 751 min ABŞ dolları təşkil edib. Xatırladaq ki, ötən ilin eyni dövründə bu rəqəm 227 milyon 557 min dollara bərabər olub.

Göründüyü kimi, Fondun cari ilin

yanvar-fevral aylarında qaz və kondensat satışından əldə etdiyi gəlir ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 307 milyon 194 min dollar və ya 2,4 dəfə çox olub.

Yeri gəlmişkən, cari ilin ilk iki ayında "Şahdəniz" yatağı üzrə kondensatın satışından əldə olunan gəlirlər (58 milyon 69 dollar) da ötən ilin müvafiq dövründəkindən 2,6 dəfə və ya 35 milyon 897 min dollar çox olub.

"Xalq qəzeti"

Daşkəsəndə yeni arıçılıq layihəsi

"AzerGold" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti (QSC) və İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin (KOBİA) dəstəyi ilə Daşkəsən rayonunda arıçılıq təsərrüfatının inkişafına kömək məqsədilə növbəti layihənin icrasına başlanılıb.

Yeni layihənin məqsədi kiçik sahibkarlıq ekosisteminin inkişafına, arıçılıq təsərrüfatının ekosahibkarlıq növü kimi təşviqinə və təbii bal istehsalının artırılmasına töhfə vermək, bununla yerli icmaların sosial-iqtisadi vəziyyətini daha da yaxşılaşdırmaqdır.

Layihənin icra müddətində "AzerGold" və KOBİA tərəfindən arıçılıqda məşğul olan fermerlərin nəzəri və praktiki təlimlərə cəlb edilməsi, onlara yaz qulluğu, xəstəliklərə və ziyanvericilərə qarşı mübarizə metodları barədə məşğələlərin təşkil edilməsi, iştirakçılara dövlət

sahibkarlığın inkişafı istiqamətində icra etdiyi təşkilatı, hüquqi və iqtisadi tədbirlər, sahibkarlıq subyektlərinə səmərəli maliyyə resurslarına çıxış, aqrar sığorta işinin təşkilatı mövzularında seminarların keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Təlim və seminarları uğurla yekunlaşdıran fermerlərə sertifikatlar, eləcə də fərdi təsərrüfatlarının inkişaf etdirmələri üçün arı ailələri, müvafiq dərman preparatları və zəruri avadanlıqlar verəcək.

"Xalq qəzeti"

“Azərbaycan” qəzetinin milli haqq savaşı

Güney Azərbaycanda son zamanlar cərəyan edən milli haqq savaşı 1945–1946-cı illərdə Təbrizdə Demokrat Fırqasının nəşr etdiyi “Azərbaycan” qəzetinin səhifələrində dərc edilmiş materialların mübariz ruhunu yenidən yada salır: “Güneydə Milli Hökumət zamanı soydaşlarımızın dərin hüsn-rəğbətini qazanmış bu qəzet yurdsever və fədakar qələm sahiblərini öz ətrafına toplayaraq, hər gün yeni ictimai problemlər qaldırır, Azərbaycan Demokrat Fırqasının məram və çağırışlarını xalq arasında yayır”.

“Azərbaycanlı” imzası ilə Bakıda “Kommunist” (indiki “Xalq qəzeti”) qəzetinin 1946-cı il 7204-cü nömrəsində verilmiş və bu sözlərlə başlayan yazı Təbrizdə “Azərbaycan” qəzetinin 7 fevral 1946-cı il sayında da dərc edilmişdir. 78 il əvvəl qəzetimizdə “Xalqın mübariz orqanı” adı ilə çap olunmuş həmin mətbuat xülasəsini gündümüzə səsələdiyinə görə təqdim edirik:

“Mürtece və qara qüvvələrin aqla-sıqılmaz zülm və əsarətindən xilas olmuş beş milyonluq Azərbaycan xalqı özünün azadlıq hərəkatı ilə yalnız bir xalqın deyil, eyni zamanda İranda yaşayan bütün məzlum xalqların gözünü açır, onlara öz dostunu və düşmənin tanıdır, onları dünyanın qabaqcıl ölkələri kimi həqiqi demokratiya yolu ilə getməyə çağırır.

“Azərbaycan” qəzeti artıq öz müqəddəratına yiyələnmiş qəhrəman bir xalqın mübariz orqanı olmuşdur. Burada iştirak edən istedadlı yazıqlar, əsl demokratlara xas olan qüvvətli bir ehtirasla mürtecelərin hər növ fitnəkarlıqlarını vaxtı-vaxtında ifşa edirlər. İran Azərbaycanında hər gün böyük ictimai tədbirlər görən Milli Hökumətin hər addımını xalqa izah edir. Xalqın çuşa gəlməsinə kin və qəzəbinə daha da alovlandırır, onun milli şüur və iradəsinə doğru bir istiqamətə yönəldərək hər an sərvaxt və ayıq olmağa çağırır.

Qəzetin 83-cü nömrəsində dərc olunmuş “Xalqımız da dövlətimizlədir” sərəlvhəli məqaləsinin müəllifi çox haqlı olaraq göstərir ki, məsələ təkəcə milli muxtariyyəti qazanıb dövlətimizi təşkil etməklə qurtarmır. İndi xalqımızın qarşısında daha mühüm, daha məsul vəzifələr durur ki, bu vəzifələrin şəərəflə yerinə yetirilməsi də xalqımızın gələcək fədakarlığı və səylərindən asılıdır. Çünki xalqımız uzun illər istismar olunub qul halına salındığından və mədəniyyət sahəsində dünyanın müterəqqi xalqlarından yüz illərlə geridə qalmış, böyük vətənimizin şəhər və kəndləri xarabazarlığa çevrilmişdir.

Doğrudan da əsrlərdən bəri dünya mədəniyyəti və ədəbiyyatı tarixinə qızıl səhifələr yazmış azərbaycanlılar İran zülmkarlarının qanlı pəncəsi altına düşdükdən sonra bütün bu ali nemətlərdən məhrum olmuş, vaxtı ilə öz əlimlərinin, memarlarının, rəssamlarının və söz ustalarının dahiyə əsərləri ilə dünyanı

heyran edən şəhərlər istilası İran şahlarının, xüsusən alman faşizminin zəncirli köpəyi Rza şahın zamanından etibarən əsrlər qədər geriləmişdir.

“Azərbaycan” qəzeti bu tarixi həqiqəti böyük bir cəsarətlə dünyaya bildirərək istedadlı və igid Azərbaycan xalqının arzu və əməllərini tapdığını xainləri lənətlə damğalayır.

Qəzetin həmin nömrəsində başqa bir müəllif yazır ki, “düşmənlərimizə laqeyd yanaşmamalıyıq, onlar min cür alçaq vasitələrlə təşəbbüs göstərərək mənafevlərini qorumağa can atacaqlar. Fəramuşxananın (İranda “masonluq” və ya “masonçuluq” sözüne bərabər istifadə olunan bir termindir – red.) sadıq üzvü olan cənab Həkimülümülk ömrünün axır nəfəsində İran parlamentində ağılayır və elə xəyal edir ki, əgər başına, özünə vursaydı, yenidən Azərbaycana qul edəcəkdir.

Məqalə müəllifi bu cənabın fitnəkar siyasətini rüsvay etməklə kifayətlənməyərək öz oxucularını Milli Hökumətin ətrafında daha sıx birləşməyə və azadlıq yolunda hər növ fədakarlığa hazır olmağa çağırır.

“Azərbaycan” qəzetinin səhifələrində bütün dünyaya səs salmış dahi sərkarə Səttarxanın mübarizə tarixini tez-tez xatırladan yazıqlar milli muxtariyyət hərəkatının əldə etdiyi nailiyyətləri alqışlamaqla bərabər qeyd edirlər ki, “dövlət hər işdən əvvəl muxtariyyətin təməlini möhkəmləndirib onu saxlayacaqdır. Biz Azərbaycanda doğulub Azərbaycanda da öləcəyik. Bizim hər şeyimizi əlimizdən alsalar da, toprağımızı əlimizdən ala bilməyəcəklər. Çünki bu torpaq üstündə anadan olub, yaşayıb, rüzgarın acı, şirin günlərini keçir-

mişik. Sonda onun üstündə dünyadan gedəcəyik!”.

Qəzetin bir sıra məqalələrində Azərbaycan xalqının dövlət işlərində nə qədər böyük məhərat və istedad göstərdiyi də ayrıca qeyd edilmişdir. Lakin qəzet həqiqi rəhbər olduğunu bir an belə unutmayaraq, bizim təbir ilə desək, özününtənqidə də xüsusi fikir verir. Bunu çox kəskin siyasi bir dil ilə baş məqalələr yazan “P” (bu imza Seyid Cəfər Pişəvəriyə aiddir – red.) imzalı müəllifin yazılarında görürük.

97-ci nömrədə “Dövlət işçiləri özlərini itirməsinlər” sərəlvhəsi ilə çap olunmuş qiymətli məqalə buna ən parlaq bir misal ola bilər. Müəllif Milli Hökumətdə iş başına keçənlər içərisində öz müqəddəs vəzifələrini unudan və doğru yoldan sapan bəzi şəxsləri xəbərdar edib yazır: “Dövlət işi uşaq oyuncağı deyildir. Yersiz çıxışlar, xalqa tələbbür və qürur göstərmək, yüngüllük, lovgalıq milli dövləti xalqın nəzərindən sala bilər. Özünü göstərən ucuz qiymətə şöhrət qazanmaq istəyən işçilər isə çox asan bir tərdə özlərini bədnam edib bərdən çətdikləri ali məqamdan rüsvayçılıqla və xarılıqla süqut edə və əbədi surətdə bədbəxtliyə düşə bilərlər”.

Milli dövlət məsələlərini son dərəcə düzgün anlayan və onun gələcəyi üçün ürəkdan yanın müəllif xalq ilə dövlət arasındakı möhkəm birliyi pozanlara müraciətlə deyir: “Biz hələ xalqın səadəti yolunda böyük işlər görə bilməmişik. Ona görə xalqa böyüklük satmağa haqlı deyilik. Yalançı pəhləvanlıqdan iş çıxmas. Hər kəs başını aşağı salıb təvəqqesiz öz vəzifəsini yerinə yetirməlidir”.

“Azərbaycan” qəzeti xalqın əsl mübariz orqanı kimi dövlət işindəki hər növ əyintilərə və xalq mənafevinə zidd olan hər növ səhv hərəkatlara əvvəlcədən işarə etməklə özünün siyasi vəzifəsini şəərəflə yerinə yetirir.

Qəzet xalqın ehtiyaclarını və tələblərini bir an belə unutmur, ziyalılar Milli Hökumət nümayəndələrini təbrik etməklə yanaşı olaraq onlardan bir sıra ciddi tədbirlər görməyi də tələb edirlər.

Milli Hökumətin bütün heyəti İran Azərbaycanında xalq maarifinin təxirə salınmaz məsələləri ilə ciddi surətdə məşğul olmalıdır. “Azərbaycan” qəzeti hər nömrəsində bu məsələyə xüsusi diqqət yetirir. Məktəb və maarif işlərinin həlli bir gün belə təxirə salına bilməz. Milli Hökumət Pişəvərinin bilavasitə rəhbərliyi ilə bir sıra dekretlər vermişdir. Burada milli universitet məsələsi xüsusi yer tutur”.

Hazırladı: Hüseyn RƏHİMƏDƏ

İranda hakimiyyət əleyhinə xalq etirazları davam edir. Martın 3-də günorta saatlarında etnik bəluçların yığcam yaşadığı Zahidan şəhərində kütləvi aksiyalar keçirilib. Polis və xüsusi təyinatlı qüvvələr nümayişçilərin toplaşdığı Məkki məscidini mühasirəyə alıb. Məlumatı Gunaz.TV verir.

Kütləvi zəhərlənmələr nə ilə bağlıdır?

Məlumatı görə, güc strukturları məscidə sığınmış insanları çıxarmaq üçün binanın içərisinə gözyaşardıcı qaz buraxıblar. Çox sayda nümayişçi həbs edilib. Eyni zamanda şəhərin əksər hissələrində internet kəsilib. Nümayişçilər cümə namazında nüfuzlu din xadimi, Zahidan şəhərinin imamı Mövləvi Əbdülhəmidin İran hakimiyyətini sət təhqid etməsindən

də saxlandığı bildirilib. O, Təbriz Tibb Elməri Universiteti rəhbərliyinin şikayəti əsasında həbs olunub. Şikayətçilər həkimin İranın ali dini rəhbəri Əli Xaməneini təhqir etdiyini iddia ediblər. Məhkəmə isə heç bir şahid ifadəsi olmadan güneyli həkim barəsində həbs qərarı çıxarıb.

Qeyd edək ki, Təbrizin “Şühəda” xəstəxanasının həkimi olan Rza Rza-

sonra başlayıb. İmam çıxışı zamanı şagirdlərin zəhərlənməsinə görə Tehran hakimiyyətini ittiham edib: “Məqsəd qızların və qadınların etiraz aksiyalarında iştirak etdiklərinə görə onlardan qisas almaqdır. Bu, necə hədisdir ki, bu günə kimi səbəbləri aydınlaşdırılmayıb? Bu hadisələrdən hökumət qüvvələrinin xəbərsiz olduğuna kim inanar?” – deyərək din xadimi bildirib.

Şagirdlərin şübhəli şəkildə zəhərlənmələri və məktəblərdə təhlükəsizliyin təmin edilməməsi ilə bağlı etiraz aksiyaları İranın bir neçə şəhərinin 50-dən çox məktəbində də keçirilib və buna etiraz olaraq martın 6-da kütləvi aksiyalara çağırış edilib. Bu bərdə İran Təhsil İşçiləri Həmkarlar İttifaqı Təşkilatlarının Koordinasiya Şurası bəyanat yayıb: “Şagirdlərin kütləvi zəhərlənməsi ilə bağlı rəsmilərin, xüsusən də təhlükəsizlik qüvvələrinin susqunluğu heç nə ilə əsaslandırıla bilməz”, – deyərək bəyanatda bildirilib.

Bəyanatda ölkədəki ağır iqtisadi şərait, İran pulunun dəyərdən düşməsi, işçi və təqaüddüvlərin hüquqlarının təmin olunmaması xüsusi vurğulanaraq, təhsil işçiləri ilə bərabər bütün vətəndaşların martın 6-da nümayişlərə qatılmasının vacibliyi qeyd olunur. Bundan əlavə, martın 2-də gecə saatlarında Ərdəbil şəhərinin bir neçə yerində də vətəndaşlar məktəblərdə 400 şagirdin zəhərlənməsi ilə bağlı etiraz aksiyaları keçirilib. Qadın və qızların daha fəal iştirak etdikləri aksiyalarda dini lider Əli Xamənei və hökumət əleyhinə şüarlar səsləndirilib.

Ölkədə etiraz aksiyalarında iştirak edənlərin məhkəmələr tərəfindən cəzalandırılması da davam etməkdədir. Bu günlərdə təbrizli həkim və tanınmış ortoped Rza Rzazadənin 6 ay müddətinə həbs cəzasına məhkum edilməsi ilə bağlı hökmün təsdiqlənərək qüvvə-

zadə dekabrın 7-də Təbrizin Ümumi və İnqilab Prokurorluğuna çağırılaraq, “sistemi və rəhbərliyi təhqir etmək” ittihamı ilə saxlanılıb.

İran həbsxanalarında tanınmış fəal alim və müəllimlər də cəza çəkirlər. Onlardan biri də Tehran Müəllimlər İttifaqının üzvü, İran Təhsil İşçiləri Həmkarlar İttifaqı Koordinasiya Şurasının müfəttişi, ana dilində təhsil hüququnun müdafiəçisi, müəllim Cəfər İbrahimidir. O, İran Müəllimlər İttifaqının 2022-ci il mayın 1-nə təyin etdiyi kütləvi etiraz aksiyalarından bir gün əvvəl Rəsul Badaği, Əliakbər Bağati və Məhəmməd Həbibli ilə birgə təhlükəsizlik məmur-ları tərəfindən saxlanılaraq Tehranin Evin həbsxanasına göndərilib.

Bu günlərdə universitet rəhbərliyinin doktoranturaya qəbul imtahanları ilə əlaqədar çoxsaylı müraciətləri nəzərə alınaraq İbrahimli müvafiq olaraq azadlığa (məzuniyyətə) buraxılıb.

Beynəlxalq Əfv Təşkilatı isə 2023-cü ilin ilk iki ayında İranda edamların statistikasına əsasən hesab edib. Bildirilib ki, iki ay ərzində İranda 94 nəfər edam edilib və bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə xeyli çoxdur. “Son aylar insan haqları təşkilatlarının, o cümlədən BMT-nin İnsan Haqları Şurasının İranda edamların dayandırılmasına dəfələrlə çağırış etməsinə baxmayaraq, 2022-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə edamların sayında əhəmiyyətli artım var”, – deyərək hesabata qeyd edilib.

Bununla yanaşı, sənəddə İran hakimiyyət orqanlarının məhbuslardan məcburi etiraflar almaq üçün onlara qarşı zorakılıq və digər işgəncə növləri tətbiq etdikləri də vurğulanır.

P.ƏMİRƏCANOV,
“Xalq qəzeti”

Mehrnaz Samimi ABŞ-da yaşayan jurnalist, redaktor və İran ekspertidir. O, Türkiyədə baş vermiş zəlzələdən sonra “Twitter” sosial şəbəkəsində İranın paytaxtı Tehranda zəlzələ təhlükəsi barədə geniş yazı ilə çıxış edərək bildirib: “Dünya Türkiyə və Suriyada baş verən güclü zəlzələdən sağ çıxanlara yardımına diqqət yetirdiyi bir vaxtda İranın paytaxtı Tehran daha pis fəlakət qarşısındadır”. Samimi məqaləsinin davamında yazır:

–Tehran Şəhər Şurasının sədri Mehdi Çəmran 2023-cü il fevralın 6-da İranın on minlərlə qonşusunun ölümünə səbəb olan zəlzələdən sonra deyib: “Tehranda zəlzələ əsrin fəlakəti olardı”. Təxminən, 16 milyon əhali olan Tehran Qərbi Asiyada ən sıx məskunlaşma ərazisidir. O, zəlzələlərə çox meyillidir. 6 əsas və 60-a qədər kiçik nasazlıq xətti Tehran boyunca həm yaşayış, həm də ticarət obyektləri olan çoxsaylı höndürmərtəbəli binaların altından keçir. Beynəlxalq “Geo-İnformasiya” jurnalının 2020-ci ildə yazdığına görə: “Yüksək seysmik təhlükə, əhəlinin sıx paylanması və bir neçə həssaslıq amili Tehranı dünyanın ən yüksək zəlzələ riski olan 20 meqapolsindən birinə çevirir”.

Tehran artıq saysız-hesabsız bəlalərlə mübarizə aparır. Çirkənlənmənin, tez-tez duman içində boğulmanın, tıxacların davamlı olduğu yerlərdə tikinti standartlarına pis əməl edilməsi də şəhərin əsas problemlərindəndir. Dərinləşən iqtisadi böhranın və hökumət əleyhinə etirazlarla bağlı son siyasi gərginliyin fonunda yüksək zəlzələ təhlükəsinin nə demək olduğunu təsəvvür etməkdə çətin deyil. Araşdırmalar və tarix göstərir ki, Tehranda güclü zəlzələnin olub-olmamasından deyil, nə vaxt baş verəcəyindən söhbət edirik.

Yazıda daha sonra deyilir ki, 2017-ci ildə Tehran Şəhər Şurasının sədri Möhsün Haşimi ərazidə yaxın gələcəkdə güclü zəlzələ olacağını bildirərək əlavə etmişdi: “Mütəxəssislərin fikrincə, Tehranda hər 150 ildən bir Rixter cədvəli üzrə 7 bal gücündə

zəlzələ baş verir”. Tehranda sonuncu güclü zəlzələ 190 ildən əvvəl yaşandığından şəhərdə növbəti fəlakətin vaxtı, həqiqətən, keçmişdir. Bu zəlzələ istənilən zaman baş verə bilər.

Tehran rəsmiləri dəfələrlə narahatlıqlarını ifadə etsələr də, zəlzələnin vuraacağı böyük zərərin aradan qaldırılması üçün heç bir ciddi say göstərilməyib. Əvəzində, son illərdə şəhərin hər yerində təhlükəli binalar sürətlə çoxalır.

Yanvarın 27-də İran Tələbələr Xəbər Agentliyi (ISNA) Tehranın Yanğın Departamentinin və Təhlükəsizlik Xidmətinin icraçı direktoru Ghodrətullah Məhəmmədiyə istinadən bildirib ki, onun agentliyi 6 il əvvəl Tehranda tikinti təhlükəsizliyini qiymətləndirərkən şəhərdəki 33 min binanı 4 qrupa ayırıb. Məhəmmədi 129 binanı ən təhlükəli tikili hesab edib. Xəstəxanalar da təhlükəli binalar siyahısındadır. 2022-ci ilin noyabrında Tehran meri Əliəza Zəkaniyə istinadən xəbər verilib ki, şəhərdəki təhlükəli binaları açıqlamaq sakinlərin qaçmasına səbəb olacaq: “Siyahı dərc olunarsa, Tehranda heç kim qalmayacaq”.

1990-cı illərdə Qulamhüseyn Xarbasçının mer olduğu dövrdə Tehran-

da höndürmərtəbəli tikinti çoxalmağa başlayıb. Tehranın şimalında ağaclar kəsilib və köhnə yaşılıqlar yoxa çıxıb, yaşayış və ticarət binalarına, əsasən də höndürmərtəbəli binalara yer ayrılıb. Bir çox binalar müvafiq tikinti standartlarına diqqət yetirilmədən tikilib. Dar küçələr və xiyabanlar indi höndürmərtəbəli binalarla dolub-daşır ki, onlar uçarsa, çoxlu insan tələfatına səbəb ola bilər. Bununla belə, tikinti bumu səngiməyib.

Tehranda yaşayan inşaat mühəndisi Fəramərz yazı müəllifinə deyib: “Dar küçələr zəlzələ zamanı bina sakinlərinə yardımın çatmasını çətinləşdirəcək. Hətta indi də bu küçələrin və xiyabanların beşlərinə maşın sürmək və park etmək inanılmaz dərəcədə çətinləşir, çünki orada bölmələr və sakinlərin sayı üçün kifayət qədər yer yoxdur. Tehran binalarında bir çox təhlükəsizlik tədbirləri həyata keçirilməyib. Türkiyədə olduğu kimi, keyfiyyətsiz materiallardan istifadə olunub.

İndi İran hakimiyyəti üçün əsas məsələ təzliklə vəziyyəti düzəltməyin mümkün olub-olmamasıdır”.

Hazırladı: Kamal NİKBIN

Rusiya bazarı İran mallarına “gəl-gəl” deyir

“İzvestiya” qəzetinin yazdığına görə, Qərb brendləri Rusiya bazarını tərk edəndən sonra İranın hazır geyimlərinin bəxti açıqlıb. Bu pal-paltarın Türkiyə mallarına nisbətə daha ucuz satılacağı gözlənilir.

Xatırladaq ki, ötən əsrin 90-cı illərində Azərbaycan bazarları da buna oxşar hay-küylü bir vəziyyətlə üzlaşmışdı. Yolların Tehranın, Təbrizin... Çin malları satılan bazarlarına salanlar ucuz qiymətə nə gəldi alıb götürür və yaxşıca qazanırdılar. İndi İranda nəzərlər rus bazarlarına dikilib. Çünki Azərbaycanda

belə malların bazarı çoxdan bağlanıb. İranın ticarət şirkətləri “Abbas”, “Rasoul”, “Hassan”, “Romina”, “Kşana”, “Samiira”, “Jila” və başqa brendləri Rusiya bazarına çıxarmağı planlaşdırır. Belə yerdə deyiblər: “At öldü, itlərə bayram oldu”.

“Xalq qəzeti”

Bitərəflərin mina təhlükəsinə qarşı həmrəyliyi

Müdrüklərin fikrincə, qarşıya qoyduğu məqsədi aydın, məramı belli, hədəfi dəqiq olan insanlar mütləq böyük uğurlara imza atırlar. Qədim dövrün Roma filosofu Seneka isə (Kiçik Seneka) bu məntiqli bir qəddər də konkretləşdiribmiş: "İnsan yan almaq üçün hansı limana gəldiyini bilməyəndə heç bir külək onun üçün sərfəli olmayacaq".

Bu yığcam girişi Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin siyasi-diplomatik fəaliyyətinə tətbiq etmək istəyəndə adama elə gəlir ki, dövlət başçımız məhz həmin tezislərin həqiqət olduğunu sübut etmək üçün müvafiq addımlar atır. Ancaq qətiyyətlə deyil. Azərbaycan Prezidenti Allahın, bəxtin,

dünyada mina ilə ən çox çirkəndirilmiş ölkələr arasındadır. İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra, yəni 2020-ci ilin noyabr ayından bəri mina partlayışı nəticəsində 300 azərbaycanlı həlak olmuş və ya yaralanmışdır.

Prezidentin bu faktları xatırlatması təsadüfi deyil. Çünki ölkəmiz hazırda

Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin bir çoxunun mina və partlamamış hərbi sursatlarla ən çox çirkənlənmiş ölkələr sırasında olduğunu nəzərə alaraq, mən səsimizi global miqyasda eşitdirmək üçün Minaların Təsirinə Məruz Qalmış Ölkələrin Həmfikirliqlər Qrupunun yaradılmasını təklif etmək istəyirəm.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

taleyn onun üzərinə qoyduğu vəzifələrin icrası ilə məşğuldur. O, öz xalqının və dövlətinin maraqlarını qorumaqla yanaşı, dünyanın başqa ölkələrindəki haqqı tapdalanan insanların da mənaferini nəzərə almağa çalışır. Nə yaxşı ki, həm də buna nail olur.

Məhz həmin arqumenti nəzərə alaraq, artıq təkce respublikamızda yox, dünyanın ekmər ölkələrindəki mütləq hərbi düşüncəli adamların ekməriyyəti Azərbaycan Prezidentinin çıxış və nitqlərini maraqla izləyirlər. Təbii ki, bu da əsas-siz deyil. Hamı bilir ki, əgər tribunadakı İlham Əliyevdirsə, mütləq hansısa yeni təşəbbüs səsləndiriləcək. Belə də olur. Dövlət başçımızın öz vəzifə borcuna yaradıcı şəkildə yanaşmasının nəticəsidir ki, son zamanlar onun təşəbbüslə çıxış etmədiyi beynəlxalq tədbir olmur. Biz bu barədə dəfələrlə söz açdıqımıza görə təfərrüatlara vaxtımız yoxdur.

Elə, son faktı yada salmaq zərurətini də unutmamaq olmur. Belə ki, Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun martın 2-də Bakıda keçirilən Zirvə görüşündə də dünya ictimaiyyəti Azərbaycan Prezidentinin yeni təşəbbüslə çıxış etdiyinin şahidi oldu.

Dövlət başçımız xatırladı ki, Ermənistanın işğalına görə Azərbaycan

BMT-nin xüsusi milli Dayanıqlı İnkişaf Məqsədinin müəyyən edilmişini nəzərdən keçirir. İlham Əliyevin fikrincə, Azərbaycan Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri və minatəmizləmə fəaliyyəti arasında birbaşa əlaqə görünür. Çünki minalar yenidənqurma prosesini və keçmiş məcburi köçkünlərin geri dönməsini ləngidir: "Azərbaycan minatəmizləmənin 18-ci Dayanıqlı İnkişaf Məqsədi olması təşəbbüsünü feal şəkildə təşviq edir. Biz Qoşulmama Hərəkatına üzv olan ölkələri bu təşəbbüsü dəstəkləməyə dəvət edirik".

Məhz bu reallıqları nəzərə alan Qoşulmama Hərəkatının sədri növbəti bəşəri təşəbbüslə çıxış edir: "Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin bir çoxunun mina və partlamamış hərbi sursatlarla ən çox çirkənlənmiş ölkələr sırasında olduğunu nəzərə alaraq, mən səsimizi global miqyasda eşitdirmək üçün Minaların Təsirinə Məruz Qalmış Ölkələrin Həmfikirliqlər Qrupunun yaradılmasını təklif etmək istəyirəm".

Ekspertlərin fikrincə, dünyanın 120 ölkəsi arasında səmərəli əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulmasında və inkişafında mühüm siyasi platforma olan Qoşulmama Hərəkatı məhz Azərbaycanın sədrliyi dövründə özünün ən uğurlu dövrünü yaşayır. O da faktdır

ki, bilavasitə Azərbaycanın sədrliyi ilə Qoşulmama Hərəkatı dünya ictimaiyyətinə pandemiya ilə mübarizədə səfərbər etmişdi. Həmin bəşəri faktıdır ki, Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə 2020-ci ilin mayında Qoşulmama Hərəkatının COVID-19 ilə mübarizəyə həsr edilən onlayn sammitində dövlət başçımız bəşəri əhəmiyyətli təşəbbüslə çıxış etmiş və həmin ilin dekabrında BMT Baş Assambleyasının pandemiya ilə mübarizəyə həsr edilən Xüsusi Sesiyyəsi təşkil olunmuşdu.

Bunu və dövlət başçımızın reallığa çevrilmiş digər təklif və təşəbbüslərini nəzərə alaraq inanırıq ki, Minaların Təsirinə Məruz Qalmış Ölkələrin Həmfikirliqlər Qrupunun yaradılması təklifi də beynəlxalq aləmdəki tərəfdaşlarımız tərəfindən dəstəklənəcək və qısa müddətdə reallığa çevriləcək. Çünki Azərbaycan Prezidenti qarşıya qoyduğu məqsədi aydın, məramı belli, hədəfi dəqiq olan liderlərdendir. Azərbaycan xalqı dövlət başçımızın belə fərdi keyfiyyətlərinin möhtəşəm nəticələrini 2020-ci ilin payızında – 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsinin nəticələrində açıq və aydın şəkildə görmüşdür.

İ.QAÇAYEV,
"Xalq qəzeti"

Cənab Şolts, yoxsa cənab Şalts?! yaxud "Mart tezisləri"ndəki separatçı mahiyyət

Almaniyanın sosial-demokrat kanslərinin "Dağlıq Qarabağ vətəndaşlarının öz müqəddaratını təyin etmə hüququ" barədə səsləndirdiyi yanlış notlu çıxışı ya Paşinyanın İrevandan ona pay apardığı erməni konyakının təsirinin, ya da onun münafiqinin tarixindən və səbəblərindən tamamilə xəbərsizliyinin olmamasıdır.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanı Berlinə xüsusi iltifatla qarşılayan, iki gün qulluğunda dayanan AFR Kansleri Olaf Şolts sonda görüşün nəticələrinə dair keçirdikləri birgə mətbuat konfransında bu səfərə "yadda qalan ilmə" vurmağa çalışıb. Şolts Nikol Paşinyanı Laçın dəhlizinin "blokadası" nəticəsində Dağlıq Qarabağda yaranmış vəziyyəti müzakirə etdiklərini, Almaniyanın Ermənistanla göndərilən Aİ mülki müşahidə missiyasının dəstəklədiyini, görüşdə regional proseslərə də toxunduqlarını bildirib. Ardınca isə özünün "müdrük" məsləhətini səsləndirib: "Status-kvo davam edə bilməz, Ermənistan və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü dəstəklənməklə yanaşı, Dağlıq Qarabağ xalqının öz müqəddaratını təyin etmə hüququ əsasında uzunmüddətli həllə nail olunmalıdır".

Doğrudur ki, Kanslərin buraxdığı "diplomatik xəta" bir qədər sonra dəftərxananın rəsmi səhifəsində korrekt edilmişdir. Amma onun mətbuat konfransında münafiqə ilə bağlı sərgilədiyi yanaşma rəsmi Berlinin mövqeyi kimi bütün dünyaya çatdırılmışdır. Fəqət, söz deyilmiş və eşidilmişdir.

"Alman hesabı" bu dəfə uduzdu

Birgə mətbuat konfransında Şolts bunları da deyib: "Almaniya Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Şarl Mişelin vasitəçilik səylərini dəstəkləyir. Biz bunu Almaniyanın Aİ missiyasındakı iştirakı ilə göstərdik. Üstəlik, bizim federal polisimiz həmin missiyaya rəhbərlik edəcək".

Vaxt və məsuliyyətlə bağlı bəşər övladlarının meyar kimi götürüldüyü "alman dəqiqi" bu dəfə özünün qüsurlu tərəfini ortaya qoydu. Sosial-demokrat kanslərin "mart tezisləri"nin fəsadları, şübhəsiz, onun hələlik başçılıq etdiyi ölkəsinin imicinə, beynəlxalq nüfuzuna və hörmətinə xələf gətirəcək. Yəqin rəsmi Bakının Olaf Şoltsun bu məsuliyyətsiz bəyanatına reaksiyası özünü çox gözəltməyəcək. Kanslərin həmkarı Makron kimi erməniyə "dayılıq" etmək təşəbbüsünün sonucunda "ayrı xidmətinə" çevriləcəyi də birmənalıdır. Bu faktın Azərbaycanın Almaniya ilə diplomatik münasibətlərinə təsirsiz ötürməyəcəyi, ən azı, enerji daşıyıcıları ilə bağlı strateji əməkdaşlıq məkanında Berlinlə məsafəli davranışa səbəb olacağı təbii sayılmalıdır. Bəli, sonda uduzan yalnız Almaniya olacaq.

Növbəti müharibə İrevanda olacaq

Qosqoca Almaniyanın liderinin dilindən arzuladığı tezisləri eşitməsi, əlbəttə, Paşinyanın sinəsinə yağ kimi yayılıb. Amma İrevan sülh danışıqlarının vaxtını uzatmaq üçün hansı siyasi höqqabazlıqdan çıxırsa-çıxısın, gec-tez Bakının ayağında gələcəyini özü də yaxşı bilir. Eyni vaxtda iki stulda oturmağa çalışın İrevanın müharibədə kapitulyasiyasını parafılaşdırmaq üçün 10 noyabr Bəyanatından keçən 2 il 4 ayda təkce Azərbaycanı qarşı deyil, həmin Rusiyaya və Qərbə qarşı yürütdüyü qeyri-səmimi, riyakar siyasəti artıq onları da tənqə gətirib.

Hələlik, ortalıqda sülh paketi ilə bağlı konkret layihə yoxdur. Amma buna baxmayaraq, Paşinyanı satqınlıqda ittiham edən iri qüvvə müqavimət göstərən Qarabağ separatçıların əski başçısı, uşaq qatili Serj Sarkisyanın sədrlik etdiyi Respublika Partiyasından deputat Ayk Mamicanyan deyib ki, ona yüksək çinli bir avropalı siyasətçi Paşinyanın Qarabağın Azərbaycanın tərkibində gələcəyi ilə bağlı danışıqlar apardığını deyib.

Ermənistan parlamentinin müxalifəti digər deputatı, radikal-revanşist Tiqrən Abramyanın sözlərinə diqqət edin: "Əslində, bizim əsas problemimiz odur ki, İrevan və Bakı arasında Qarabağla bağlı konsensus var. Azərbaycanın irəliləməsi üçün 5 prinsip, ona Ermənistanın əhəmiyyətsiz əlavələri ilə sülh müqaviləsi imzalanarsa, bu, Bakının qələbəsi olacaq".

Bu haylar hələ də dərk etmək istə-

mirler ki, müxalifət üçün də, Paşinyan iqtidarı üçün də "ikibaşlı oyunlar" dövrü arxada qalıb. Revanş çağırışlarının açıq-bəşəri isə növbəti müharibə, amma bu dəfə Ermənistan ərazisində gedəcək müharibə ola bilər. Onlar bu gerçəkliyi nə qədər tez qəbul etsələr, itirəcəklərinin sırası bir o qədər azalar.

Qarabağ ermənilərinin müqəddaratını isə Azərbaycan artıq həll etməyə başlayıb. Az sonra vətəndaşımız olacaq erməni əhalisinin taleyini necə tə-

yin etməsi öz öhdəsinə buraxılıb. Biz barışıq əlimizi uzatmışıq və Qarabağın erməni sakinləri separatçıların yalançı vədlərindən deyil, bu əldən möhkəm yapışsalar, əylmiş qəddini bir o qədər tez dikəldə biləcəklər.

Almaniya kansleri O.Şoltsun peşəkar siyasətçiyə yaraşmayan ermənipərəst mövqeyi, eləcə də onun soyadı istər-istəməz yadıma məşhur Azərbaycan filmi olan "Uzaq sahillərdə"ki bir obrazı xatırladı. Yəqin diqqətli oxucularımız söhbətin SSRİ-nin əməkdar artisti Qriqori Şpigelin canlandırdığı Şaltsdan getdiyini duydu. Cənab Şolts nasist Almaniyanın zabiti idi. Nasizmin isə dağıdıcılığa, qəsbkarlığa əsaslandığını ayrıca vurğulamağa ehtiyac yoxdur. Deyə bilərik, cənab Şolts "Uzaq sahillər" filmi izləyib ya yox, ancaq bir şey məlumdur ki, görüşün, Almaniyanı təmsil etmək kansler Şoltsa cənab Şalts olmağı da öyrədir. Yoxsa, niyə Qarabağda separatçılıq dəstəkləsin ki?

İmran BƏDİRƏXANLI,
"Xalq qəzeti"

Xarici jurnalistlər Gəncədə və Füzulidə

Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Təmas Qrupunun Bakıda keçirilən Zirvə görüşünü işıqlandırmaq üçün ölkəmizə gəlmişcənebi media nümayəndələri Gəncə şəhərində və füzuli rayonunda səfərdə olublar.

Xarici jurnalistlər Vətən müharibəsi zamanı erməni hərbi birləşmələrinin uzaq-vuran artilleriya vasitələri ilə Gəncədə dinc əhaliyə qarşı törətdiyi terror hadisələrinin baş verdiyi əraziləri ziyarət ediblər.

Məlumat verilib ki, düşmənin Azərbaycanın ikinci böyük şəhəri, yarım milyon əhaliyə malik olan və münafiqə zonasından 100 kilometrəndən uzaq məsafədə yerləşən Gəncə şəhərinə raket hücumları nəticəsində aralarında qadın və uşaqlar da olmaqla, 26 mülki şəxs həlak olub, 175 nəfər yaralanıb. Şəhərdə mülki infrastruktur

obyektlərinə, tarix-mədəniyyət abidələrinə, o cümlədən nəqliyyat vasitələrinə külli miqdarda ziyan dəyib.

Xarici media nümayəndələrinə Füzuliyə səfər zamanı Beynəlxalq Hava Limanında azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən bərpa-quruculuq işləri, infrastruktur layihələri barədə məlumat verilib.

Bildirilib ki, azad edilən torpaqlarda irimiqyaslı layihələr reallaşdırılır, tikinti-quruculuq işləri aparılır. Səfər iştirakçıları sonra Merdinli kəndində erməni barbarlığının izləri ilə tanış olublar. Qeyd edilib ki, düşmən

kənddəki məsciddən mal-qara tövləsi kimi istifadə etməklə, azərbaycanlılara qarşı nifrətini göstərib.

Xarici jurnalistlər sonra Füzuli rayonundakı Aşağı Kəndləngəç su anbarında olublar. Qonaqlar Füzuli şəhərinin mərkəzində də erməni vəhşiliyinin şahidi olublar. Media

nümayəndələrinə, həmçinin ərazilərin Ermənistan tərəfindən minalarla çirkəndirilməsi, bu istiqamətdə aparılan təmizləmə işləri barədə məlumat verilib.

Füzulidə erməni barbarlığı ilə tanış olan qonaqlar Şuşa şəhərinə yola düşüblər.

"Xalq qəzeti"

Bakıda hipermarketlərdən birində baş vermiş silahlı hadisə ilə bağlı cinayət işi açılıb

Xəbər verildiyi kimi, martın 4-ü saat 12 radələrində paytaxtın Xətai rayonu ərazisində yerləşən hipermarketlərdən birində silahlı insident baş verib.

Bu barədə Baş Prokurorluq və Daxili İşlər Nazirliyinin birgə məlumatında qeyd olunub.

Hadisə zamanı odlu silahdan açılan atəş nəticəsində "Unibank Kommersiya Bankı" ASC-nin əməkdaşı Samir Şeydayev müxtəlif xəsarətlər alıb, onun müəlifəsini təşkil edən Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin əməkdaşı Rüfət Həşimov isə ölüb.

Prokurorluq və polis əməkdaşları tərəfindən kriminalist və ekspertlərin iştirakı ilə hadisə yerinə və meyite baxış keçirilib, digər zəruri hərəkətlər aparılıb və iş üzrə əhəmiyyət kəsb edən sübutlar götürülüb.

Hadisənin hipermarketdə yerləşən qeyd olunan banka məxsus bankomata

külli miqdarda pul yerləşdirilən zaman zərərçəkmişlərə silahlı hücum edilməsi nəticəsində baş vermiş əsaslı şübhələr müəyyən olunub.

Baş Prokurorluğun İstintaq idarəsində Cinayət Məcəlləsinin 29, 120.2.7, (iki və ya daha çox şəxsi öldürməyə cəhd), 120.2.1, 120.2.4, 120.2.11, (bir qrup şəxs tərəfindən quldurluqla əlaqədar ümumi təhlükəli üsulla adam öldürmə) 181.3.2 (külli miqdarda əmlak əldə etmək məqsədilə quldurluq) və 228.2.1-ci (qanunsuz olaraq odlu silah əldə etmə) maddələri ilə cinayət işi başlanıb.

Aparılan operativ cinayət-axtarış əməliyyatı nəticəsində cinayət əməlini törət-

məkdə şübhəli bilinənlərdən bir nəfər saxlanılıb, polisə silahlı müqavimət göstərən bir nəfər isə məhv edilib.

Bu barədə AZƏRTAC-a Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətinin KİV və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəisi, polis polkovnik-leytenantı Elşad Hacıyev məlumat verib. O bildirib ki, polis əməkdaşları tərəfindən həyata keçirilən əməliyyat axtarış tədbirləri nəticəsində həmin cinayət törətməkdə şübhəli bilinən şəxslərdən biri- 2001-ci il təvəllüdü Ruhlən İsmayılovun paytaxtın Səbail rayonu H.Z. Tağıyev küçəsindəki binaların birində gizlənməsi müəyyən edilib.

O, saxlanılarkən avtomat silahla polis əməkdaşlarına müqavimət göstərib. Görülən tədbirlərlə cinayətkar zərərsizləşdirilib.

“Sanksiya dəyəniyi” havada hələ çox yellənəcək

Avropa İttifaqı (Aİ) fevralın 25-də Rusiyaya qarşı yeni sanksiya paketini qəbul etdi. Sayca 10-cu olan paketdə də ciddi qadağalar əksini tapdı. Burada müxtəlif təyinatlı malların ixracına, bir sıra malların Avropaya idxalına, ölkə vətəndaşı olan şəxslərin Avropada yüksək vəzifə tutmasına qadağa nəzərdə tutulur. Maraqlıdır ki, sanksiyaların hədəfi həm də Rusiya mediasıdır. Aİ-nin və əlaqəli qurumlarının bununla bağlı yaydıqları açıqlamalara görə, məhdudiyətlər Rusiyanın Ukraynaya qarşı apardığı işğalçı müharibəyə görədir. Bəs “sanksiya müharibəsi” nə qədər səmərəlidir və dünya iqtisadiyyatına necə təsir göstərir?

Bu gün müasir insan “sanksiya” sözünü, demək olar ki, hər gün eşidir. Bəs o, nə vaxtdan tətbiq edilir? Belə görünə bilər ki, müxtəlif ölkələrə qarşı iqtisadi təzyiç vasitəsi kimi irəli sürülən sanksiyalar müasir dövrümüzün təsir vasitəsidir. Əslində isə onların tarixi xeyli keçmişə gedib çıxır.

Qədim Yunanıstanda Afina şəhər dövləri eramızdan əvvəl 433–432-ci illərdə digər qədim yunan şəhəri Meqaranın tacirlərinə limanlarından istifadə və onun nəzarətində olan ərazilərdə ticarət qadağan etmişdi. Blokada Meqaranın iqtisadiyyatına ciddi zərbə vurmuş və aclığa səbəb olmuşdu. Bununla belə, sanksiyaların effektivliyi belli deyildi. Bir tərəfdən Meqara tacirləri böyük itkilər vermişdilər, digər tərəfdən, hərbi dəstək üçün müttəfiqlərə (ilk növbədə Spartaya) müraciət etmək məcburiyyətində qalmışdılar. Peloponnes müharibəsinin başlanması nəticəsində sanksiyalar tətbiq etmiş Afina sarsıdıcı məğlubiyyətə uğramış və Afina Birliyi dağılmışdı. Amma o zaman Yunanıstanın digər şəhərləri Afinanın yeni bir təzyiç üsulu kəşf etdiyini anlamışdılar.

Avropada Orta əsrlərdə ticarət və hərbi itifaqların daim dəyişən konfiqurasiyası, ayrı-ayrı hökmdarların və nüfuzlu şəxslərin maraqlarının dəyişməsi səbəbindən iqtisadi sanksiyalar daha çox yerli və qismüddətli xarakter daşımışdı. Genişmiqyaslı sanksiyalar isə XIX əsrdə müşahidə olunmuşdu. Həmin dövrdə Fransa Böyük Britaniyaya qarşı kontinental blokada tətbiq etmişdi. Trafalqar döyüşündəki məğlubiyyətdən sonra ingilis donanması ilə bacara bilməyən Napoleon Bonapart taktikasını dəyişmək və “Dumanlı Albion” ilə bərbəş müharibə əvəzinə, iqtisadi

müharibə təşkil etmək qərarına gəlmişdi. 1806-cı ildə o, ingilislərə Fransanın nəzarətində olan və müttəfiq ərazilərdə limanlardan istifadəni qadağan edən fərman imzalamışdı. Hesablamalara görə, bu fərmanla başlayan kontinental blokada dünya iqtisadiyyatına zərbə vurmuşdu.

Əsl “sanksiyalar erası” I Dünya Müharibəsindən sonraya, Millətlər Liqasının yarandığı vaxta təsadüf edir. Təşkilatın məqsədlərindən biri də müharibələrin qarşısının alınması idi. “Qanun pozucularına” təsir məqsədi daşıyan iqtisadi tədbirlər qoyulmuş hədəfə çatmaq üçün vasitələrdən biri sayılırdı. Ancaq Millətlər Liqası iqtisadi sanksiyalar tətbiqinə tələsmirdi: onlar yalnız bir dəfə 1935-ci ildə İtaliyanın Efiopiya hücumu zamanı tətbiq edilmişdi. Sonra Liqa müharibənin qarşısını ala bilməmiş, Roma tərəfindən nəzarət edilən ərazilərdən idxalı qadağan etmiş və bir sıra malların İtaliyaya ixracına embarqo qoymuşdu. Eyni zamanda sanksiyalar ərzaq, neft, polad və kömürə şamil edilməmiş, İtaliya üçün

mühüm olan Süveyş kanalını bağlamamışdı. Bundan başqa, sanksiyalar İtaliyanın digər dövlətlərlə diplomatik münasibətlərinə mane olmamış, yeni, kifayət qədər seçkin xarakter daşımış, buna görə təsiri az olmuşdu.

İqtisadi sanksiyalar XX əsrdə beynəlxalq ticarət əlaqələrinin inkişafı ilə vüsət almışdı. İkinci Dünya müharibəsindən əvvəl keçmiş Yuqoslaviya, habelə, Yunanıstan,

nəzarət etmək üçün xüsusi beynəlxalq komitə yaradılmışdı. Koreya müharibəsi fonunda ABŞ SSRİ ilə ticarət müqaviləsini pozaraq, məhdudiyətlərini sərbəstləşdirmiş, həmçinin sosialist düşərgəsi ölkələrinə strateji tədarükləri davam etdirən istənilən ölkəyə iqtisadi dəstəyi dayandırmaq hüququnu açıqlamışdı. Sanksiyaların növbəti dalğasına 1960-cı illərdə “Drujba” neft kəmərinin tikintisi səbəb olmuşdu: Vaşinqton SSRİ-yə lazımı boruların tədarükünü Qərbi ölkələrə qadağan etmiş, lakin avropalı istehsalçıların təzyiçi nəticəsində embarqo ləğv olunmuşdu.

Uzunmüddətli birtərəfli sanksiyaların ən məşhur nümunəsi ABŞ-in Kubaya qarşı 1960–1962-ci illərdə başlayan və bu günə qədər davam edən embarqosudur. ABŞ şirkətləri üçüncü ölkələr də daxil olmaqla, xüsusi icazə olmadan Kubaya hər hansı iqtisadi əlaqələr qura bilməzlər. Kubanın hakimiyyətinin məlumatına görə, embarqodan bərbəş ziyan indiki qiymətlərlə təxminən 1 trilyon dollara bərabərdir. Eyni sözləri, İran barədə də demək olar. İslam inqilabından bu yana təzyiçlər içində çapalayan İran rejimi sərt sanksiyalar altında yaşamağa məcburdur.

Ötən il Ukraynada hərbi əməliyyatlara başlayandan bəri, Rusiya ABŞ və müttəfiqlərinin görünməmiş təzyiçləri ilə üzə-üzədir. Son aylar ərzində Qərbi ölkələri gətirdikə daha çox sanksiyalar tətbiq edilir ki, bu baxımdan Rusiya hazırda dünyada birinci yerdədir. Sanksiyaların Rusiya iqtisadiyyatını zəiflətmək və ya tamamilə məhv etmək üçün nəzərdə tutulduğu heç kəsə sirr deyil. Ancaq bundan ən çox əziyyət çəkən əhali, xüsusilə də onun ən yoxsul təbəqəsidir. Bununla yanaşı, mütəxəssislər xəbərdarlıq edirlər ki, iqtisadi sanksiyaların artması əks istiqamətdə gedir. Son sanksiyalar dünya iqtisadiyyatı üçün ən böyük problemdir və global ticarət məkanının geoiqtisadi parçalanmasına doğru aparır. Dünyanın siyasi arenasında cərəyan edən hadisələrin axarı isə onu göstərir ki, “sanksiya müharibəsi” başa çatmaq perspektivindən çox uzadır.

S.ELAY,
“Xalq qəzeti”

Stalinlə “qanlı vidalaşma”nın 70 ili

Martın 5-i keçmiş SSRİ diktatoru İosif Vissarionoviç Stalinin vəfatından 70 il ötür. Onun vəfatı ilə bağlı müxtəlif vərsiyalar var. Həkim komissiyasının rəyində isə bildirilir ki, ölüm beynə qansızması nəticəsində baş vermişdi.

Martın 6-da Stalinin cəsədi vidalaşmaq üçün İttifaqlar evinin sütunlu salonuna gətirilib. Həmin gün saat 16:00-dan başlayaraq, salona Stalinin son dəfə görməyə gələnlərin axını başlayıb. Əsl hangəmə də bundan sonra yaşanıb.

Dəfn mərasimi zamanı, əsasən, Trubna meydanı ərazisində izdiham yaşanıb. Həmin vaxt paytaxt küçələrində yaranmış qarışıqlıqda ölənlərin sayı ilə bağlı konkret rəsmi məlumat yoxdur. Moskvada əsəyişin qorunması üzrə operativ qərargaha rəhbərlik edən İvan Serov yüzə yaxın ölü və iki yüz yaralının olduğunu yazır. Bundan əlavə, növbəti gecə Moskvanın müxtəlif yerlərindən 127 cəsəd götürülüb.

Şahidlərdən biri olan dramaturq və yazıçı Edvard Radzinski bunu “Stalinin xalqla qanlı vidalaşması” adlandırır. Onun xatirələrinə görə, bir anda hər şey dəyişib və insanlar yığılıb, gələcəyin dramaturqu isə özü onların üstündən keçib. Hətta o da səəyiş yığılıb, böyük çətinliklə izdihamdan canını qurtarıb. Radzinski yerdən paltosunun ətəyi cırlmış halda qalxa bilib. Dramaturqun fikrincə, izdiham qurbanlarının sayı bir neçə min ola bilər: “Bunu “dahi lider”in oğlu Vasili də görmüşdü, hətta bu barədə Xruşşovla mübahisə də etmişdi”.

Stalinlə vidalaşma martın 9-dək, yeni, dəfn mərasiminə qədər davam edib. Martın 9-da səhər saatlarında təxminən on minlərlə insan Qızıl meydandakı dəfn mərasiminə düzülüb. Belə bir şəraitdə Stalinin tabutu mavzoleyə gətirilib. Saat 12:00-da matəm yığıncağı başa çatdıqdan sonra Kreml üzərində artilleriya atəşi gurlayıb. Daha sonra 5 dəqiqəlik sükut elan edilib. Hərbi dəstələr mavzoleyin qarşısından keçib, sovet təyyarələri uçuş həyata keçirib. Mərasimin son günündə 400-ə yaxın insanın əzilməsi barədə məlumat verilib.

Səxavət HƏMİD,
“Xalq qəzeti”

Fransız alimi Nikola Bonnal Adolf Hitlerin tərcümeyi-halından çox maraqlı bir detala diqqət yetirir. Sən demə, nasist diktatoru Böyük Britaniyanı, ölkənin ənənələrini sevmiş. Deyilənə görə, məsələ, hətta, açıq həsəd səviyyəsinədək çatmış və bu cəhət Hitlerin “dumanlı Albion”a münasibətindəki bir çox addımlarında da öz izahını tapmışdır.

Bir neçə il öncə tanınmış mühafizəkar pasifisti Pat Bukanan (o, həm də rəsmi çıxışlarının məhir hazırlayıcısı kimi də tanınır) Uinston Çerçil (1940–1945 və 1951–1955-ci illərdə İngiltərənin Baş naziri işləyib) haqqında kitab yazmışdı. Həmin əsərdə müharibənin, yəni, II Dünya müharibəsinin zəruri olduğu vurğulanırdı. Amma Bukananın görə, İngiltərə Almaniya qarşı müharibə elan etməliydirdi. Çünki diktator ölkəni özünün dostu hesab edirdi və istəyirdi ki, Britaniya imperiyası onu da öz himayəsi altına alsın.

Liverpolda indinin özündə də turistlərə Hitlerin olduğu barı göstərilir. Əlbəttə, dünya zarafatlısız keçinmir və bəzən zarafatlar şoulara çevrilir, oradan isə realığa vəsiqə qazanır. Bu mənada hazırkı konspirativ siyasətdə Hitlerin gənclik çağlarında Britaniya casusu olmasına dair fikir maraq doğur. Hər bir halda qeyd edək ki, alman diktatorun platonik məhəbbət hiss etdiyi sevgilisi zadəgan əsilli ingilis gözəli Yuniti Mitford olmuşdu.

Bəli, Hitlerin İngiltərəyə olan münasibəti qəribə təsir bağışlayır. Maraqlıdır ki, XX əsrin tiranı İngiltərə və Amerikanın simasında şimala, elə şimaldakı Avropa ölkələrinə də rəğbət bəstəyirdi, müttəfiq münasibətlərində olduğu İtaliyadan başqa, belə demək mümkünse, latin dünyasına nifrət edirdi. Fransadan zəhləsi gedirdi. Rusiyanı yer üzündən silmək, əhalisini isə qula çevirməyi nəzərdə tuturdu. Bu zaman Hitlerin yaxın silahdaşlarından olan Hessin Misirdən, Rozenberqin Baltikyanıdan, Baldurun isə əslən ABŞ-dən olduğunu da vurğulamaq lazımdır. Məsələyə diqqət yetirək, diktatorun yeritdiyi almaniyönümlü siyasətin heç də tam mənada səsləndiyi kimi həyata keçdiyini söyləmək olmur. Çünki siyasət Almaniya adından olmayan almanlar tərəfindən hazırlanmışdı və 1900-cü ildə almanların dünya əhalisinin 10 faizini (hazırda 2 faizini) təşkil etdiyini də vurğulamalıyıq. Onu da nəzərə almalıyıq ki, həmin vəziyyət almanların dünyada elə də möhkəm

Hitlerin Britaniya həsədi – təcrübə mənbəyi, sevgi, yoxsa xəstəlik?

olan koloniyasının olmadığı, ümumən, bütün almanlar üçün vahid sayıla biləcək dövlətin mövcudsuzluğu şəraitinin məsuludur. Yəni, onların, əslində, modeli yox idi. Görünür, məhz buna görədir ki, məsələn, Hitler sisteminin Argentinada anadan olmuş kənd təsərrüfatı naziri Valter Darre İngiltərənin xırda mülkədarlarına oxşar ləndlördlər sinfi formalaşdırmağı planlaşdırırdı.

İngilislərə münasibətdə almanların yaşadığı natamamlıq kompleksini fiziki cəhətdən də özünü göstərirdi və ikincilər yeni torpaqlar ələ keçirməli idilər ki, həmin yerlərin təkmilləşmə modellərini mənimsəsinlər. Hitler bu məsələlərə də nəzər salaraq yazırdı: “Alman xalqı öz övladlarını bir dövlətdə birləşdirməyincə, kolonial (İngiltərə kimi-red.) genişlənməyə mənəvi haqqı yoxdur. Alman dövləti axırıncı almanı öz sərhədləri daxilində aldıqdan sonra məlum olacaq ki, dövlət öz əhalisini kifayət qədər yedizdirə bilmir. Yaranmış ehtiyac xalqa yad əraziləri ələ keçirmək üçün mənəvi haqq verəcək. O zaman qılinc toxa, göz yaşları torpağı qidalandıran su rolunu oynayacaq ki, bu isə gələcək nəsillərin çörəyə olan tələbatını ödəyəcək”.

Psixozanaliz nəzəriyyəsinin banisi Ziqmund Freyd nazizmi karakterizə edərkən, onun tarixəqədərki dövrə qayıdış kimi səciyyələndirirdi. Yuxarıdakı sitata diqqət yetirək, zənnimizcə mübahisə doğurmur. Əslində, mövcud anlamda nazizmi lənətləmək də olmur. O anlamda ki, bədbəxtləri necə lənətləyəsən?.. Məsələn, Hitlerin yeməyə, torpağa və mühitə münasibəti tarixəqədərki formada idi. O, elə səniridi ki, ya fironların, ya da orta əsr işğalçıların dövründə yaşayırdı. Düşüncəsinə görə, Almaniya ədəbiyyatı ilə özünü ifadə edərkən uduzur, acından ölür, ona görə də əlavə torpaqlara ehtiyacı var. Hitler Krimdə apelsin yetişdirməyi arzulayırdı. Beləcə ortaya nasist arzusu – yeni kəndli viləziyasını yaratmaq çıxırdı.

Hitler İngiltərəyə münasibətdə o qədər istiqanlı olub ki, hətta, əsrin əvvəllərində beynəlxalq münasibətlərdə

özünü həddən artıq hegemon aparmağa çalışan Almaniyanı tənzid etmək qoyub. Çox maraqlı və təqəddir ki, nasist lideri bunları da demişdi: “Almaniya İngiltərəni özünə çəkmək üçün dünya siyasətindən daşınmalıdır. Ticarət, sənayeni, hərbinə, dəniz donanmasını, müstəmləkəçi istəklərini, bir sözlə, hər şeyi kənara qoymalıdır. Koloniyalardan və dəniz dövləti olmaqdan əl çəkməli, bu yolla İngiltərənin bizimlə rəqabət apara bilməsi üçün sənəyəyə güc verməsinin qarşısını almalıdır... Əsas gücünün piyada qoşunların yaradılmasına cəmləşdirməlidir”.

Görəsən, Hitler nəyə görə İngiltərəyə münasibətdə özünü kübarcasına aparırdı? Buna elə bir cavab da yoxdur. Axı necə ola bilər ki, bütün dünyanı dağıtmaq istəyən nasist lideri beynində canlandırdığı Britaniya İmperiyası avartürasının əsirinə çevrilirdi? Bu yerdə, eyni zamanda Qərbin SSRİ-nin simasında bolşevizmə qarşı mübarizəsinin də dərin mənəvi-ideoloji tərəflərini, ümumən, Avropada nazizmin, əslində, kommunizim ilə mübarizənin məhsulu kimi meydana çıxmasını saf-çürük etmək lazımdır. Amma məsələdən indiyədək çox danışıldığın-

dan yalnız xatırlatma veririk. Onu da xatırladaq ki, Amerika nasistlərindən hətta ən qəddər təsir bağışlayanı Stoddart və Qrant üç ağ irqin yaşamasını və xidmətlərini qəbul edirdilər. Onlar ingilis yazıçısı Çemberlenin slavyan xalqlarının geridə qalmış olduqlarına dair baxışlarını bölüşmüşdülər.

Hitlerin Çemberlenin ideyaları ilə tanışlığının mövcudluğunu söyləmək mümkündür. Adolf, eyni zamanda bir vaxtlar dostu olmuş kayzer Vilhelmin anti-slavyan fikirlərinə də söykənirdi. Vilhelm də slavyanların slavyan tayfalarına və monqoloidlərə necə çevrildiklərinə izah tapa bilmir və onun düşüncələri soyqırımlara bəraət qazandırmaq baxımından zəifdir. Amma bir fakt nəzər salaq: belçikalı faşist Deqrel rəhbərlik etdiyi qoşunlarla Ukraynaya, konkret olaraq Kiyevə daxil olanda orada ağ insanların mövcudluqlarından xeyli təəccüblənmişdi. Bu adamı gördükləri şəxslərin monqol-tarıqlara oxşamaması vəhşətə gətirmişdi. Deməli, belli təbliğat forması var imiş və həmin forma Vilhelmdən çox Çemberlenin baxışlarına uyğun gəlir. Filsofün nihilist maniyası əli silah tutan, demək olar, bütün almanları dəli

ələmişdi. Görünür, Hitleri də.

Məsələyə digər tərəfdən yanaşaq. Amerika alimi az öncə adını çəkdiyimiz Stoddart qeyd edirdi ki, nasional-imperialistlər irqlər haqqında təlimləri oxuyublar və hazırda həmin təlimlərdə yazılanları öz maraqları naminə istifadə edirlər. Yazıçı buna bariz misal kimi isə Çemberlenin və tərəfdarlarının ekstremal panalman təbliğatını göstərir. Stoddartın sözlərinə görə, irqlər haqqında elmi reallıqlarla tanış olan istənilən adam onların bildirdiklərinin absurd mahiyyətindən xəbərdardır. Bixəbər isə II Pelopenes müharibəsi (alim II Dünya müharibəsini nəzərdə tutur – red.) ilə xalqları və əraziləri tarixəqədərki (qədim Yunanıstan Pelopenesindəki) üsullarla məhv edirlər. Mövcud mənada amerikalı alim onu da bildirir ki, Hitlerin antisemitizmi cinayət xarakterli, amma adi idi. Onun nazizmi isə həm də kriminal və eretik mahiyyət daşıyırdı.

Üzərindən neçə müddət keçdikdən sonra sırf ideoloji və siyasi zəmin uğrunda Rusiyaya qarşı yönəldiyi aşkar görünən bu məsələyə aydınlıq gətirənlər deyirlər ki, əslində, Qərbin belə təbliğatlarının nəticəsində 60 milyon “ağ” insan qətlə yetirildi. Söhbət irqçilikdən gedirsə, o zaman SSRİ-yə qarşı vurulmuş SS birləşmələrinin tərkibində 30 ölkədən olan insanlar haradan idi? Deməli, Hitler başda olmaqla, bir qrup nasist özlərinin yarımqız təfəkkür tərzləri ilə oyuna atılmışdılar və əslində, ideya böyük təzad doğururdu. Bu yerdə rus-alman müharibələri tarixinə də nəzər salmaq zərurəti yaranır.

Hərçənd, həmin müharibələr xeyli əvvəl baş vermişdi və məlumdur ki, dahi alman sərkərdəsi Bismark Rusiya ilə dostluq münasibətlərini dəstəkləyirdi. I Dünya müharibəsinin başa çatmasından sonra almanlar bolşeviklərlə praktiki olaraq dost idilər və sonradan Stalin də Hitlerlə itifaqa üstünlük verdi. Söhbət 1939-cu ilin atəş açmamaq haqqında müqaviləsindən və müqaviləyə əlavə olaraq imzalanmış gizli Molotov-Rubbertrop paktından gedir. Sonrası isə məlumdur. Almaniya SSRİ-yə də hücum çəkər, sanki geriye tarixəqədərki mərhələyə, həmçinin feodal kompleksə keçid dövrü başlanırdı. Britaniya məhəbbətindən doğan bu dövr səfeh Hitlerin hadisə və proseslərdən düzgün nəticə çıxarmamasının, ideyaların əsirinə çevrilməsinin nəticəsi olaraq meydana çıxır. Nəticədə, bu, milyonlarla insanın qətlinə səbəb olur.

R.AMIN

"Azərbaycanfilm" – 100

Kino insanların dünyagörüşünü formalaşdıran, tariximizi yaşadan, həyatımızın bütün sahələrinə nüfuz edən ideoloji silahdır. Azərbaycanda kinonun təməli 1898-ci ildə qoyulmuşdur. Polyak əsilli, Xarkovda doğulub böyümüş, 30 ilə yaxın Bakıda yaşayıb yaradıcılıqla məşğul olmuş, fotoqraf və kinooperator Aleksandr Mişon həmin il avqustun 2-də Vasili Byetskinin teatr-sirkində Bakı həyatından çəkdiyi bir neçə kinostüjeti tamaşaçılar qarşısında nümayiş etdirdi. 1915-ci ildə Bakıda fəaliyyət göstərən "Filla" Səhmdar Cəmiyyətinin təşəbbüsü və milyonçularımızın maliyyə dəstəyi ilə rejissor Boris Svetlov Azərbaycan yazıçısı İbrahim bəy Musabəyovun "Neft və milyonlar səltənətində" povesti əsasında eyniadlı ikiseriyalı bədii filmi ekranlaşdırdı. Həmin cəmiyyətin xətti ilə daha bir neçə səssiz bədii film, o cümlədən "Arşın mal alan" (1916) lentə alındı.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə dövlət quruculuğu ilə yanaşı, mədəniyyət və incəsənətin dirçəlişində də yeni dövr başlandı. Bu illərdə mövcud kommersiya kinostudiyalarının işinə təkən verildi. Xüsusilə əyalətlərdə mədəniyyətin yüksəlişinə dəqqət artırıldı. Mətbuatda teatr və kinoya aid vaxtaşırı məlumatlar verildi. Hökumətin xüsusi sərəncamı ilə dövlət teatri yaradıldı, o dövrə qədər fəaliyyət göstərən professional teatr və kino işçiləri dövlətin himayəsinə götürüldülər. Kinoteatrlarda

Azərbaycan milli ordusunun yaradılmasını və sərhədlərimizin bütövlüyünün qorunub saxlanmasını, hökumətin quruculuq işlərini əks etdirən xronikal kadr-ların nümayişini geniş vüsət aldı.

1919-cu il mayın 28-də müstəqillik əldə etmiş Azərbaycan Demokratik Respublikasının istiqlaliyyətinin təntənə ilə bayram edilməsi lentə alındı. "Azərbaycanın müstəqilliyinin ildönümü münasibətilə təntənə" tammetrajlı səssiz filmi həmin il iyunun 13-də şəhərin "Ekspress" və "Rekord" kinoteatrlarında proqramdan əlavə nümayiş etdirildi.

Lakin 1920-ci il aprelin 28-də Azərbaycanda sovet hakimiyyəti quruldu və uğurlu, böyük tədbirlərin üzərindən qara xətt çəkildi. Ölkəmizdə kinematograf tamamilə başqa bir istiqamət götürdü.

Kino yeni yaradılan bolşevik hökumətinin əlində güclü təbliğat alətinə çevrildi, ilk gündən yeni ideologiyaya xidmət etməyə başladı. Azərbaycan Xalq Komissarları Sovetinin 5 mart 1923-cü il tarixli dekreti ilə Foto-Kino İdarəsi əsasında Mərkəzi Dövlət Kino Müəssisəsi – Xalq Maarif Komissarlığının Azərbaycan Foto-Kino İdarəsi (AFKİ) yaradıldı. Mədəniyyət xadimi Həlifə Terequlov AFKİ-nin rəisi təyin olundu.

Bakıdakı Şərq xalqları küçəsi (indiki Azadlıq prospekti) ilə Birja küçələri-

Kinofabrikdən başlanan milli kino yaradıcılığı

Milli rejissor və aktyor kadrları hazırlamaq üçün 1925-ci ildə kinofabrik nəzdində 2 illik kino sənətinin əsasları üzrə kurslar təşkil olunmuş, bu kurslarda Cəfər Cabbarlı, Abbas Mirzə Şərifzadə (o, həm də studiyada aktyor sənətkarlığından dərs deyirdi – A.K.), Mikayıl Mikayılov, Ağarza Quliyev, Rza Təhməsi, Mustafa Mərdanov, Əsəd Tahirov, R. Cavadzadə, H. Həsənov, A. Təhməsi, Y. Kolotova, Ruqiyə xanım və başqaları kino sənətinin əsaslarını öyrənmişlər. Kursun proqramına plastika, ritm, akrobatika, çəkiliş texnikası, jest və mimika texnikası, ssenari yaradıcılığı, kino tarixi, məşhur filmlərin təhlili və s. fənlər daxil idi. Moskva və Leningraddan dəvət olunmuş kino mütəxəssislərindən V. Sladkovev, M. Kirilmov, S. Troptik, A. Ardatov, A. Yalobaj, Raymeek, Berkovski və b. dərs deyirdi.

Dövlət Kinofabrikinin yarandığı vaxtdan onun taleyi yuxarıda adlarını çəkdiyimiz, əlavə olaraq Ələsgər Ələkbərov, Mirzəgə Əliyev, Möhsün Sənani, Ağasadiq Gəraybəyli, Əzizə Məmmədova, Sona Hacıyeva, Mərziyə Davudova, Məmmədəğa Əlili, Lətif Səfərov və digər incəsənət xadimləri ilə sıx bağlı olmuşdur.

Sonrakı illərdə C. Cabbarlı adına "Azərbaycanfilm" kinostudiyasında kinematografıların yeni dəstəsi – Hüseyn Seyidzadə, Əlisəttar Atakişiyev, Tofiq Tağızadə, Həsən Seyidbəyli, İsa Hüseynov, Muxtar Dadaşov, Rəsim Ocaqov, Valeri Kərimov, Məmmədəğa Hüseynov, Elbəy Rzaquliyev, Arif Nərimanbəyov, Niyazi Bədəlov, Səməd Mərdanov və bir çox başqaları işləmiş, milli kinomuzun inkişafında böyük əmək sərf etmişlər.

Bu gün yaşlı sənətkarlarla birgə gəncər də, o cümlədən Oktay Mir Qasım, Anar, Vaqif Mustafayev, Ayaz Səlimov, Elçin Musaoğlu, Rafiq Quliyev, İlqar Nəcəf, Rövşən İsaq, Mirbala Səlimli, Kənan M.M., Samir Kərimoğlu, Üliyyə Könül, Sahin Qəhrəman, Fariz Əhmədov, İlqar Safat, Emil Quliyev və b. kinomuzda uğurla çalışırlar.

Kinostudiyanın ilk bədii filmi "Qız qalası" kinodramıdır (1924). Bundan sonra burada "Bismillah", "Sevil", "Lətif", "Almaz", "İsmət", səssiz, "Mavi dənizin sahilində" (ilk səslə Azərbaycan filmi), "Kəndlilər", "Arşın mal alan", "Bəxtiyar", "O olmasın, arşın olsun", "Uzaq sahillərdə", "Ögey ana", "Telefoncu qız", "Bir cənub şəhərində", "İstintaq", "Nəsimi", "Babək", "Dəli Kür", ümumiyyətlə, 500-dən artıq bədii, 2500-ə qədər xroni-

kal-sənədli, elmi-kütləvi film istehsal olunmuşdur. Filmlərin bəziləri SSRİ və Azərbaycan Dövlət mükafatlarına layiq görülmüş, bir çoxu Respublika, Ümumittifaq, Beynəlxalq kinofestivallarında layiqli qiymət almışdır.

Kinostudiya 1965-ci ildə Tbilisi prospektindəki (indiki Moskva prospekti) yeni binaya köçmüşdür. Studiya rəngli və ağ-qara filmlər istehsal etmək üçün yeni kinotexnika avadanlığı ilə təchiz olunmuşdur. Kinoplyonka emal edən sex kiçik surətçökürmə fabrikinin işini görür. Bu sex istehsal edilən və dublyaj olunan bütün filmlərin surətlərinin hazırlanmasını respublika kinoprokatı üçün

təmin edirdi. Kinostudiyada hər il 80-ə qədər xarici film Azərbaycan dilinə dublyaj olunurdu.

Böyük filmlərin çəkilişi üçün 2 pavilyon, səv və işiq texnikası sexləri tonatelye, montaj sexi vardır.

"Azərbaycanfilm" müxtəlif illərdə SSRİ və xarici ölkə studiyaları ilə müştərek filmlər, o cümlədən, "Mavi dənizin sahilində", "Bir məhəllədən iki nəfər", "Səmənlə küleyi", "Babək", "Nizami", "Gəmi saatının sirri", "Park", "Qətdən yeddi gün sonra" və s. kino əsərlərini lentə almışdır.

80-ci illərin sonunda ölkənin ictimai-siyasi həyatında baş verən çaxnaşma və təlatümlər, keçid dövrü kino

Bizim kinonun tarixi və əldə etdiyi nailiyyət milli sərvətimizdir, mədəni sərvətimizdir və bunu qorumalıyıq.

Heydər ƏLİYEV,
ümummilli lider

istehsalatından da təsirsiz ötürülmədi. Nəticədə kinostudiyada geriləmə, istehsalatın seyrəlməsi müşahidə edilməyə başlandı.

Ümummilli lider Heydər Əliyev ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdandan sonra kinostudiyanın həyatında müəyyən keyfiyyət dəyişiklikləri baş verdi. Kinostudiyanın 4,5 milyard manat (köhnə pulla) borcu var idi. Bu borclar aradan götürüldü. 1993-1996-cı illərdə istehsalat buraxılan və sonradan illərlə yarımqıç qalan "Yuxu", "Güllənmə təxirə salını", "Hacı Qara", "Ovsunçu" bədii filmləri çəkilib ekranlara çıxarıldı.

90-cı illərdə və sonralar çəkilən filmlərdə kinematografıların kinonu bütövlüklə real həyata yaxınlaşdırma bildilər, filmlərdə uydurulma kino qəhrəmanları canlı insanlarla əvəz olundu. Bolşeviklərin ədəbiyyat və incəsənətimizin, o cümlədən kino sənətinin başı üzərində daim hazır vəziyyətdə saxladığı demokl qılıncı, yəni yalançı sovet ideologiyası həmişəlik arxivə verildi. "Qətl günü", "Haray", "Fəryad", "Ümid", "Ləqəbi "UKA"dır", "Ailə", "Qara qutu", "Sahe", "Yaddaş", "Dolu", "Qanlı Yanvar", "Mən evə qayıdıram", "Əlvida, cənub səhəri", "Xoca", "Son nəfəsədək", "Biz qayıdacağıq", "Hökmdarın taleyi", "Seçilən", "Cavad xan" və s. bədii filmlərdə ideoloji kinonun qəhrəmanlarını artıq görmüşük.

Kinostudiyanın rəhbərliyi xarici

mütəxəssislərlə peşəkar görüşlər təşkil edir, xarici filmlərlə birgə filmlərin çəkilməsi, beynəlxalq film festivallarının təşkilatçıları ilə işgüzar müzakirələr aparılır. Bu gün həyata keçirilən hər bir yeni ideya və layihə sabahla dünən arasında körpü deməkdir.

C. Cabbarlı adına "Azərbaycanfilm" kinostudiyasının fədakar kollektivi yeni ideyalarla fəaliyyət göstərir və sabaha inamla baxır.

Aydın KAZIMZADƏ,
Əməkdar incəsənət xadimi,
kino tədqiqatçısı

Azərbaycan milli teatri – 150

Prezident İlham Əliyevin peşəkar milli teatrımızın 150 illiyinin qeyd olunması ilə bağlı imzaladığı sərəncama əsasən, Sumqayıt Dövlət Dram Teatrında da silsilə tədbirlər keçirilir. Onu da qeyd edək ki, burada yubiley tədbirləri eyni zamanda teatrın 55 illiyinə həsr olunur.

Öz pərdəsini ilk dəfə Azərbaycan dramaturgiyasının banisi Mirzə Fətəli Axundzadənin "Müsyö Jordan və Dərviş Məstəli şah" (rejissoru Cənabət Səlimova) məzhəkəsi ilə açmış Sumqayıt teatrında ötən dövr ərzində

repertuara klassik və müasir Azərbaycan, rus və xarici ölkə dramaturqlarının pyesləri daxil edilmiş və uğurla oynanılıb. Bir çox ünlü teatr xadimi məhz bu teatrın səhnəsindən pərvazlanıb.

Sumqayıt teatrında 95+55 ab-havası

Yubileylər çərçivəsində teatrdə yeni layihələr gerçəkləşməkdədir. "Açıq qapı" günləri, bayram təntənələri yaddaqalan olur. Elə bu günlərdə Əməkdar mədəniyyət işçisi Vasif Məmmədovun quruluşunda Astrid Linqrenin "Balaca və Karlsonun macəraları" tamaşasının nümayişi ilə bərabər, gənclərin teatra ekskursiyası təşkil edilmişdir. Onlar qrim, əlbəə otaqlarına, musiqi sexinə, işiq rəssamının işinə, butafor otağına, dəri emalatxanasına, rəssam qüçəsinə baxıb, teatral proseslə yaxından tanış olublar. Daha sonra inzibati heyət tamaşaçıları maraqlandıran məsələlərə aydınlıq gətirib. Həmin tamaşa isə martın 11-i və 12-də də göstəriləcək.

Teatrın direktor əvəzi, Əməkdar artist Vidadi Məmmədov "Xalq qəzeti"nə müsahibəsində bildirdi ki, yubiley ilinin əvvəlindən M.F. Axundzadənin "Hacı Qara" komediyası (quruluşçu rejissoru teatrın baş rejissoru, respublikanın Xalq artisti Firudin Məhərrəmovdur),

Əbdürrəhim Bəy Haqverdiyevin "Kimdir müqəssir" vödevili (quruluşçu rejissor Fuad Kazimov), Turqut Ozakmanın "Ocaq" (quruluşçu rejissor Xalq artisti Firudin Məhərrəmov), Hafiz Ataxanlının "Xəzinə" və "Missiya" əsərləri tamaşaçılara təqdim edilmişdir. Peşəkar milli teatrın təşəkkül tapdığı gün – martın 10-da Üzeyir Hacıbəylinin "O olmasın, bu olsun" iki hissəli operettasının (rejissor Əməkdar artist Namis Şirməmmədov) nümayişi ilə qeyd ediləcək. Səhnə əsərindən əvvəl yubileyə bağlı çıxışlar olacaq, yaradıcılıq hesabları verəcək, kollektivə və teatrsevərlərə təbriklər ünvanlanacaq.

Yaradıcı kollektivin bulki planlarında həmçinin ulu öndər Heydər Əliyevin 100, dahi mütəfəkkir Hüseyn Cavidin 140, Əhməd Cavadın 130 illik yubileyi üçün tamaşa və ya ədəbi-bədii gecələrin hazırlanması da önəmli yer tutur.

Əli NƏCƏFXANLI,
"Xalq qəzeti"

Məşhur Hollivud ulduzu ilk dəfə serialda

ABŞ-in Kaliforniya ştatının sabiq qubernatoru, Hollivud ulduzu Arnold Şvarsenegger "Fubar" adlı yeni seriala çəkilmişdir.

Aktyor indiyədək çoxsaylı ekran işində rol alsada, seriallarda çəkilməkdən imtina edirdi. Bildirilir ki, komediya janrındakı bu filmin süjet xətti onun xoşuna gəldiyi üçün serialda çəkilməyə razılıq verib. Arnold Şvarsenegger serialda Lyuk adlı casusun obrazını canlandıracaq.

Yeni seriala çəkilməsilə bağlı media-nın suallarını cavablandıran dünya şöhrətli kinoaktyor deyib: "Hara gedirdimse, mənə yeni film nə zaman çəkiləcəyimi soruşurdular. Alın, bu da sizə film. Düz bir mövsüm məni izləyəcəksiniz". Qeyd edək ki, filmə hadisələrin mərkəzində Terminator və onun qızının başına gələnlər çarəyən edir. Şouda ssenari müəllifi Klana Soprano və Nik Santora da iştirak edirlər.

Xatırladaq ki, Arnold sonuncu dəfə 2019-cu ildə "Terminator: Qara talelər" filmində çəkilmişdir.

Elçin ABBASOV, "Xalq qəzeti"

5 Mart Bədən Tərbiyəsi və İdman Günüdür

Günün mübarək, Azərbaycan idmanı!

Bu gün Azərbaycanın idman ictimaiyyətinin bayramıdır. Ölkəmiz 5 mart Bədən Tərbiyəsi və İdman Günü qeyd edir. Həyatımızda özünə gənclik, gözəllik və sağlamlıq bayramı kimi layiqli yer edərək, bütün idman adamlarımızın ürayından olmuş bu tarixi günə Prezident İlham Əliyevin 2005-ci il martın 4-də imzaladığı sərəncamla start verilmişdir. O vaxtdan Bədən Tərbiyəsi və İdman Günü yüksək fəallıq şəraitində, sağlamlıq və gümrəlik məşğələlərinə, eləcə də, böyük idmana sevgi və məhəbbətlə bayram edirik.

Bədən tərbiyəsi və idman məşğələlərinin asudə vaxtımızın təşkilində, gənc nəslin sağlam və gümrək böyüməsində, oğlan və qızların hərbi-vətənpərvərlik tərbiyəsində, fiziki hazırlığında, necib keyfiyyətlərə yiyələnməsində mühüm rol oynadıqı indi heç kimə sirr deyil.

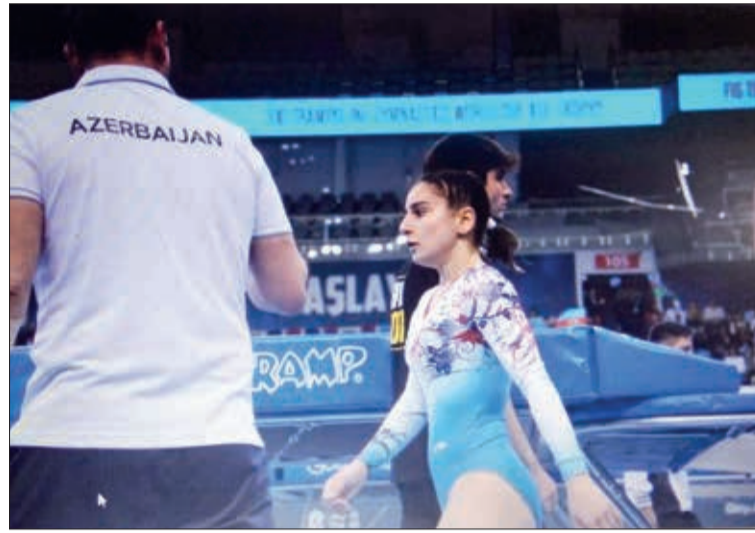
Xüsusilə əlamətdar haldır ki, idman ictimaiyyətimizin, əslində uşaqlardan tutmuş böyükdək hər birimizin, hər ailənin daim sevincilə gözlədiyi 5 mart günü bu dəfə ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümünün

yaşadıqı idmançılarımızı olimpiya "biletləri" uğrunda gərgin mübarizə gözləyir. Ağır sınaqlardan şərfə çıxanlar gələn il Fransa paytaxtında növbəti Olimpiya oyunlarında Vətənimizi təmsil etmək hüququ qazanacaqlar. Olimpiyaçı olmaq, medal sevinci yaşamaq, fəxri kürsüdə təbrikləri qəbul etmək isə böyük xoşbəxtlikdir.

Bu gün Azərbaycanın bütün güşələrində bayram sevinci yaşanır. Ölkəmizin hər yerində, o cümlədən Vətən müharibəsində erməni işğalçıları üzərində

ki, idman kimi Azərbaycanın müstəqilliyinin rəmzlərini nümayiş etdirən ikinci bir vasitə yoxdur.

Həqiqətən, idmanımızın ən yaxşı nümayəndələri müstəqil komanda şəklində çıxış etdikləri Olimpiya oyunlarında qazandıqları böyük uğurlarla ölkəmizi dünyaya daha yaxından tanıtmışlar. Dövlət müstəqilliyimizin bərpasından ötən müddət ərzində sərbəst gülüş ustası Namiq Abdullayev və stend atıcısı Zemfira Meftahətdinovanın Sidney Olimpiadası – 2000-də, bundan dörd il sonra yunan-Roma güləşçisi Fərid Mansurovun Afinada, Pekin–2008-də cüdoçu Elnur Məmmədlinin, 2012-ci ildə "sərbəstlər" Toğrul Əsgərova Şərif Şərifovun Londonda XXXI Olimpiya Oyunlarında, Rio-de-Janeyro– 2016-da taekvondoçu Radik İsayevin qazandıqları qızıl medallar, eləcə də, digər olimpiyaçılarımızın gümüş və bürünc mükafatları

qeyd olunduğu ilə təsadüf edir.

İnsan həyatının ayrılmaz tərkib hissəsi kimi bədən tərbiyəsi və idman məşğələlərinə daim böyük əhəmiyyət verməmiş bu dahi şəxsiyyət respublikamıza rəhbərlik etdiyi uzun illər ərzində öz çıxışlarında onların faydası və qüdrəti haqqında yüksək fikirlər söyləmiş, sağlamlığımızı və gümrəliyimizi xidmət edən startların hər yerdə kütləvi hal alması zərurətini xüsusi qeyd etmişdir.

Belə qayğı və diqqətin nəticəsidir ki, Azərbaycanda inşa edilmiş yarışlıq idman mərkəzlərində, əlliyyə qədər Olimpiya İdman Kompleksində və digər idman qurğularında məşq və yarışlar üçün hər cür şərait yaradılmışdır, onlarda mötəbər turnirlər yüksək səviyyədə təşkil olunur və hamı təşkilatçılara minnətdarlığını bildirir.

Azərbaycan bədən tərbiyəçiləri və idmançılarının builki bayramı həm də Paris Olimpiadası–2024-ə lisenziya xarakterli yarışlarla əlamətdardır. Bu il güləş, cüdo, boks, taekvondo, gimnastika və bir sıra başqa növlərdə ən

möhtəşəm qələbəmizdən sonra işğaldan azad edilmiş ərazilərdə – Şuşada, Suqovuşanda artıq beynəlxalq yarışlar təşkil olunur. Olimpiyaqabağı 2023-cü ildə belə yarışların miqyası daha da genişləncək.

Ölkəmizdə bədən tərbiyəsi və idman məşğələləri dövlətin, şəxsən ölkə başçısı, Milli Olimpiya Komitəsinin prezidenti İlham Əliyevin daimi qayğısı ilə əhatə olunub. Bu istiqamətdə atılan inamlı addımlar, həyata keçirilən təxirəsalınmaz tədbirlər, görülən böyük işlər artıq çoxdandır Azərbaycanın dünyada qüdrətli idman dövləti kimi tanınmasında mühüm rol oynamışdır.

Ümummilli lider Heydər Əliyev çıxışlarında birində bu barədə fəxrli demişdi: "İdman elə bir sahədir ki, idmançılarımız müxtəlif ölkələrdə yarışlarda iştirak edir, qələbələr qazanırlar və hər dəfə müstəqil Azərbaycanın adını ucaldırlar. Müstəqil Azərbaycanın himni çalınır, müstəqil Azərbaycanın bayrağı qaldırılır və müstəqil Azərbaycan dünyanın müxtəlif ölkələrində tanınır. Demək olar

fatları Azərbaycan idmanının qüdrətini nümayiş etdirmiş, ölkəmizin şöhrətini artırmışdır. İndi Azərbaycan ümumdünya olimpiyaçıları ailəsində nümunəvi ölkə kimi tanınır. Olimpiya oyunlarının qalib və mükafatçıları isə milli sərvətimizdir.

Həyat və məişətimizdə, fəaliyyətimizin bütün sahələrində ən yaxın köməkçimiz çevrilmiş bədən tərbiyəsi və idman məşğələləri sevinc, sağlamlıq və gözəllik mənbəyidir. Bu bayram günlərində təşkil edilən müxtəlif yarış və tədbirlərdə minlərlə insanın fəal iştirakı belə məşğələlərin əhəmiyyətinə verilən dəyərini yüksək təzahürüdür.

Respublikamızda növbəti dəfə Bədən Tərbiyəsi və İdman Günü qeyd olunur. Hamı xoş əhvaldadır, hər kəs startlara həvəslə çıxır, qüvvə və bacarığını nümayiş etdirir.

Günün mübarək, Azərbaycan idmanı!

Oqtay BAYRAMOV,
Əməkdar jurnalist

Yaddaşlarda yaşayanlar

Sözün ustası, insanlığın uzmanı

Həyatımızda elə insanlar olur ki, biz onları axtarıb tapmırıq, bəxt, tale, şans görürdük. Məni müəllimlikdən mətbuata gətirmiş ustad, söz adamı Nahid Hacızadə də məhz bəxtimə düşən, taleyimə yazılan dəyərli yaradıcı ziyalı idi.

25–26 il əvvəl – onun anadan olmasının 60 illiyi münasibətilə "Xalq qəzeti"ndə verdiyim yazının sərlövəsi belə idi: "Televiziyanın bütün sirlərini bilən iki-üç adamdan biri". Rəhmətlik Elşad Quliyevin sözü idi. Uzun müddət bir yerdə işləmişdik. Elşad müəllim televiziya idarəetmənin kamill müvəqqəti idisi, Nahid müəllim isə ədəbi-bədii ekranın siması idi.

O, sadəlik və səmimiyyət örnəyi idi. Heç zaman "mən yazmışam, mən etmişəm" - deməzdi. Həmişə deyirdi ki, onu biz də yazdıq. Halbuki, biz yox, özü yazmışdı. Bir dəfə ona dedim ki, sizin "Köçündən ayrılan durna" əsərinizin adı, sanki, mənim taleyimi ifadə edir. Cavab verdi ki, normal sayılan bütün ədəbi əsərlərdə kimsə öz taleyini görür.

O, sözün təəssübünü öləne qədər çəkdi: "Aya, bu bizim ana dilimizdir, Azərbaycan dilidir, nə üçün eybəcər-ləşdirirsiniz, niyə qorumursunuz?" –

dəyə televiziya və radiodakı bəzi nöqsanları qınayırdı. Adı həyatda nə qədər mülayim olsa da, yaradıcılıq məsələlərində güzəştə getdiyini görmədim.

O, təmənnəsiz və gözütöx yaşaya bilən azsaylı qələm sahiblərindən biri idi. Yadımdadır, bir nəfər onu, müavi-ni Ələkbər Abbasovu və məsul katib Firudin müəllimi qonaq etmək istəyirdi. Nahid müəllim həmin adama etiraz etmədi. Ancaq dedi ki, sizin məclisə müxbirlərimiz Arif Əşrədoğlu, İltifad Mirzəbəyli və Çingiz Qəribli gələcəklər. Elə də oldu. Biz getdik.

Nahid müəllimin ədalətli insan, obyektiv jurnalist, həmsöhbətinə hörmətlə yanaşmağın uzmanı olduğunu sübut edən bir çox faktı qəzetlərdə dəfələrlə qeyd etmişəm. Amma azdır. Həmkarım Əli Nəcəfcanlı deyir ki, AzTV-nin Ədəbi-dram baş redaksiyasında çalışdığı zaman təcili çəkilişə getməli imiş: "Amma qarajdan maşın olmadığını bildirdilər. Çarəsiz qalaraq sədr müavini Nahid Hacızadənin kabinetinə getdim, problemi dedim. Qayıtdı ki, bəs, neyləyək? Dedim, heç nə, öz sürücünü də deyən, bizi aparsın. Gənc bir işçinin ona yol göstərməsini çox adı qarşılıdı və beləcə, çəkiliş gecikməsi olmadıq". Elə bu faktın özü Nahid müəllimin sadəliyinə, səmimiyyətinə bir sübutdur.

Allah rəhmət eləsin! Həmişə yirdim ki, mən bir neçə medal almış "güləşçiyəm". Nahid müəllim isə mənim kimi onlarca medallı güləşçinin "məşqçisi"dir. Bilavasitə böyük həfflərlə yazılan məşqçi.

İltifad MİRZƏBƏYLİ,
"Xalq qəzeti"

ADPU-da "Novruz mühazirələri"

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin (ADPU) Kitabxana-İnformasiya Mərkəzində "Novruz mühazirələri" layihəsi çərçivəsində Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə professor Ədalət Tahirzadənin "Azərbaycan Cümhuriyyətinin təhsil siyasəti" mövzusunda mühazirəsi dinlənilib.

Tədbirdə giriş sözü ilə çıxış edən Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin (ADPU) rektoru, professor Cəfər Cəfərov bu qəbildən olan elmi-kütləvi tədbirlərin keçirilməsinin əhəmiyyətli olduğunu deyib.

Sonra auditoriya qarşısında çıxış edən professor Ədalət Tahirzadə əvvəlcə Azərbaycan Cümhuriyyətinin yarandığı dövrdə çar Rusiyasının təhsil sahəsində apardığı ayrı-seçkilikdən danışdı. Bildirib ki, o dövrdə Azərbaycan xalqının təhsil almaqdan məhrum olunması nəticəsində ölkədə ciddi kədr çatışmazlığı yaranıb. O illərdə müsəlmanların ana dilində təhsil almaq, müəllimlər yetişdirmək, müxtəlif sahələrdə kadrlar hazırlamaq və s. hüququ yox idi.

"Azərbaycan Cümhuriyyəti tələbələri" adlı irihəcmli tədqiqat əsərində təhsil alan tələbələr hər biri haqqında ətraflı araşdırma aparıldığını deyən professor, ümumilikdə, xaricə təhsil almağa göndərilən 102 nəfərdən 46-nın sonradan vəfat etdiyini, lakin onların əksəriyyətinin sovetlər dönəmində güllələndiyini vurğuladı.

Mühazirədə, həmçinin qeyd olundu ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti

dövründə hökumət tərəfindən həyata keçirilən məqsədyönlü milli təhsil siyasəti nəticəsində müəllim kadrları hazırlayan 9 kişi və 1 qadın müəllimlər seminariyası, 360-a qədər orta məktəb yaradılıb, 12 yeni dərslə tərtib olunub, Türkiyədən 50-yə qədər müəllim dəvət edilmişdir.

Sonra müzakirələr professorlar Fikrət Rzayev və Şahlar Əsgərovun iştirakı ilə universitet tələbələrindən sualları ətrafında diskussiya şəklində davam etdirilib.

Sonda Ədalət Tahirzadə müəllifi olduğu kitablardan ADPU-nun kitabxanasına hədiyyə edib.

Qeyd edək ki, "Novruz mühazirələri" silsilə tədbirləri 2016-cı ildən Bakıda və digər bölgələrdə yerləşən ali təhsil ocaqlarında təşkil olunur. Məqsəd ictimai diqləmələr formatında Azərbaycan gəncliyinin tanınmış ziyallıqları canlı dialoq qurmalarına şərait yaratmaq, yeniyetmə və gəncləri vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə etməkdir.

Fidan HÜQUQQIZI,
"Xalq qəzeti"

Gələcəyə sağlam uşaqlarla...

"Heydər Əliyev İli" çərçivəsində Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən silsilə tədbirlər davam etdirilir. Belə ki, martın 4-də Nazirliyin Elmi-Tədqiqat Ağciyər Xəstəlikləri İnstitutu (ETAXI) tərəfindən "Uşaq və yeniyetmələrdə vərəmin profilaktikası: problemə müasir yanaşma" mövzusunda beynəlxalq elmi-praktik konfrans keçirilib.

Əvvəlcə tədbir iştirakçılarına professor Gindes adına Uşaq və Yeniyetmələr üçün Respublika Vərəm Xəstəlikləri Sanatoriyasının fəaliyyətindən bəhs edən videoçarx nümayiş olunub.

Səhiyyə nazirinin müavini Nadir Zeynalov Azərbaycanın dövlətçilik tarixində ulu öndər Heydər Əliyevin müstəsna rolunu qeyd edib: "Ümummilli lider əhalinin sağlamlığının mühafizəsinə, millətin genofonduunun qorunmasına xüsusi diqqət ayırırdı. Ulu öndər uşaqlara qayğı ilə yanaşırdı. Onun "Uşaqlar bizim gələcəyimizdir" sözləri bir şüara çevrilmişdi. Bu gün Heydər Əliyevin siyasətini uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev səhiyyə sahəsinin inkişafına xüsusi diqqət yetirir. Həmçinin Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva uşaqların, yeniyetmələrin və anaların sağlamlığını səhiyyəimizin əsas prioritetlərindən biri kimi təyin edib".

Keçirilən beynəlxalq elmi-praktik konfransın təbətəbin ən vacib sahələrindən birinə - uşaq və yeniyetmələrdə vərəmin profilaktikası mövzusunda hesr olunduğunu qeyd edən nazir müavini deyib: "Ölkədə uşaqlar və yeniyetmələr arasında vərəm xəstəliyinə yoluxma hallarında əvvəlki dövrlərlə müqayisədə son 10 ildə azalma müşahidə olunur. Uşaqlarda vərəm xəstəliyinə yoluxma halları 2.5 dəfədən çox azalıb. Bildiyiniz kimi, vərəmlə mübarizə qlobal məsələdir.

Tədbirdə çıxış edən ETAXI-nin direktoru İradə Axundova qeyd edib ki, respublikamızda vərəm əleyhinə xidmət Səhiyyə Nazirliyi Elmi-Tədqiqat Ağciyər Xəstəlikləri İnstitutunun nəzdində fəaliyyət göstərən Milli Vərəm Proqramı Mərkəzi tərəfindən aparılır. Onun sözlərinə görə, Səhiyyə Nazirliyinin Milli Vərəm Proqramı çərçivəsində son 7 ildə xəstələnmənin dinamikasında müsbət dəyişikliklər (2016-cı ildə 100 min əhaliyə 38.9 vərəm halından 2022-ci ildə 100 min əhaliyə 28 vərəm halına-dək azalma) müşahidə olunub. "Bu azalma tendensiyası ölkədə ümumilikdə epidemioloji proseslərin stabilləşməsinə göstərir", - deyə institutun direktoru bildirib.

Beynəlxalq elmi-praktik konfransda professor Gindes adına Uşaq və Yeniyetmələr üçün Respublika Vərəm Xəstəlikləri Sanatoriyasının direktoru Rəşid Bədəlovun, Rusiya Federasiyası Səhiyyə Nazirliyinin baş müdaxəssisləri Valentina Akxenova, Lyudmila Şovkun və digərlərinin məruzələri dinlənilib. Qeyd edilib ki, elmi-praktik konfrans Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Elmi Tibbi Şurası tərəfindən akkreditasiya olunub və 8 DTT kredit balı ilə qiymətləndirilib. Tədbirin sonunda iştirakçılara sertifikatlar təqdim edilib.

"Xalq qəzeti"

Pikassonun 18 milyon funtluq "qızı"

Korifey ispan rəssamı Pablo Pikassonun qızı Mayanın portreti məşhur "Sotheby's" hərəc evində 18 milyon funta satılıb.

"Fille au bateau Maya" adı verilən portreti rəssam qızı Maya Vidmayer-Pikasso 1938-ci ildə cəmi iki yaş yarım olarkən çəkib. Bu rəngarəng əsər Pikassonun məşhur "Guernica" əsərini tamamladıqdan qısa müddət sonra hazırlanıb və Mayanın rəssamın çətin illərində ona yaşatdığı xoşbəxtliyi təəcəssüm etdirir.

"Xalq qəzeti"

Beynəlxalq həyat

Kennedilərin yeni prezidentlik iddiası

ABŞ-dəki məşhur Kennedilər seçərəsinin ikinci nəsil təmsilçisi yeni siyasətçi iddia ortaya qoymağa hazırlaşır. Belə ki, bu ölkənin 35-ci Prezidenti Con Kennedinin qardaşı oğlu, hüquqşünas və siyasətçi kiçik Robert Kennedi 2024-cü ildə keçiriləcək prezident seçkilərində namizədliyinə irəli sürməyi düşünür. Bu barədə "Fox News" telekanalı xəbər yayıb.

Cümə günü Nyu-Hempşirdə keçirilən tədbirdə çıxış edən 69 yaşlı Robert Kennedi bildirdi ki, prezidentliyə namizədliyini irəli sürməkdə əsas maneə həyat yoldaşının razılığını almaqdır.

Xatırladaq ki, prezidentliyə iddiaçı Robert Kennedinin (1925-1968) oğlu, keçmiş Amerika lideri Con Kennedinin (1917-1963) isə qardaşı oğludur. Kiçik Robert Kennedi namizədliyinin hazırda iqtidarda olan Demokratlar Partiyasından irəli sürülməsi üçün müzakirə etmək niyyətindədir.

Robert Kennedi hazırda iqtidarda olan Demokratlar Partiyasından irəli sürülməsi üçün müzakirə etmək niyyətindədir.

Rusiya Baxmuta zərbə endirir

Rusiya ordusu, nəyin bahasına olursa-olsun, Baxmutu ələ keçirməyə cəhd edir. Bəzi mənbələr şəhərin artıq təslim olduğunu bildirir. Ukrayna rəsmiləri isə burada hələ də şiddətli döyüşlərin getdiyini vurğulayırlar. Xəbəri UNIAN agentliyi yayıb.

Baxmutla yanaşı, Ukrayna hərbiçiləri Donetsk vilayətinin Liman, Avdiyivka və Şaxtyorsk və şimal-şərqdəki Xarkov vilayətinin Kupyansk şəhərləri istiqamətində Rusiya qüvvələrinin çox sayda hücumunu dəf edəblər.

Qeyd edək ki, ötən ilin ikinci yarısında Ukrayna qüvvələrinin bəzi əraziləri geri almasından sonra Moskva Ukraynanın Donbas bölgəsində yeni hücumlara başlayıb.

M.ABDULLAYEV,
"Xalq qəzeti"

Sosial şəbəkələrdən seçmələr

Avstraliyada Azərbaycan sevgisi

Dünya sübh tezdən "Facebook"a daxil olan kimi, qarşıma ölkəmizdə yaşayan xalqların, ayrı-ayrı dinlərin nümayəndələri arasında dostluq və qardaşlıqdan bəhs edən, seçiyəvi bir foto ilə müşayiət olunan maraqlı paylaşım çıxdı. Birnəfəsə oxudum, çox məmnun qaldım. Əgər oxucu, lütfən, siz də sözügedən paylaşımı oxuyun! Orada yazılıb:

"Bu foto (şəkil təqdim olunur-müəllif) ölkədə çeşidli mədəniyyətlər, etnik və dini tolerantlıq barədə yazılan milliyətlərdən daha təsirli idi!"

Bura Azərbaycanlıdır, Bakıdır. "Təzəpir" məscididir. Fotoda gördükləriniz isə Bakıdakı yəhudi və pravoslav dini icmalarının təmsilçiləridir. Bəli, Azərbaycan tolerantlıq nümunəsidir!"

Paylaşımında daha sonra ölkəmizdə başqa dinlərə böyük diqqət və qayğı ilə yanaşıldığını əks etdirən bu fikir vurğulanır: "Azərbaycan məscid, kilsə və sinaqoqların yanaşı fəaliyyət göstərdiyi nadir ölkələrdəndir ki, müxtəlif inanclarla qarşı

ayrı-seçkilik nümayiş etdirmir. Azərbaycan, şübhəsiz ki, dünyaya multikulturalizmin, mehribançılığın, qonaqpərvərliyin müsbət nümunəsini göstərir. Dünya bunun fərqindədir".

Paylaşımın müəllifi fikirlərini bu sözlərlə bitirir: "Mən bu gözəl, əsrarəngiz şəhərdə təbiəti alıb böyümüşəm. Dünyanı çox görmüşəm və bir çox xarici ölkələrdə uzun müddət yaşamışam. Fəxrilə deyə bilərəm ki, Azərbaycan planetdə ən multikultural və tolerant ölkə olaraq qalır. Müxtəliflik və tolerantlıq heç də ölkədə məskunlaşan millətlərin təmsilçilərinin sayından, demografik statistikadan ibarət deyil. Mədəni müxtəliflik təqvimdə əlamətdar bir gün deyil, sülh, əmin-amanlıq şəraitində yaşayaraq yaratmaq bacarığıdır".

P.S. Yeri gəlmişkən, haqqında söz açdığımız paylaşımın müəllifi hazırda uzaq Avstraliyanın Melburn şəhərində yaşayan adı Xuraman, soyadı Armstrong olan bir ziyalı xanımdır. Azərbaycan sevəldisidir, haqlı olaraq doğulub boya-başa çatdığı məmləkətin yüksək humanist, bəşəri dəyərlərini təqdir və təbliğ etməyə çalışır. Eşq olsun!

Hazırladı: M.HACIXANLI,
"Xalq qəzeti"

Hava proqnozu

✓ **Martın 4-də**
✓ **Bakıda və Abşeron yarımadasında** dəyişkən buludlu olacaqdır, aralıq tutulacaqdır, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Şimal-qərb küləyi əsəcək, gündüz mülayim çənbül küləyi ilə əvəz olunacaq. Gecə 4-6°, gündüz 10-15° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 764 mm cive sütunundan 760 mm cive sütununa enəcək, nisbi rütubət 60-70 faiz olacaq.
✓ **Naxçıvan şəhəri, Culfa, Ordubad, Sədərək, Şahbuz və Şərur rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gündüz bəzi yerlərdə aralıq yağintılı olacaqdır, qar yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə aralıq duman olacaq. Qərb küləyi əsəcək. Gecə 0-5° isti, dağlıq ərazilərdə 5° şaxta, gündüz 12-17° isti olacaq.
✓ **Xankəndi, Şuşa, Xocalı, Xocavənd,**

Ağdam, həmçinin Daşkəsən-Gədəbəy rayonlarında əsasən yağmursuz keçəcək. Bəzi yerlərdə aralıq duman olacaq. Mülayim qərb küləyi əsəcək. Gecə 0-5°, gündüz 8-13° isti olacaq.
✓ **Şərqi Zəngəzur: Cəbrayıl, Kəlbəcər, Qubadlı, Laçın, Zəngilan rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin axşam bəzi dağlıq ərazilərdə aralıq yağintılı olacaqdır, qar yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə aralıq duman olacaq. Mülayim qərb küləyi əsəcək. Gecə 2-7° isti, yüksək dağlıq ərazilərdə gecə 4°-dək şaxta, gündüz 8-13° isti olacaq.
✓ **Qazax, Gəncə, Goranboy, Tərtər, Füzuli rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Lakin gecə və səhər bəzi yerlərdə aralıq yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Mülayim qərb küləyi əsəcək. Gecə 2-6°, gündüz 11-16° isti olacaq.
✓ **Balakan, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz,**

Qəbələ, İsmayıllı, Ağsu, Şamaxı, Siyazan, Şabran, Xızı, Quba, Xaçmaz, Qusar rayonlarında bəzi yerlərdə aralıq yağış, qar yağacağı, gündüz əksər rayonlarda əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Bəzi yerlərdə duman olacaq. Mülayim qərb küləyi əsəcək. Gecə 1-6°, gündüz 10-15° isti, dağlarda gecə 1° şaxtadan 4°-dək isti, gündüz 7-12° isti olacaq.
✓ **Mingəçevir, Yevlax, Göyçay, Ağdaş, Kürdəmir, İmişli, Ağcabədi, Böyləqan, Sabirabad, Biləsuvar, Saatlı, Şirvan, Hacıqabul, Salyan, Neftçala rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Bəzi yerlərdə aralıq duman olacaq. Mülayim qərb küləyi əsəcək. Gecə 3-7°, gündüz 15-20° isti olacaq.
✓ **Masallı, Yardımlı, Lerik, Lənkəran, Astara rayonlarında** əsasən yağmursuz keçəcək. Bəzi yerlərdə aralıq duman olacaq. Şərq küləyi əsəcək. Gecə 3-6°, gündüz 12-16°, dağlarda gecə 3-5°, gündüz 8-10° isti olacaq.

OXUCULARIN NƏZƏRİNƏ!

"Xalq qəzeti"

2023-cü il üçün abunə yazılışı kampaniyasını davam etdirir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri və mətbuat yayımı ilə məşğul olan firmalar tərəfindən aparılır.

Qəzetə abunə yazılmaq üçün aşağıda göstərilən mətbuat yayımı qurumlarına müraciət etmək olar.

1. "Azərpoçt" MMC (012)-598-49-55, (051)-225-02-13.
2. "Qaya" firması (012)-566-77-80, (050)-214-40-53.
3. "Azərmetbuat yayımı" ASC (012)-440-16-26.
4. "SƏMA-M" MMC (012)-594-02-52, (050)-333-69-69.
5. "ZİYA" LTD (012)-497-76-96, (050)-306-77-44.
6. "PRESSINFORM" MMC (012)-598-49-52, (050)-456-08-35.

1 illik – 124.80 (yüz iyirmi dörd manat səksən qəpik) manat.

6 aylıq – 62.40 (altmış iki manat qırx qəpik) manat.

3 aylıq – 31.20 (otuz bir manat iyirmi qəpik) manat.

Hörmətli abunəçilər!

Abunə yazılışı ilə əlaqədar hər hansı bir problemlə rəqləşsəniz (012)-498-85-29 nömrəli telefonla əlaqə saxlaya bilərsiniz.

Hörmətli oxucular!
ABUNƏ YAZILMAĞA TƏLƏSİN!

"Xalq qəzeti"nin reklam və elan xidməti: 493-82-21

Seçimlər və ömürlər

Əminəm ki, çoxunuz mənim kimi bir çox şeylərdən imtina etməsini, daha doğrusu, buna məcbur olmusunuz. Bunların nə olduğunu heç düşünməmişinizmi?

Nəyə və necə "yox!" deyək?

Məsələn, böyük bacı olduqda uşaqlığımızdan, erköylünlüyümüzün, bəzən arzularımızdan əl çəkməli oluruq. Belə olduqda içimizdə bir sual bizi rahat buraxmır – bas mənim üçün nə etdilər? İmtina etmək yaxşıdır, yoxsa pis? Fədakar olan qalib gəlir, yoxsa uduzur? Kim bilir? Beləcə, həyatın axarına istəməz təslim oluruq...

Nələrdənsə imtina etmək... Gündəlik həyatımızda o qədər tez-tez qarşılaşdığımız bir vəziyyətdir ki... Belə hallarla fərqi nə varmadığımız adı bir vəziyyətdə, bəzən də gələcəyimizi təyin edəcək çox mühüm qərar mərhələsində qarşılaşırıq. Fikirləşin, nədən imtina etməsini? Həqiqətəni, görəsən, əldə etdiyimiz "nə isə" imtina etdiyinizə deyibmi? Bəzən ən uğurlu qərarların arxasındakı həqiqətlər, imtina etdiyimiz "nə isə"lərdədir.

Seçimlərimizin yanlış olduğu ortaya çıxdıqda reallıqlar bizi məyus edir. Nə təslim olduğumuzu, nə də qalib gəldiyimizi görürük.

Başqa bir yanaşma: nə qədər uğursuz olsa da, kreslosunu tərk edə bilməyən siyasətçilər, təqəüdə çıxmaq istəyən, ancaq yerini gənclərə buraxa bilməyən yaşlı professorlar... Nə təslim olurlar, nə də imtina edirlər.

Əslində, bəlkə də təslim olmaq və ya imtina etmək pis bir şey deyil. Sadəcə olaraq, doğru zamanda və nədən necə imtina edəcəyinizi bilməlisiniz.

Düşüncələrimi çox sevdiyim bir cümlə ilə bitirmək istəyirəm: üfütqü görmək istəməyənler yeni yerlər kəşf edə bilməzlər...

Səadət RZAYEVA,
"Xalq qəzeti"

"Murov" birinci yerdədir

Kişi voleybolçular arasında Azərbaycan Yüksək Liqasında X tura yekun vurulub. Azərbaycan Voleybol Federasiyasının mətbuat xidmətinin məlumatına görə, Voleybol Mərkəzində təşkil olunan X turda "Xaribülbul" MOİK-ə üz-üzə gəlib.

Qarşılaşma Şuşa təmsilçisinin üstünlüyü ilə başa çatıb. İlk setdə 25:19 hesabı ilə qalib gələn "Xaribülbul" ikinci setdə 24:26 hesabı ilə məğlub olub. Üçüncü və dördüncü hissələri (hər iki setdə 25:17) hesabı ilə qalib başa vuran "Xaribülbul" 3 xalı 3:1 hesablı qələbə ilə əldə edib.

Qeyd edək ki, X turun "Neftçi" - "Murov" qarşılaşması baş tutmayıb. "Neftçi" klubu oyuna çıxmadığına görə matçın hakimi və oyunun supervayzeri qaydalarla uyğun olaraq komandaya texniki məğlubiyyət verilib.

Beləliklə, X turdan sonra Azərbaycan Yüksək Liqasında "Murov" 29 xalla turnir cədvəlində birincidir. 18 xalla malik "Xaribülbul" ikinci, 12 xalla "Neftçi" üçüncü yerdə qərarlaşıb. MOİK isə 1 xalla sonucudur.

Sofiyada uğurlu start

Bolqarıstanın paytaxtı Sofiyada güləş üzrə Dan Kolov və Nikola Petrovun xatirəsinə həsr olunan ənənəvi turnirə güləşçilərimiz uğurla başlayıblar.

Belə ki, ənənəvi yarışda ilk medalçılar müəyyənləşib. Sərbəst güləşçilərimizdən İntiqam Vəlizadə (61 kq) İsraili Daniel Popova (5:1), gürcüstanlı Nika Zakaşviliyə (3:0) və bolqarıstanlı Georgi Vangelova (2:1) qalib gələrək finala yüksəliblər. Həlledici görüşdə türkiyəli Recep Topala (1:4)

İdman xəbərləri

məğlub olan İntiqam gümüş medal qazanıb. İbrahim Yusubov (92 kq) ilk mərhələdə ukraynalı Denis Sahaliuku 7:2 hesabıyla üstələsə də, 1/4 finalda Bolqarıstan təmsilçisi Ahmed Batayevə udub – 3:7. İbrahim bürünc medal uğrunda görüşdə moldovalı Andrian Grosul (6:1) üzərində inamlı qələbə qazanaraq ölkəmizin hesabına 2-ci medalı yazdırb.

Elis Manolova (62 kq) A qrupunda 2 amerikalı güləşçiyə rəqib olub. Cenifer Peyc Rocerslə (4:9) bacarmayan qadın güləşçimiz əvəzində Canida Cam Qarsıyanı üstələyib – 3:0. Qrup ikincisi kimi yarıfinala yüksələn Elis yaponiyalı Yuzuka İnaqakiyə udub – 0:6. Manolova bürünc medal uğrunda görüşdə yenidən Rocerslə qarşılaşacaq.

Qeyd edək ki, turnirə bu gün yekun vurulacaq.

"Şamaxı" rəqiblərə sürpriz yaşadı

Misli Premyer Liqasında XXV turun ilk qarşılaşmasında "Zira" komandasının qonağı olan "Şamaxı" növbəti dəfə azarkeşləri təəccübləndirməyi bacarıb. Belə ki, ötən tur çempionluğa iddialı "Sabah" klubunu məğlub edən Şamaxı təmsilçisi "Zira" klubuna çətinlik yaşadı.

Qeyd edək ki, gərgin mübarizə şəraitində keçən görüşdə qalib müəyyənləşməyib – 2:2. İlk qolu "Zira" komandası vursa da ard-arda iki dəfə rəqibin torunu silkələyən "Şamaxı" üstünlüyü ələ alıb. Çətinliklə vurulan bərabərlik qolu sayəsində "Zira" komandası doğma meydanında məğlubiyyətdən xilas ola bilib.

Qeyd edək ki, hazırda "Zira" 36 xalla turnir cədvəlində dördüncü pillədə, "Şamaxı" isə 20 xalla səkkizinci yerdədir.

Elçin AĞAMİRZƏ,
"Xalq qəzeti"

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

Məhərrəm Səferli ailəsi ilə birlikdə Mərkəzi Dəmiryolu Xəstəxanasının baş həkimi Müşfiq Mirzəyevə əzizi

URFİNƏ XANIM AĞAYEVANIN

vəfatından kədərliyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Ağcabədidən Rafil Hüseynov, Vüqar Hacıyev, Knyaz Həsənov, Novruz Fərəcov, Qabil Rzayev, Etibar Quliyev və Rəşad Nuriyev Suldüz Ləzimova anası

MƏLEYKƏ LƏZİMOVANIN

vəfatından kədərliyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

BAŞ REDAKTOR

ƏFLATUN
AMAŞOV

TELEFONLAR:

Reklam və elanlar: 493-82-21

Qəbul şöbəsi: 493-24-75
Məsul katib: 493-61-02
Texniki şöbə: 493-59-64

Mühasibatlıq: 498-85-29
E-mail: xalqqazeti@gmail.com
info@xalqqazeti.az

"Xalq qəzeti"nin kompüter mərkəzində yığılıb və səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunub.

ÜNVANIMIZ:

AZ-1000, Bakı şəhəri, Bülbül prospekti, 30.
Şəhadətnamə 022273

İNDEKS 0282
TİRAJ 4776
SİFARİŞ 570
QİYMƏTİ 40 qəpik

Növbətçi redaktor
Tahir AYDINOĞLU
Çapa imzalanmışdır
00:00